

Utgiftsområde 13

Jämställdhet och nyanlända invandrares etablering

Utgiftsområde 13 – Jämställdhet och nyanlända invandras etablering

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut	4
2	Jämställdhet och nyanlända invandras etablering	5
2.1	Utgiftsområdets omfattning.....	5
2.2	Utgiftsutveckling.....	5
2.3	Mål för utgiftsområdet.....	7
3	Nyanlända invandras etablering.....	9
3.1	Mål för området	9
3.2	Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder.....	9
3.3	Resultatredovisning	10
3.3.1	Resultat utifrån indikatorer kopplat till målet för integrationspolitiken.....	10
3.3.2	Resultat utifrån andra bedömningsgrunder för nyanländas etablering.....	20
3.4	Regeringens bedömning av måluppfyllelsen	27
3.5	Politikens inriktning	28
3.6	Budgetförslag.....	29
3.6.1	1:1 Etableringsåtgärder	29
3.6.2	1:2 Kommunersättningar vid flyktningmottagande	30
4	Diskriminering	33
4.1	Mål	33
4.2	Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder.....	33
4.3	Resultatredovisning	33
4.3.1	Arbetet för att motverka diskriminering och på andra sätt främja lika rättigheter och möjligheter	33
4.3.2	Den nationella planen mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott.....	36
4.3.3	Handlingsplanen för hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter.....	37
4.4	Regeringens bedömning av måluppfyllelsen	38
4.5	Politikens inriktning	39
4.6	Budgetförslag.....	40
4.6.1	2:1 Diskrimineringsombudsmannen	40
4.6.2	2:2 Åtgärder mot diskriminering och rasism m.m.	41
5	Jämställdhet	43
5.1	Mål	43
5.2	Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder.....	43
5.3	Resultatredovisning	44
5.3.1	Jämn fördelning av makt och inflytande.....	44
5.3.2	Ekonomisk jämställdhet	46
5.3.3	Jämställd utbildning.....	48
5.3.4	Jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet.....	50
5.3.5	Jämställd hälsa.....	52
5.3.6	Mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck ska upphöra.....	55
5.3.7	Norden, EU och det övriga internationella samarbetet	61
5.3.8	Jämställdhetsintegrering – strategin för att uppnå målen.....	62
5.4	Regeringens bedömning av måluppfyllelsen	64

5.5	Politikens inriktning	65
5.6	Budgetförslag.....	67
5.6.1	3:1 Särskilda jämställdhetsåtgärder	67
5.6.2	3:2 Jämställdhetsmyndigheten	68
5.6.3	3:3 Bidrag för kvinnors organisering.....	69
6	Segregation	71
6.1	Mål för området.....	71
6.2	Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder.....	71
6.3	Resultatredovisning	72
6.3.1	Fortsatt stora skillnader mellan olika områdestyper	73
6.3.2	Övergripande åtgärder för att motverka segregation.....	77
6.4	Regeringens bedömning av måluppfyllelsen	79
6.5	Politikens inriktning	79
6.6	Den årliga revisionens iakttagelser.....	80
6.7	Budgetförslag.....	81
6.7.1	4:1 Åtgärder mot segregation	81

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringens förslag:

1. Riksdagen anvisar anslagen för budgetåret 2023 inom utgiftsområde 13 Jämställdhet och nyanlända invandrares etablering enligt tabell 1.1.
2. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2023 ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst de belopp och inom de tidsperioder som anges i tabell 1.2.

Tabell 1.1 Anslagsbelopp

Tusental kronor

Anslag

1:1 Etableringsåtgärder	112 030
1:2 Kommunersättning vid flyktingmottagande	4 132 083
2:1 Diskrimineringsombudsmannen	134 607
2:2 Åtgärder mot diskriminering och rasism m.m.	100 919
3:1 Särskilda jämställdhetsåtgärder	705 039
3:2 Jämställdhetsmyndigheten	72 365
3:3 Bidrag för kvinnors organisering	48 163
4:1 Åtgärder mot segregation	260 000
Summa anslag inom utgiftsområdet	5 565 206

Tabell 1.2 Beställningsbemyndiganden

Tusental kronor

Anslag	Beställnings- bemyndigande	Tidsperiod
2:2 Åtgärder mot diskriminering och rasism m.m.	39 300	2024
3:1 Särskilda jämställdhetsåtgärder	40 000	2024
3:3 Bidrag för kvinnors organisering	48 163	2024
Summa beställningsbemyndiganden inom utgiftsområdet	127 463	

2 Jämställdhet och nyanlända invandrares etablering

Efter ett val som inneburit ett regeringsskifte ska budgetpropositionen överlämnas till riksdagen inom tre veckor efter det att en ny regering har tillträtt. Denna budgetproposition omfattar, trots den korta tid som stått till förfogande, många viktiga reformer. Det har dock inte varit möjligt för regeringen att föreslå nya mål för utgiftsområden eller ge den redovisning av resultat som enligt budgetlagen (2011:203) ska ingå i budgetpropositionen ett innehåll som fullt ut återspeglar regeringens politik.

2.1 Utgiftsområdets omfattning

Utgiftsområdet omfattar områdena Nyanlända invandrares etablering, Diskriminering, Jämställdhet och Segregation samt myndigheterna Diskrimineringsombudsmannen och Nämnden mot diskriminering, Jämställdhetsmyndigheten samt Delegationen mot segregation.

2.2 Utgiftsutveckling

Utgifterna för 2021 blev 2 304 miljoner kronor lägre än 2020 främst till följd av minskade kostnader för kommunersättning vid flyktingmottagande. Jämfört med ursprunglig beslutad budget för 2022 beräknas utgifterna bli 350 miljoner kronor lägre, främst till följd av minskade kostnader för kommunersättning vid flyktingmottagande. Utgifterna beräknas fortsatt minska 2023, 2024 och 2025.

För 2023 föreslår regeringen att 5 565 miljoner kronor anvisas inom området. För 2024 beräknas utgifterna till 5 113 miljoner kronor och 4 555 miljoner kronor för 2025.

Tabell 2.1 Utgiftsutveckling inom utgiftsområde 13 Jämställdhet och nyanlända invandrades etablering

Miljoner kronor

	Utfall 2021	Budget 2022 ¹	Prognos 2022	Förslag 2023	Beräknat 2024	Beräknat 2025
Nyanlända invandrades etablering	4 838	4 688	4 395	4 244	4 138	3 628
1:1 Etableringsåtgärder	162	172	170	112	102	72
1:2 Kommunersättningar vid flyktingmottagande	4 676	4 516	4 225	4 132	4 036	3 556
Diskriminering	215	231	229	236	229	222
2:1 Diskrimineringsombudsmannen	125	130	129	135	138	141
2:2 Åtgärder mot diskriminering och rasism m.m.	90	101	99	101	91	81
Jämställdhet	605	744	715	826	747	705
3:1 Särskilda jämställdhetsåtgärder	502	640	608	705	625	582
3:2 Jämställdhetsmyndigheten	76	76	80	72	74	75
3:3 Bidrag för kvinnors organisering	27	28	28	48	48	48
Segregation	499	490	435	260		
4:1 Åtgärder mot segregation	499	490	435	260		
Äldre anslag	55	29	27			
2022 1:3 Hemutrustningslån	33		3			
2022 4:2 Delegationen mot segregation	22	29	23			
Totalt för utgiftsområde 13 Jämställdhet och nyanlända invandrades etablering	6 212	6 182	5 801	5 565	5 113	4 555

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2022 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.**Tabell 2.2 Förändringar av utgiftsramen 2023–2025 för utgiftsområde 13 Jämställdhet och nyanlända invandrades etablering**

Miljoner kronor

	2023	2024	2025
Anvisat 2022¹	6 152	6 152	6 152
Pris- och löneomräkning ²	6	12	16
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	-997	-2 299	-2 801
varav BP23 ³	-488	-621	-850
Makroekonomisk utveckling	285	593	655
Volym	119	657	533
Överföring till/från andra utgiftsområden			
Övrigt	0	0	0
Ny utgiftsram	5 565	5 113	4 555

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2021 (bet. 2021/22:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2022. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2024–2025 är preliminär.³ Exklusive pris- och löneomräkning.

**Tabell 2.3 Utgiftsram 2023 realekonomiskt fördelad för utgiftsområde 13
Jämställdhet och nyanlända invandrades etablering**

Miljoner kronor

	2023
Transfereringar ¹	4 824
Verksamhetsutgifter ²	741
Investeringar ³	1
Summa utgiftsram	5 565

Den realekonomiska fördelningen baseras på utfall 2021 samt kända förändringar av anslagens användning.

¹ Med transfereringar avses inkomstöverföringar, dvs. utbetalningar av bidrag från staten till exempelvis hushåll, företag eller kommuner utan att staten erhåller någon direkt motprestation.

² Med verksamhetsutgifter avses resurser som statliga myndigheter använder i verksamheten, t.ex. utgifter för löner, hyror och inköp av varor och tjänster.

³ Med investeringar avses utgifter för anskaffning av varaktiga tillgångar såsom byggnader, maskiner, immateriella tillgångar och finansiella tillgångar.

2.3 Mål för utgiftsområdet

De av riksdagen beslutade målen inom utgiftsområdet är följande:

Integrationspolitik

- Lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter för alla oavsett etnisk och kulturell bakgrund (prop. 2008/09:1 utg.omr. 13, bet. 2008/09:AU1, rskr. 2008/09:115).

Politik mot diskriminering

- Ett samhälle fritt från diskriminering (prop. 2008/09:1 utg.omr. 13, bet. 2008/09:AU1, rskr. 2008/09:115).

Jämställdhetspolitik

- Kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv (prop. 2008/09:1, bet. 2008/09:AU1, rskr. 2008/09:115).

Segregation

- Minskad segregation, jämlika och jämställda uppväxt- och levnadsvillkor samt goda livschanser för alla (prop. 2019/20:1, bet. 2019/20:AU1, rskr. 2019/20:114).

3 Nyanlända invandrares etablering

3.1 Mål för området

Målet för integrationspolitiken är lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter för alla oavsett etnisk och kulturell bakgrund.

3.2 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

Målet för integrationspolitiken är bredare än de insatser för nyanlända som finansieras inom utgiftsområdet och uppnås främst genom generella åtgärder för hela samhället. Det innefattar åtgärder bl.a. inom områden som arbetsmarknad, utbildning, folkhälsa, hälso- och sjukvård samt bostäder. Med nyanlända avses här främst personer som har beviljats uppehållstillstånd som flyktingar eller alternativt skyddsbehövande samt deras anhöriga. Ett jämställdhetsperspektiv är centralt i genomförandet av integrationspolitiken. För att nå målet behöver de generella åtgärderna kompletteras med riktade åtgärder som bl.a. finansieras inom utgiftsområde 13 Jämställdhet och nyanlända invandrares etablering.

Resultatet för nyanländas etablering påverkas av faktorer inom flera olika områden som ofta är beroende av varandra. Det kan därför vara svårt att redogöra för effekter av enskilda verksamheter eller reformer, inte minst då resultaten ofta visar sig på längre sikt.

Den första delen av redovisningen beskriver den generella utvecklingen för utrikes födda, i synnerhet utomeuropeiskt födda, på olika områden. I de fall uppgifter redovisas för gruppen europeiskt födda avses födda i Europa exklusive Sverige. Resultatredovisningen i denna del utgår ifrån nedanstående urval av indikatorer:

- Arbetsmarknad: arbetskraftsdeltagande, sysselsättning, arbetslöshet, tidsbegränsade anställningar, inkomst från arbete samt etableringsgrad för nyanlända.
- Utbildning: kunskapsresultat i grundskolan, genomströmning i gymnasieskolan och deltagande i kommunal vuxenutbildning.
- Hälsa: det allmänna hälsotillståndet.
- Boende: trångboddhet.

Utöver de centrala indikatorerna finns kompletterande indikatorer. I vissa delar baseras redovisningen även på återrapporteringar och andra underlag från myndigheter, främst Statens skolverk, Boverket och Folkhälsomyndigheten.

Den andra delen av redovisningen är strukturerad efter anslagsstrukturen inom utgiftsområdet. Resultatredovisning och bedömningsgrunder i denna del baseras i huvudsak på återrapporteringar från myndigheter, främst länsstyrelserna och Migrationsverket.

3.3 Resultatredovisning

3.3.1 Resultat utifrån indikatorer kopplat till målet för integrationspolitiken

I detta avsnitt redovisas resultatindikatorer för utvecklingen inom flera olika områden kopplat till målet för integrationspolitiken.

Arbetsmarknad

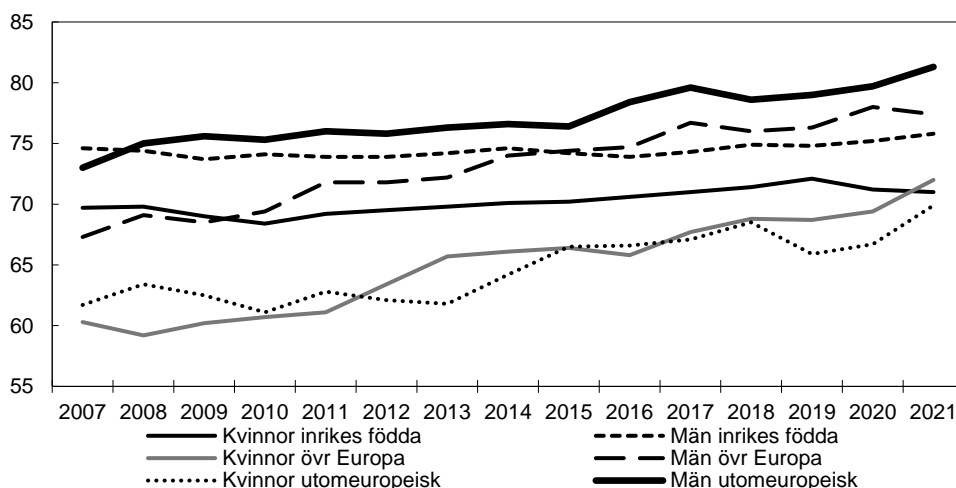
Utrikes födda och i synnerhet nyanlända har oftare en svagare förankring på arbetsmarknaden än inrikes födda. Utrikes födda kvinnor har en svagare förankring än både inrikes födda kvinnor och utrikes födda män. De faktorer som påverkar utrikes födda kvinnors och mäns etablering på arbetsmarknaden är bl.a. konjunkturläge, tidigare arbetslivserfarenhet, utbildningsnivå, språkkunskaper, hälsa, nätverk, hur länge personen har varit i Sverige och diskriminering på arbetsmarknaden.

Fortsatt ökning av arbetskraftsdeltagandet bland utrikes födda

Arbetskraftsdeltagandet har under den senaste fjortonårsperioden ökat framför allt bland europeiskt födda, men även bland utomeuropeiskt födda (se diagram 3.1).

Diagram 3.1 Arbetskraftsdeltagande bland inrikes födda, europeiskt födda (exkl. Sverige) och utomeuropeiskt födda i åldern 15–74 år

Procent av befolkningen

Anm.: År 2021 skedde förändringar som innebär ett tidsseriebrott i AKU:s tidsserier.

Källa: Egna bearbetningar av data från Statistiska centralbyrån, Arbetskraftsundersökningarna (AKU). Årsmedeltal 2007–2021.

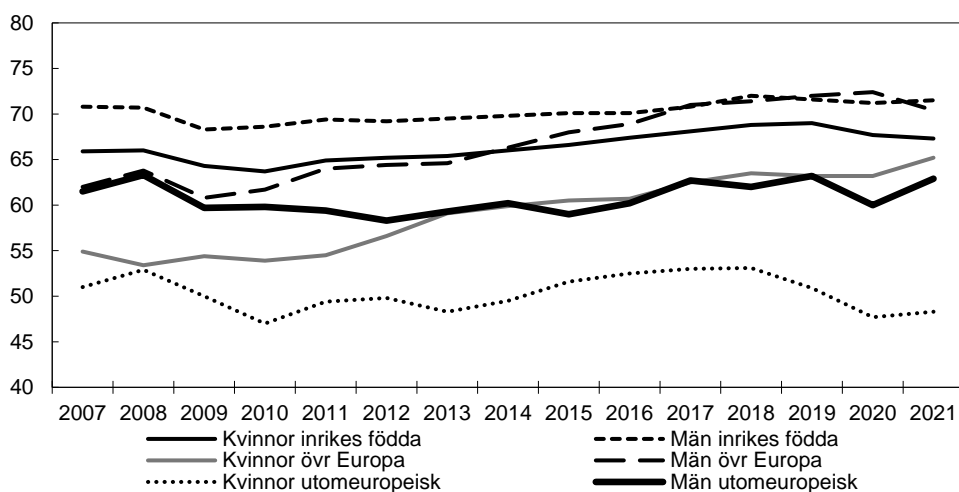
Under 2021 var arbetskraftsdeltagandet bland utomeuropeiskt födda 70 procent för kvinnor och 81 procent för män. Bland inrikes födda har arbetskraftsdeltagandet legat på en relativt stabil nivå över tid, drygt 71 procent för kvinnor och 76 procent för män under 2021. Historiskt sett har män generellt högre arbetskraftsdeltagande än kvinnor.

Fortsatt stora skillnader i sysselsättningsgrad mellan utomeuropeiskt födda kvinnor och män

Under den senaste fjortonårsperioden har sysselsättningsgraden ökat tydligt bland kvinnor och män födda i Europa, medan utvecklingen har varit svagare bland både de födda utanför Europa och inrikes födda (se diagram 3.2). Sysselsättningsgraden uppgick år 2021 till 56 procent bland utomeuropeiskt födda jämfört med 69 procent bland inrikes födda. Liksom närmast föregående år var skillnaden i sysselsättningsgrad mellan könen 2021 störst bland utomeuropeiskt födda.

Diagram 3.2 Sysselsättningsgraden bland inrikes födda, europeiskt födda (exkl. Sverige) och utomeuropeiskt födda i åldern 15–74 år

Procent av befolkningen

Anm.: År 2021 skedde förändringar som innebär ett tidsseriebrott i AKU:s tidsserier.

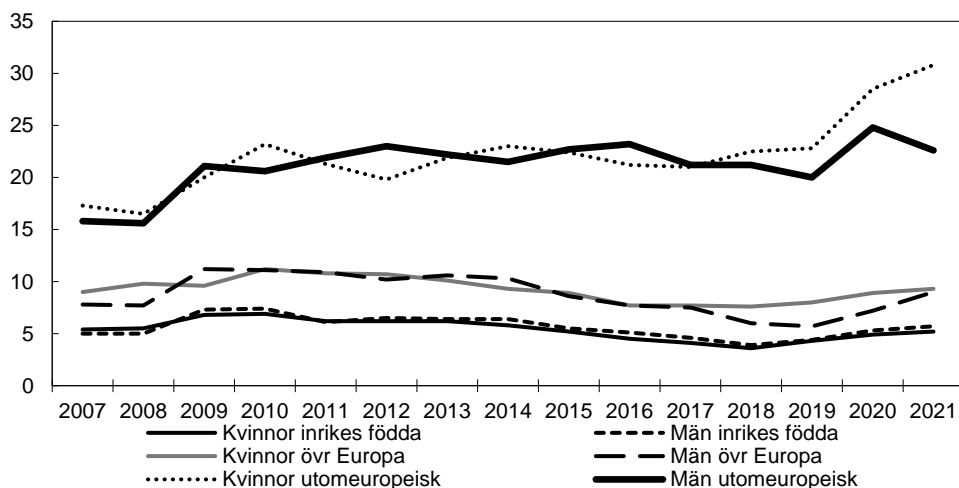
Källa: Egna bearbetningar av data från Statistiska centralbyrån, AKU. Årsmedeltal 2007–2021.

Arbetslösheten högre bland utomeuropeiskt födda

Arbetslösheten är generellt högre bland utomeuropeiskt födda än bland personer födda i Europa och personer födda i Sverige (se diagram 3.3). Bland utomeuropeiskt födda uppgick andelen arbetslösa till 26 procent 2021, bland europeiskt födda till 9 procent och bland inrikes födda till 5 procent. Gruppen utomeuropeiskt födda kvinnor har den högsta arbetslösheten. Skillnaden mellan kvinnor och män är större bland utomeuropeiskt födda än bland europeiskt och inrikes födda.

Diagram 3.3 Arbetslösheten bland inrikes födda, europeiskt födda (exkl. Sverige) och utomeuropeiskt födda i åldern 15–74 år

Procent av arbetskraften

Anm.: År 2021 skedde förändringar som innebär ett tidsseriebrott i AKU:s tidsserier.

Källa: Egna bearbetningar av data från Statistiska centralbyrån, AKU. Årsmedeltal 2007–2021.

Andelen av alla arbetslösa som är långtidsarbetslösa (här de som varit arbetslösa i minst sex månader enligt AKU) är generellt högre bland utrikes födda än bland inrikes födda. Under 2021 var långtidsarbetslösheten över 40 procent bland utrikes födda jämfört med drygt 20 procent bland inrikes födda.

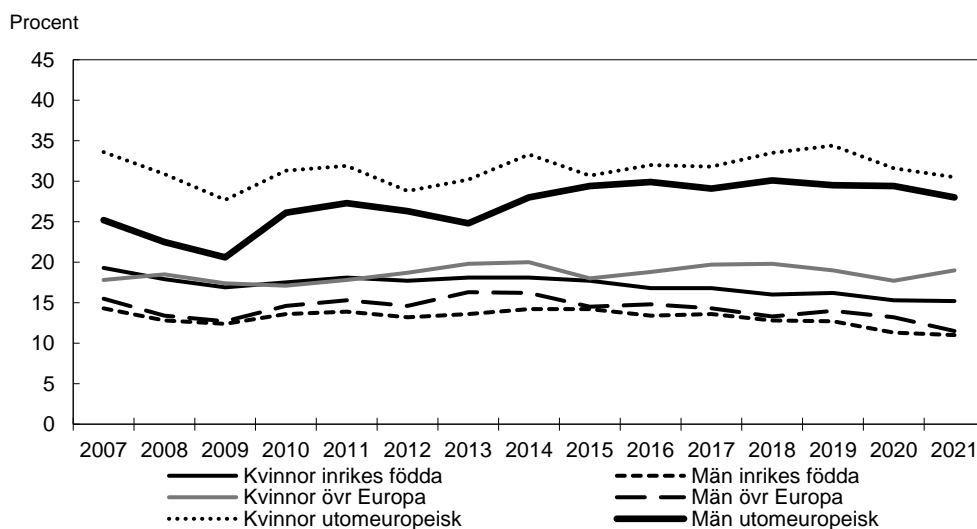
Det är generellt sett vanligare bland kvinnor än bland män att vara undersysselsatt, dvs. att vara sysselsatt på deltid inom sin huvudsyssla samt att kunna och vilja arbeta

mer. Bland utomeuropeiskt födda kvinnor var 10 procent, närmare 25 000 personer, undersysselsatta under 2021. Bland utomeuropeiskt födda män var andelen två procentenheter lägre och låg på 8 procent, vilket motsvarar drygt 26 000 personer. Andelen undersysselsatta var lägre bland inrikes födda kvinnor och män och bland personer födda i Europa.

Vanligare med tidsbegränsade anställningar bland utomeuropeiskt födda

Andelen med tidsbegränsade anställningar är markant högre bland utomeuropeiskt födda kvinnor och män än bland inrikes födda och europeiskt födda (se diagram 3.4). År 2021 uppgick andelen utomeuropeiskt födda med tidsbegränsade anställningar till närmare 31 procent bland kvinnor och 28 procent bland män. För inrikes födda uppgick motsvarande andel till 15 procent bland kvinnor och 11 procent bland män.

Diagram 3.4 Andel tidsbegränsat anställda bland inrikes födda, europeiskt födda (exkl. Sverige) och utomeuropeiskt födda i åldern 15–74 år

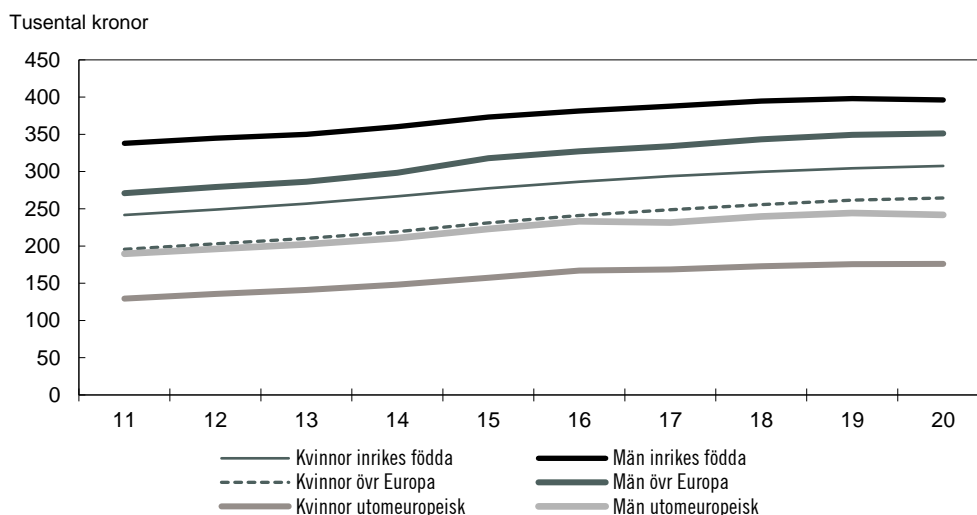

Anm.: År 2021 skedde förändringar som innebär tidsseriebrott i Arbetskraftsundersökningarnas (AKU:s) tidsserier.
Källa: Egna bearbetningar av data från Statistiska centralbyrån, AKU. Årsmedeltal 2007–2021.

Stora skillnader i arbetsinkomster mellan inrikes födda och utomeuropeiskt födda

De årliga arbetsinkomsterna varierar beroende på bakgrund och kön. Utomeuropeiskt föddas arbetsinkomster är betydligt lägre än för andra personer födda utanför Sverige och för inrikes födda (se diagram 3.5).

Diagram 3.5 Årliga arbetsinkomster fördelat på bakgrund och kön (medelvärden)

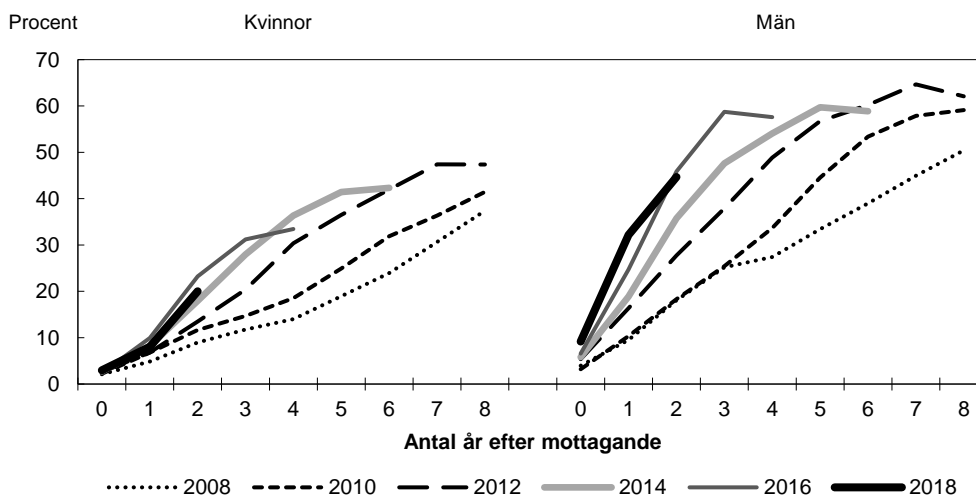
Källa: Totalräknad inkomstfördelningsstatistik (TRIF).

Arbetsinkomsterna för utomeuropeiskt födda kvinnor uppgick under 2020 i genomsnitt till 57 procent av vad inrikes födda kvinnor tjänade. Motsvarande andel för utomeuropeiskt födda män var 61 procent av inrikes födda mäns inkomst. Därtill är mäns arbetsinkomster generellt sett högre än kvinnors. Inom gruppen utomeuropeiskt födda uppgick kvinnors arbetsinkomster under 2020 till 73 procent av männens. Det motsvarar en ökning med fem procentenheter jämfört med 2011. Utvecklingen har varit likartad bland inrikes födda kvinnor, vars andel av männens arbetsinkomster motsvarade 78 procent 2020.

Successiv förbättring av nyanländas etablering på arbetsmarknaden bromsad av covid-19-pandemin

Sysselsättningen för personer som har invandrat till Sverige ökar generellt med vistelsetiden (se diagram 3.6). Personer som har invandrat av skyddsskäl eller som anhöriga till dessa har ofta en längre väg till arbete än t.ex. arbetskraftsinvandrare.

Diagram 3.6 Etableringsgrad nyanlända mottagna 2008–2018 efter vistelsetid i Sverige

Anm.: Målgruppen avser 20–64 år respektive referensår. Senaste referensår är 2020. Som etablerade räknas individer som har varit anställda under varje enskilt referensår och haft en löneinkomst som uppgår till minst 60 procent av medianinkomsten för individer som har förgymnasial utbildning. Individer som har deklarerat för aktiv näringsverksamhet ingår inte bland de etablerade. Den registerbaserade aktivitetsstatistiken (RAKS) baseras fr.o.m. 2019 på arbetsgivardeklarationer på individnivå (AGI). Jämförelser med tidigare referensår bör därför göras med försiktighet.

Källa: Statistiska centralbyrån, RAKS, särskild beställning, egna bearbetningar.

Nyanländas etablering på arbetsmarknaden har successivt förbättrats sedan etableringsreformen infördes i december 2010. År 2020 uppgick andelen etablerade bland nyanlända som togs emot i en kommun 2012 till 56 procent, vilket är en högre etableringsgrad än för dem som togs emot 2007–2010 och som vistats längre tid i Sverige. Pandemiutbrottet 2020 medförde en allmän sysselsättningsnedgång vilket drabbade nyanlända som var på väg in på arbetsmarknaden. Ökningen av etableringsgraden för kvinnor som vistats i Sverige i fyra år eller mer avtog 2020 och för män föll etableringsgraden tillbaka något. Totalt sett var 50 procent av dem som togs emot i en kommun 2015 etablerade på arbetsmarknaden 2020.

Utbildning

Barn, unga och vuxna som invandrat till Sverige har olika grundförutsättningar när det gäller skolgång och utbildning. Vuxna påverkas främst av skolbakgrund medan det för barn och unga främst handlar om ålder vid invandringen och föräldrarnas utbildningsnivå. Även de omständigheter som råder i samband med invandring påverkar förutsättningarna. I detta avsnitt läggs fokus på utrikes födda som har kort tid inom det svenska utbildningssystemet (se även utg.omr. 16 avsnitt 3 och 4).

Konsekvenser av covid-19-pandemin inom utbildningsväsendet

Skolverket har gjort flera uppföljningar av covid-19-pandemins konsekvenser inom skolväsendet. Det är enligt myndigheten för tidigt att bedöma omfattningen av konsekvenserna på längre sikt, men Skolverket bedömer att skolans kompensatoriska uppdrag har försvårats och det finns risk för försämrad likvärdighet. Vidare finns det risk för ett s.k. kunskapsstapp inom flera skolformer.

Konsekvenserna bedöms vara störst inom kommunal vuxenutbildning, särskilt svenska för invandrare (sfi) (se även utg.omr. 16 avsnitt 4.4). Skolverket gör bedömningen att det finns ett fortsatt behov av olika sorters stöd för att kunna ta igen förlorade kunskaper (Skolverket 2021, Covid-19-pandemins påverkan på skolväsendet, Delredovisning 4). Även Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering (IFAU) har konstaterat att pandemin har drabbat barn och unga negativt inom skolväsendet, och att de med svagare socioekonomisk bakgrund och sämre socialt nätverk har påverkats mer. IFAU konstaterar liksom Skolverket att det ännu är för tidigt att uttala sig om de långsiktiga konsekvenserna av pandemin men att såväl individer som samhällsekonomin kan påverkas negativt (IFAU, Rapport 2021:2).

Under pandemin har längre frånvaroperioder varit vanligare i förskolor med hög andel barn med utländsk bakgrund vilket är negativt för barnens språkutveckling, särskilt när det inte talas svenska i hemmet. Vidare anser sex av tio rektorer att övergången från förskola till förskoleklass har fungerat sämre under pandemin (Skolverket, Covid-19-pandemins konsekvenser för förskolan, Rapport 2022:8).

Deltagande i förskolan påverkar utrikes födda elevers förutsättningar i grundskolan

Förskolan förbereder barnens skolgång genom undervisning som bl.a. stimulerar språkutvecklingen. Utrikes födda barn, inrikes födda barn med två utrikes födda föräldrar och barn med svag socioekonomisk bakgrund deltar i lägre utsträckning i förskolan i jämförelse med övriga barn. I åldersgruppen 1–2 år var 2019 andelen inskrivna i förskolan av de utrikes födda barnen 14 procentenheter lägre än de inrikes födda barnen (57 respektive 71 procent), och i åldersgruppen 3–5 år 12 procentenheter lägre (83 respektive 95 procent) (SOU 2020:67). Detta innebär att de barn som är i störst behov av kompensatoriska åtgärder och språkutveckling är underrepresenterade bland de som deltar i förskolans verksamhet. Ändringar i skollagen som trädde i kraft 1 juli 2022 och tillämpas från 1 juli 2023 har som syfte att öka deltagandet i förskolan (prop. 2021/22:132, bet. 2021/22:UbU24, rskr. 2021/22:363). Från det år barnet fyller tre år, och sedan löpande till och med att barnet fyller sex år, ska kommunerna upplysa om förskolans syfte och barnens rätt till förskola. Det blir obligatoriskt för kommunerna att erbjuda en plats i förskola till barn som har bott i Sverige under en kort tid och att sträva efter att erbjuda andra barn som har behov av en förskoleplats en sådan för att bättre kunna lära sig svenska.

Väl fungerande fritidshem kan ha en positiv inverkan på kunskapsresultaten

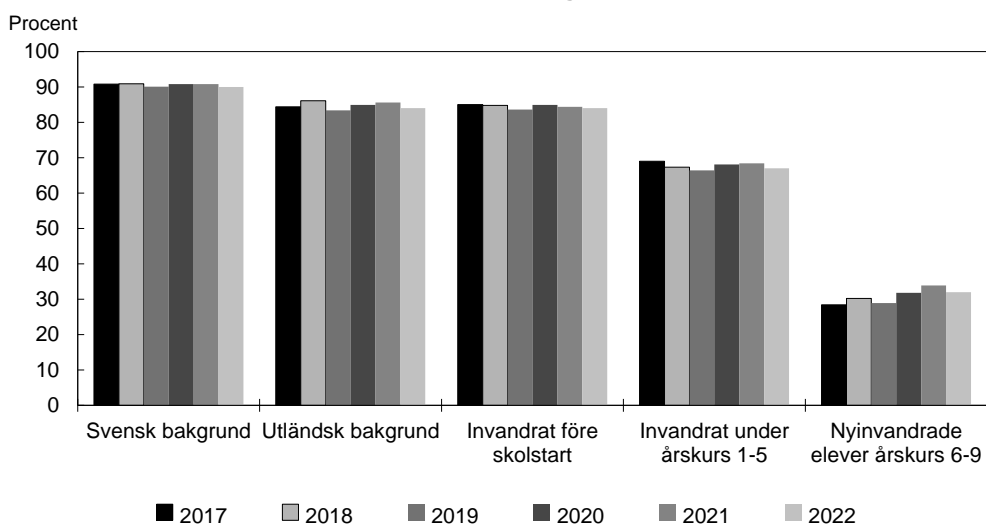
Fritidshemmet är en utbildning inom skolväsendet som ska stimulera elevers utveckling och lärande samt erbjuda en meningsfull fritid. För utrikes födda elever och elever med utländsk bakgrund kan fritidshemmet ha särskilt stor betydelse, då det likt skolan har ett kompensatoriskt uppdrag och ska verka för att utjämna skillnader i elevers förutsättningar. Att delta i verksamheten är frivilligt. Deltagandet är lägre bland elever med svag socioekonomisk bakgrund, bl.a. på grund av att det som huvudregel inte erbjuds fritidshem till elever med föräldrar som t.ex. är arbetslösa eller sjukskrivna. En utredning har i uppdrag att analysera om rätten till fritidshem bör utökas (dir. 2021:101). Uppdraget ska redovisas senast den 30 november 2022.

Behörighet till gymnasieskolan ökar med tid i svensk skola och föräldrars utbildningsnivå

Av samtliga elever som gick ut årskurs 9 i grundskolan 2022 hade 11 procent utländsk bakgrund, dvs. var födda i Sverige med två utrikes födda föräldrar, och 15 procent var utrikes födda. Av samtliga elever hade 5 procent invandrat före ordinarie skolstart, 7 procent under årskurs 1–5 och 3 procent under årskurs 6–9.

Bland utrikes födda elever och elever med utländsk bakgrund har behörigheten till gymnasieskolans nationella yrkesprogram ökat något under perioden 2019–2021, men var något lägre våren 2022 jämfört med läsåret innan (se diagram 3.7). För elever med svensk bakgrund, dvs. elever som är födda i Sverige och har minst en förälder född i Sverige, var behörigheten i princip oförändrad under perioden 2017–2021 och något lägre vårterminen 2022. Andelen behöriga vårterminen 2022 var till stor del i nivå med innan covid-19-pandemin, vårterminen 2019. Bland nyinvandrade elever var andelen behöriga något högre vårterminen 2022 (Skolverket, Slutbetyg i grundskolan, våren 2022).

Diagram 3.7 Andel elever som är behöriga till gymnasieskolans yrkesprogram, utifrån svensk och utländsk bakgrund, vårterminerna 2017–2022

Anm.: Gruppen Svensk bakgrund avser elever som är födda i Sverige med minst en förälder född i Sverige. Gruppen Utländsk bakgrund avser elever som är födda i Sverige och har två utrikes födda föräldrar. Gruppen Invandrat före skolstart avser utrikes födda elever som har invandrat före ordinarie skolstartsålder oavsett om föräldrarna är inrikes eller utrikes födda. Gruppen Invandrat under årskurs 1–5 avser utrikes födda elever som har invandrat under årskurs 1–5, oavsett om föräldrarna är inrikes eller utrikes födda. Gruppen Nyinvandrade elever årskurs 6–9 avser utrikes födda elever som har utrikes födda föräldrar och har kommit till Sverige under de senaste fyra åren, dvs. under årskurs 6–9.

Källa: Skolverket.

Sammantaget var 85 procent av alla elever som slutade årkurs 9 vårterminen 2022 behöriga till gymnasieskolans yrkesprogram, vilket innebär att 15 procent (ca 18 000 elever) saknade behörighet. Andelen behöriga var densamma bland utrikes födda elever som gått hela sin skoltid i svensk skola som bland elever födda i Sverige med utrikes födda föräldrar. För elever med svensk bakgrund var behörigheten högre. Bland utrikes födda elever som börjat i svensk skola efter ordinarie skolstartsålder var andelen behöriga betydligt lägre. För elever med minst en förälder med eftergymnasial utbildning, oavsett bakgrund, är andelen behöriga till gymnasieskolans yrkesprogram högre i jämförelse med elever vars föräldrar har lägre utbildningsnivå. Föräldrarnas utbildningsnivå har större betydelse för elever som varit kortare tid i Sverige jämfört med andra elever.

För elever som inte uppnår behörighet till gymnasieskolans nationella program finns introduktionsprogram. Lsåret 2021/22 läste totalt 37 400 elever på ett introduktionsprogram, varav 21 200 (57 procent) män och 16 200 (43 procent) kvinnor. Av samtliga

elever på introduktionsprogram läsåret 2021/22 gick 24 procent på språkintröduktion, som ger nyanlända elever en utbildning med tyngdpunkt i svenska språket. Efter en kraftig ökning av elever på språkintröduktion under läsåren 2015/16 och 2016/17 har elevantalet minskat och uppgick 2020/21 till 8 900 elever, vilket ungefär motsvarar nivån före 2015. Av nybörjareleverna på introduktionsprogram läsåret 2020/21 var 50 procent kvar på samma program ett år senare. Språkintröduktion har störst andel elever kvar efter ett år och 61 procent av eleverna var kvar från föregående läsår under 2021/22, vilket är 4 procentenheter mer än året innan.

Andelen med gymnasieexamen var något högre bland dem som påbörjade gymnasieskolan 2017 jämfört med dem som började 2016 för alla grupper utom män med svensk bakgrund, där andelen minskade med knappt 2 procentenheter (se tabell 3.1). Av nyinvandrade elever som påbörjade gymnasieskolan höstterminen 2017 var det 27 procent av kvinnorna och 23 procent av männen som 2021 hade en gymnasieexamen, en ökning med 1 respektive 3 procentenheter jämfört med föregående år. Bland elever med svensk bakgrund var motsvarande andelar 82 respektive 79 procent. För de elever som har slutfört ett nationellt program men inte uppfyller kraven för gymnasieexamen utfärdas studiebevis.

Tabell 3.1 Genomströmning inom fyra år för nybörjare år 1 inom gymnasieskolan 2017

Procent	Gymnasieexamen		Studiebevis	
	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män
Elever med svensk bakgrund ¹	82,3	78,6	4,1	6,3
Elever med utländsk bakgrund ²	57,3	43,4	8,6	9,6
Nyinvandrade elever ³	27,2	22,6	4,4	4,0
Totalt exklusive nyinvandrade elever	79,5	74,8	5,4	7,6
Gymnasieskolan totalt	75,6	67,9	5,3	7,3

Anm.: Genomströmningen mäts som andel elever som hade avslutat gymnasieskolan med examen eller studiebevis av elevgruppen som hade påbörjat sin utbildning i år 1 den 15 oktober 2017.

¹ Avser elever som är födda i Sverige med minst en inrikes född förälder.

² Avser elever som är utrikes födda eller som är födda i Sverige och vars båda föräldrar är utrikes födda.

³ Avser elever som är utrikes födda, har utrikes födda föräldrar och har varit i Sverige i fyra år eller mindre.

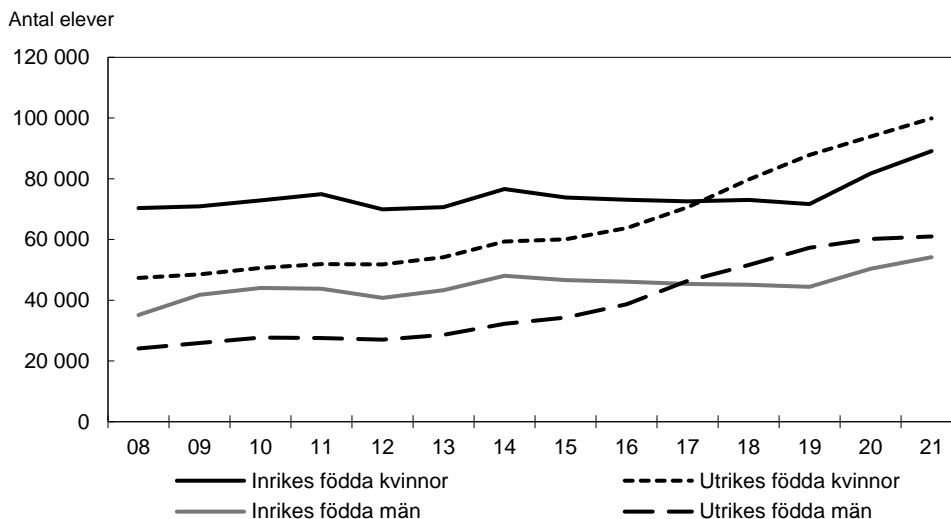
Källa: Skolverket.

För att förbättra ungas möjligheter att etablera sig på arbetsmarknaden eller studera vidare har en särskild utredare haft i uppdrag att föreslå åtgärder för att fler unga ska nå målen med sin gymnasieutbildning, antingen i gymnasieskolan eller i kommunal vuxenutbildning (komvux). I uppdraget ingick även att överväga andra åtgärder för att få fler unga att nå målen med en utbildning i gymnasieskolan. Utredningens lämnade sitt betänkande den 1 juni 2022 och betänkandet har remitterats (SOU 2022:34).

Kommunal vuxenutbildning är en viktig väg till etablering

Kommunal vuxenutbildning (komvux) är en viktig väg till etablering på arbetsmarknaden för många nyanlända vuxna och för de nyanlända som antingen inte uppnått behörighet till gymnasieskolans nationella program före 20 års ålder eller som inte uppnått examen eller studiebevis för nationellt program.

Antalet utrikes födda elever inom komvux på grundläggande och gymnasial nivå exklusive kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare (sfi) fortsätter att öka (se diagram 3.8). Utrikes födda utgjorde 53 procent av eleverna inom komvux på grundläggande och gymnasial nivå 2021, såväl totalt som av kvinnorna respektive av männen. Utrikes födda kvinnor utgjorde fortsatt den största gruppen inom komvux medan inrikes födda män utgjorde den minsta.

Diagram 3.8 Antal elever i kommunal vuxenutbildning, inrikes och utrikes födda

Källa: Skolverket.

Inom komvux på grundläggande nivå minskade antalet utrikes födda elever med 1 100 personer sedan föregående år till drygt 70 000 elever 2021, medan antalet utrikes födda på gymnasial nivå ökade med 6 200 personer till 119 000 elever. Andelen utrikes födda inom komvux på grundläggande respektive gymnasial nivå var i stort sett oförändrad jämfört med föregående år (94 respektive 46 procent).

Utbildningsbakgrunden bland elever inom komvux varierar. Andelen med eftergymnasial utbildning var nästan tre gånger så stor bland utrikes födda elever jämfört med inrikes födda elever (34 respektive 13 procent). Andelen med en gymnasial utbildning var drygt dubbelt så stor bland inrikes födda elever (75 respektive 35 procent). Det är inga större skillnader i utbildningsbakgrund mellan könen.

Bland de utrikes födda som avslutat studier inom komvux under 2017 var totalt 47 procent etablerade på arbetsmarknaden två år senare (se tabell 3.2). Andelen var i stort sett oförändrad jämfört med året innan. Utrikes födda kvinnor är i lägre grad etablerade efter utbildningen jämfört med utrikes födda män. Sysselsättningen efter avslutade studier för samtliga studerande inom komvux redovisas under utgiftsområde 16 avsnitt 4.3.1.

Tabell 3.2 Andel utrikes födda etablerade på arbetsmarknaden eller i studier två år efter avslutad kommunal vuxenutbildning under 2017

Procent

	Totalt	Kvinnor	Män
Etablerad ställning på arbetsmarknaden	47	46	48
Osäker ställning på arbetsmarknaden	13	11	15
Svag ställning på arbetsmarknaden	11	12	10
Studier på högskola	12	13	10
Övriga studier	4	4	4
Varken arbete eller studier	13	15	11

Anm: Etablering på arbetsmarknaden följs upp utifrån etablerad, osäker eller svag ställning. Etableringsmättet är ett registerbaserat mått som beskriver den huvudsakliga aktiviteten och anknytningen till arbetsmarknaden under ett helt kalenderår. När en kolumn inte summerar till 100 procent beror det på avrundning.

Källa: Skolverket.

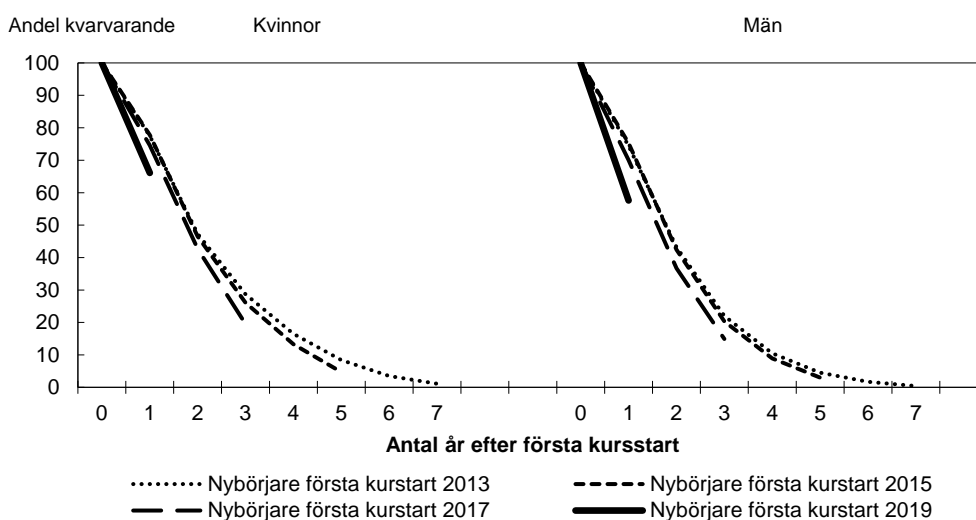
Genomströmning och studieavbrott inom svenska för invandrare

Antalet elever som deltagit i sfi med kommunen som huvudman uppgick 2021 till 133 000 personer, vilket är en minskning med drygt 3 procent jämfört med året innan. Av eleverna som studerade sfi var 60 procent kvinnor och 40 procent män. Av kursdeltagarna läste två tredjedelar inom studieväg 1 och 2 och en tredjedel inom studieväg 3. Den genomsnittliga tiden för att avsluta en sfi-kurs var längre för elever med kort tidigare utbildning än för elever med längre utbildningsbakgrund. Kurser inom sfi som eleverna avslutade under året pågick i genomsnitt i 37 veckor, fyra veckor längre än föregående år. Ökningen var störst inom studieväg 1. Enligt Skolverket förklaras utvecklingen av långsammare progression och utmaningar med distansundervisning under covid-19-pandemin för elevgrupperna med kort tidigare utbildning.

Andelen avbrott minskade mellan 2020 och 2021 inom i stort sett samtliga kurser och studievägar i sfi. Andelen som har avbrutit studierna är högre bland män än bland kvinnor.

Diagram 3.9 visar hur stor andel av de som studerade på sfi som finns kvar som sfi-elever nästföljande år. Av de som t.ex. påbörjade sfi-studier 2017 var 20 procent kvar i sfi tre år senare. Motsvarande andel för de som påbörjade sfi-studier 2013 var 28 procent. Andelen minskar successivt för varje studiekohort.

Diagram 3.9 Andel av eleverna som är kvar i sfi efter antal år sedan första kursstart

Anm: Eleven kan ha gjort uppehåll under perioden. Inom delar av sfi finns en negativ utveckling under 2020 där avbrotten ökade och betygen sjönk något.

Källa: Skolverket, särskild beställning.

Av de kursdeltagare som avslutade eller avbröt en sfi-kurs under 2021 var det 52 procent som avslutade kursen med godkänt betyg, 3 procent som avslutade kursen utan godkänt betyg och 45 procent som avbröt kursen (Skolverket 2021, Elever och studie-resultat i kommunal vuxenutbildning).

Hälsa

Självskattad hälsa mäts i undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF/SILC). I befolkningen 16 år och äldre anser 72 procent att de har bra hälsa, sett till genomsnittet för 2021. Andelen är något högre bland män än bland kvinnor, 74 respektive 71 procent. Sedan 2018 finns inga signifikanta skillnader mellan grupperna utrikes och inrikes födda (se tabell 3.3).

Tabell 3.3 Andel kvinnor och män med bra hälsotillstånd, 16 år eller äldre

Procent

Bakgrund	2018–2019		2020		2021	
	Kv	M	Kv	M	Kv	M
Utrikes födda	73,2	80,5	73,2	80,5	70,8	76,8
Inrikes födda	73,6	77,5	73,6	77,5	70,6	73,6

Anm: I tabellen redovisas uppgifter som ett genomsnitt för åren 2018–2019 liksom för 2020 och 2021. Då 2020 och 2021 utgör ett enkelår är felmarginalerna större än för skattningar för dubbelår.

Källa: SCB, ULF/SILC. Uppgifter om hälsa hämtas från undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF/SILC, Statistics on Income and Living Conditions), som är en urvalsundersökning.

Utrikes födda har drabbats av sjukdomen covid-19 i högre utsträckning än övriga befolkningen, både när det gäller sjuklighet och dödlighet. Skillnaden mellan utrikes och inrikes födda kan till stor del förklaras av socioekonomiska faktorer och boendeförhållanden. Enligt Folkhälsomyndigheten är utrikes födda vaccinerade i lägre utsträckning än inrikes födda, särskilt i de yngre åldersgrupperna (Folkhälsomyndigheten, mars 2022). Det finns även ett samband mellan vaccinationstäckning och utbildnings- och inkomstnivå. Mönstret att andelen vaccinerade ökar i takt med stigande inkomst gäller för såväl inrikes som utrikes födda.

Boende

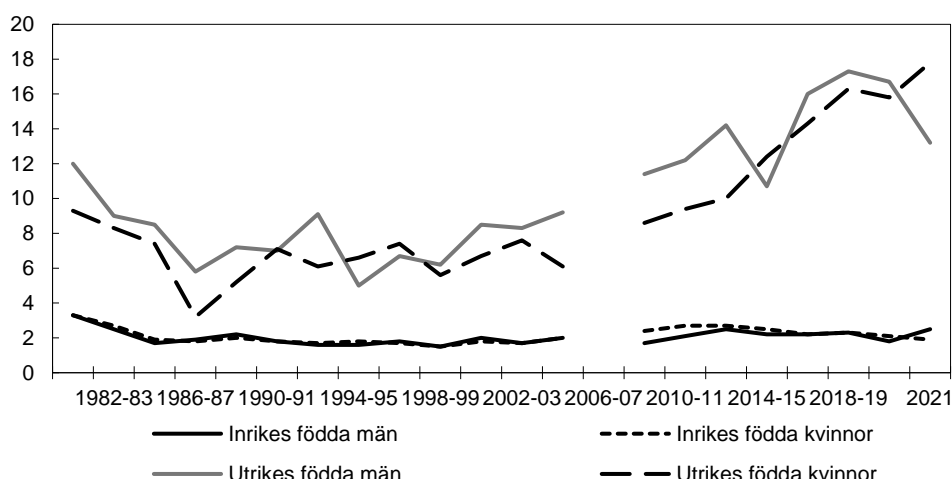
Såväl Boverket (Bostadsmarknadsenkät 2022) som Socialstyrelsen (Individ- och familjeomsorg – Lägesrapport 2022) bedömer att en eventuell långsiktig konsekvens av covid-19-pandemin är en försämrad bostadssituation för utsatta grupper däribland nyanlända, men att det än så länge är svårt att bedöma konsekvensernas omfattning och varaktighet. Bostadssituationen i många kommuner påverkas av ett ökat flyktingmottagande dels efter att pandemin mattats av, dels till följd av kriget i Ukraina.

Trots en hög takt på bostadsbyggandet visar 2022 års bostadsmarknadsenkät att drygt 70 procent av kommunerna uppger sig ha fortsatt underskott på bostäder. Underskottet på bostäder som hushåll har råd att efterfråga och hyresvärdars krav när det gäller t.ex. inkomstslag och kötid gör det svårt för bl.a. nyanlända att få ett förstahandskontrakt. Utmaningarna förstärks av bristen på tillräckligt stora lägenheter för familjer med många barn. Nyanlända som bosätter sig på egen hand i en kommun har särskilt svårt att hitta en bostad som medför en rimlig boendesituation. Många tvingas flytta runt inom och mellan kommuner och riskerar att råka ut för oseriösa hyresvärdar och privatpersoner som t.ex. hyr ut undermåliga bostäder eller hyr ut till oskäligen hyreskostnader. Boverkets analys av bostadsbristen 2020 visar att ca 57 800 hushåll var trångbodda samtidigt som de hade en ansträngd boendeekonomi. Det motsvarade 1,2 procent av hushållen och andelen har varit konstant sedan 2015.

Trångboddhet är betydligt vanligare bland utrikes födda än bland inrikes födda (16 respektive 2 procent 2020–2021). Andelen trångbodda har under den senaste tioårsperioden ökat bland utrikes födda, men legat konstant för den övriga befolkningen (se diagram 3.10). Skillnaderna mellan könen är små.

Diagram 3.10 Trångboddhet (norm 2) bland kvinnor och män 16–84 år

Procent

Anm.: Det finns flera definitioner av trångboddhet, s.k. trångboddhetsnormer. I diagrammet används en norm som definierar ett hushåll som trångbott om det finns fler än två boende per sovrum, kök och vardagsrum oräknade. Uppgifterna redovisas som genomsnitt för åren 1980/81–2018/19. För 2020 och 2021 redovisas enkelår, vilket innebär att felmarginalerna är större än för dubbelår. På grund av ett tidseriebrott åren 2006–07 presenteras inga data för dessa år.

Källa: Statistiska centralbyrån, ULF/SILC.

Svårigheter att etablera sig på bostadsmarknaden och anpassa sin boendesituation efter ändrade livsförhållanden medför problem för den enskilda och för samhället i stort. Den föregående regeringen har beslutat om en nationell hemlöshetsstrategi 2022–2026 där ett av målen är att det sociala perspektivet i samhällsplaneringen ska stärkas. Socialstyrelsen har i uppdrag att verka för ett samordnat arbete gentemot målen i strategin (S2022/03255). Sverige ska ha en långsiktig och hållbar bostadspolitik för alla och därför behövs bättre kunskap om hur behoven på bostadsmarknaden utvecklas. Genom ändringar i lagen om kommunernas bostadsförsörjningsansvar som trädde i kraft 1 oktober 2022 (prop. 2021/22:95, bet. 2021/22:CU17, rskr. 2021/22:259) blir det tydligare att kommunerna i sina riktlinjer för bostadsförsörjningen ska analysera bostadsbristen och de bostadsbehov som inte tillgodoses på bostadsmarknaden.

3.3.2 Resultat utifrån andra bedömningsgrunder för nyanländas etablering

Insatser för främjande av etablering

Detta avsnitt avser verksamhet och insatser som stimulerar etableringen i arbets- och samhällslivet som finansieras via anslaget 1:1 *Etableringsåtgärder*.

Något mindre efterfrågan på stöd till riksorganisationer bildade på etnisk grund

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) fördelar sedan 2008 stöd till organisationer bildade på etnisk grund enligt förordning (2008:63) om statsbidrag till organisationer bildade på etnisk grund. Syftet med bidraget är att stärka organisationernas egna initiativ och verksamheter som rör kultur, språk, identitet och delaktighet i samhället. Söktrycket på statsbidraget har minskat något över de senaste tre åren, från 66 ansökande organisationer år 2019 till 64 organisationer år 2020 och 61 år 2021. Medlen utgjorde under 2020 i genomsnitt 77 procent av organisationernas totala intäkter. Under 2021 beviljades stöd om totalt 18,9 miljoner kronor till 48 organisationer.

Många aktörer vill erbjuda tidiga insatser för asylsökande

Under 2021 fördelade länsstyrelserna 98 miljoner kronor i statsbidrag enligt förordning (2016:1364) om statsbidrag till verksamheter för asylsökande m.fl., varav 60 miljoner avsåg insatser med inriktning på samhällsinformation. Medlen får lämnas till civilsamhällets organisationer samt till kommuner eller kommunalförbund och syftar till att motverka passivisering under asyltiden, att underlätta kontakter med den svenska arbetsmarknaden och att främja en framtida etablering för dem som beviljas uppehållstillstånd. Totalt inkom sammanlagt 276 ansökningar om 176 miljoner kronor till länsstyrelserna, och 184 ansökningar beviljades. Länsstyrelserna bedömer att det finns en god kapacitet i länen att möta målgruppens behov av insatser. Länsstyrelserna konstaterar att civilsamhället under covid-19-pandemin visat förmåga till snabb omställning och anpassning av verksamheterna utifrån förändrande förutsättningar.

Utöver dessa medel fördelade Folkbildningsrådet 74 miljoner kronor under 2021 till studieförbund och folkhögskolor för insatserna Svenska från dag ett och ytterligare 17 miljoner kronor till studieförbund för Vardagssvenska (se vidare utg.omr. 17 avsnitt 17.3).

Lokala insatser för att främja etablering, nätverk, språkinlärning eller socialt stöd är ett viktigt komplement

Under 2021 fördelade länsstyrelserna 51 miljoner kronor till kommuner enligt 37 a § förordningen (2010:1122) om statlig ersättning för insatser för vissa utlänningar under 2021. Medlen syftar till att underlätta etableringen i samhället, skapa nätverk, stödja språkinlärning eller ge socialt stöd till ensamkommande barn. Under 2021 inkom 125 ansökningar motsvarande 84 miljoner kronor, varav 109 ansökningar beviljades. Under perioden 2018–2022 har länsstyrelserna i uppdrag att prioritera insatser som särskilt riktar sig till eller underlättar deltagandet för föräldralediga och andra personer med små barn, framför allt insatser som stödjer språkinlärning. Av de beviljade insatserna riktade sig 92 till föräldralediga och andra personer med små barn varav merparten syftade till att stödja språkinlärning. Liksom tidigare år genomförs majoriteten av insatserna i samverkan med civilsamhället. Länsstyrelserna bedömer att civilsamhällets flexibilitet att hantera förändrade förutsättningar och kapacitet att arbeta nära målgrupperna kompletterar och förstärker kommunernas arbete. Vidare skriver länsstyrelserna i sin redovisning av uppdraget om goda exempel på uppsökande och motiverande arbete för att nå utrikes födda kvinnor som står långt från arbetsmarknad och utbildning att individer med låg delaktighet i samhället kan nå genom samverkan med föreningar, brobyggare eller andra aktörer (Ju2022/00798).

Uppföljning och utvärdering av integrationen

Under 2021 användes ca 1,1 miljoner kronor för uppföljning och utvärdering av integrationen. Av dessa medel fick Statistiska centralbyrån (SCB), liksom föregående år, 900 000 kronor för att fortsätta redovisa registerstatistik om integration på nationell, regional och lokal nivå på sin webbplats.

Statlig ersättning vid mottagande av nyanlända i kommunerna

Staten har ett ekonomiskt ansvar för flyktingmottagandet och ersätter kommuner och regioner för kostnader relaterade till mottagandet av nyanlända inklusive ensamkommande barn och unga med uppehållstillstånd. Statlig ersättning vid flyktingmottagande finansieras via anslaget 1:2 *Kommunersättningar vid flyktingmottagande*.

Det sammantagna mottagandet av nyanlända i kommunerna fortsatte att minska

Antalet nyanlända som har tagits emot i landets kommuner har minskat kraftigt sedan 2017 till följd av att färre personer beviljats uppehållstillstånd av skyddsskäl i Sverige.

Under 2021 togs 13 500 nyanlända emot i hela landets kommuner, jämfört med 14 100 personer 2020 (se tabell 3.4). Andelen kvinnor har ökat något och 2021 var hälften av de nyanlända som togs emot i kommunerna kvinnor. Andelen barn var 44 procent.

Tabell 3.4 Antalet nyanlända mottagna i en kommun

Antal mottagna enligt bestämmelserna i ersättningsförordningen grupperade efter ankomstsätt till kommunen, varav ensamkommande barn

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Från anläggningsboende	6 003	6 019	6 742	6 848	18 847	27 952	11 068	4 318	2 678	1 979
Från eget boende	6 316	14 420	25 812	26 036	33 231	19 133	7 859	6 947	3 136	2 193
Anhöriga till skyddsbehövande	4 383	11 691	11 378	15 837	13 775	16 942	16 562	7 814	3 634	2 337
Vidarebosatta (kvotflyktingar)	1 687	1 855	1 977	1 897	1 892	3 419	5 028	5 025	3 549	6 287
Övriga	402	514	595	579	1 016	1 305	3 699	1 811	1 109	752
Summa	18 791	34 499	46 504	51 197	68 761	68 751	44 216	25 915	14 106	13 548
Varav ensamkommande barn	2 207	2 331	3 396	3 794	6 971	8 625	6 635	4 772	1 578	606

Anm.: Antal överförda kvotflyktingar i tabellen skiljer sig något mot siffror i löptext nedan, pga. att uppgifter i texten omfattar ett antal personer som vid uppdateringstillfället ännu inte omfattades av statistiken som redovisas i tabellen.

Källa: Migrationsverket.

Det genomsnittliga mottagandet i riket var 1,3 nyanlända per 1 000 invånare 2021, vilket kan jämföras med 1,36 nyanlända 2020. Stockholms län och Blekinge län hade det högsta respektive lägsta mottagandet (1,52 respektive 0,70 nyanlända per 1 000 invånare). Jämfört med situationen innan lagen (2016:38) om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning (bosättningslagen) trädde i kraft 2016 har skillnaderna i kommunernas mottagande per capita minskat. Denna bild bekräftas i Riksrevisionens rapport Bosättningslagen – har reformen levt upp till intentionerna? (RiR 2021:29). Riksrevisionen bedömer att bosättningslagen bidrar till ett jämnare fördelat mottagande mellan kommuner samt kortare väntetider och bättre etablering för nyanlända på arbetsmarknaden.

De flesta nyanlända som togs emot i en kommun under 2021 togs emot efter anvisning, antingen efter att ha bott i Migrationsverkets anläggningsboenden under asyltiden eller efter vidarebosättning (kvotflyktingar). Mottagandet av kvotflyktingar utgjorde 46 procent av det totala mottagandet 2021, och en övervägande majoritet av landets kommuner (81 procent) hade ett mottagande av kvotflyktingar. Detta är en förändring av mottagandet i kommunerna jämfört med tidigare år, då majoriteten bosatte sig på egen hand. Minskningen av antalet personer som bosatte sig på egen hand 2021 berodde huvudsakligen på att färre anhöriga hade möjlighet att resa till Sverige på grund av covid-19-pandemin.

Migrationsverket hade under 2021 i uppdrag att ta ut och överföra 5 000 kvotflyktingar till Sverige. Dessutom beslutade regeringen i februari 2021 att de 1 401 kvotflyktingar som inte kunde överföras till Sverige under 2020 på grund av covid-19-pandemin skulle överföras under 2021. Sammantaget överfördes 6 411 kvotflyktingar till Sverige under 2021, varav 3 114 flickor och kvinnor och 3 297 pojkar och män.

Mottagandet av ensamkommande barn som fått uppehållstillstånd fortsatte att minska. Under 2021 blev drygt 600 ensamkommande barn kommunmottagna, varav 29 procent flickor och 71 procent pojkar. Andelen flickor nästan fördubblades från 15 procent 2020. De senaste åren har andelen ensamkommande barn som kommer till Sverige som kvotflyktingar ökat. Under 2021 togs 115 ensamkommande barn emot som kvotflyktingar, vilket motsvarar 19 procent av det totala mottagandet av den här gruppen. Ensamkommande barn inom flyktingkvoten omfattas av anvisning enligt bosättningslagen, medan asylsökande ensamkommande barn tas emot i en kommun efter anvisning enligt lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl.

Anvisningar enligt bostättningslagen präglades av överföringar av kvotflyktingar

För 2021 skulle 7 500 nyanlända omfattas av anvisningar till kommuner (s.k. länstal) enligt förordningen (2016:40) om fördelning av anvisningar till kommuner. Migrationsverket beslutade om anvisningar för 7 626 nyanlända, varav 3 674 flickor och kvinnor och 3 952 pojkar och män. Antalet beslut kan överstiga det beslutade länstalet eftersom Migrationsverket får besluta om en ny anvisning i de fall en nyanländ avbryter anvisningen. Av de anvisade var 80 procent kvotflyktingar och 20 procent nyanlända i anläggningsboende. Anvisningstakten av kvotflyktingar var särskilt hög under andra och tredje kvartalet 2021, till följd av att reserestriktionerna under covid-19-pandemin lättade samt att en evakueringsinsats av afghanska medborgare inleddes i slutet av augusti.

Ledtiderna i Migrationsverkets arbete med anvisningar förkortades ytterligare 2021 jämfört med föregående år. Tiden från beslut om uppehållstillstånd till beslut om anvisning var 2021 ungefär 26 dagar för både kvinnor och män, jämfört med 38 dagar 2020. Minskningen beror framför allt på att ledtider för kvotflyktingar minskade från 29 till 17 dagar. Ledtiderna för anvisade från Migrationsverkets anläggningsboenden ökade i stället från 51 till 63 dagar. Enligt Migrationsverket beror ökningen bl.a. på att kvotflyktingar som evakuerades från Afghanistan behövde prioriteras samt att myndigheten förhöll sig till kommunal och årsplanering i anvisningsarbetet.

Av de nyanlända som under 2021 anvisats från anläggningsboende togs 73 procent emot i en kommun inom tidsfristen på två månader. Det är en försämring med 13 procentenheter jämfört med 2020. Enligt Migrationsverket beror de ökade ledtiderna delvis på covid-19-pandemin, som i vissa fall medfört att anvisade nyanlända tagits emot senare än planerat i kommunen på grund av sjukdom.

Enligt Boverkets bostadsmarknadsenkät 2022 bedömer merparten av de kommuner som tagit emot nyanlända efter anvisning att möjligheterna att skaffa fram bostäder är goda eller mycket goda. Många kommuner anser dock fortfarande att det finns ett generellt underskott av bostäder som försvårar, bl.a. finns det ett underskott på större bostäder. Ungefär hälften av kommunerna erbjuder någon form av permanenta lösningar, antingen direkt eller efter en viss tid. Kommuner i storstadsregioner eller högskolekommuner erbjuder i högre utsträckning tillfälliga hyreskontrakt som upphör efter en specificerad tid.

Minskade utgifter för ersättningar till kommuner och regioner för flyktingmottagande

De senaste årens utgiftsminskning vad gäller statliga ersättningar till kommuner och regioner för flyktingmottagande fortsatte under 2021. Utgifterna 2021 uppgick till 4 676 miljoner kronor, vilket var en minskning med 34 procent jämfört med 2020. Tre fjärdedelar av utgifterna bestod av automatiskt utbetalade ersättningar till kommuner, som i huvudsak beror på hur många nyanlända som tagits emot i kommunerna under de föregående två åren. Den resterande fjärdedelen bestod till största del av ersättningar för faktiska kostnader som betalas till kommuner och regioner efter ansökan. Tabell 3.5 visar utvecklingen 2017–2021 för de olika ersättningarna och deras andel av utgifterna 2021.

Utgifterna minskade framför allt för de volymstyrda ersättningarna, dvs. mottagandeschablonen och ersättningarna för ensamkommande barn och unga. Mottagandeschablonen utgör grunden i den statliga ersättningen och betalas ut automatiskt under de första två åren efter mottagandet till den kommun där den nyanlände är folkbokförd. Utgiftsminskningen är därmed en följd av att ersättningen för de som togs emot 2019 upphörde under 2021 och att mottagandet de senaste två åren varit betydligt lägre än tidigare. Utgifterna för ersättningen för ensamkommande barn och unga mer än halverades jämfört med 2020, vilket är en följd av det minskade mottagandet av

ensamkommande barn och unga de senaste åren och att många av dem som tagits emot tidigare antingen har fyllt 21 år eller blivit svenska medborgare.

Ersättning för vissa särskilda kostnader avser bland annat ersättning för kostnader i samband med mottagandet av kvotflyktingar och för insatser till nyanlända med särskilda behov, exempelvis placeringar enligt lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) och lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall (LVM), skyddat boende eller kostnader för kurator. Utgifter om 175 miljoner kronor beslutades under 2021. Ersättningen utbetalas i mån av tillgång på medel, och under 2021 avslogs ansökningar om ca 38 miljoner kronor på grund av medelsbrist.

Ersättning utgår också till landets regioner för hälsoundersökningar och för kostnader för varaktig vård av vissa nyanlända. Även dessa utgifter minskade under 2021, jämfört med föregående år.

Eftersom de statliga ersättningarna för flyktingmottagandet i huvudsak är volymstyrda kan större förändringar i mottagandet få konsekvenser för kommunernas ekonomiska planeringsförutsättningar. Det är i högre grad små kommuner och kommuner med högt mottagande som påverkas eftersom ersättningen där utgör en mer betydande intäktskälla. Migrationsverkets statistik visar att ersättningen minskade 2021 jämfört med 2020 i alla kommuner utom två. Ett tillfälligt bidrag till kommuner med tidigare högt flyktingmottagande infördes 2020 för att kompensera de kommuner som tagit emot flest nyanlända i förhållande till sin befolkning och därmed påverkas särskilt när ersättningen minskar på grund av minskat mottagande. För 2021 utökades bidraget till 200 miljoner kronor, vilket bidrog till att dämpa minskningen av ersättningen till de 58 främst små och medelstora kommuner som omfattades.

Tabell 3.5 Utbetalade ersättningar för flyktingmottagande 2017–2021

Miljoner kronor

	2017	2018	2019	2020	2021	Andel av utgifter 2021
Schablonersättning för mottagandet av nyanlända	7 401	8 400	6 309	3 765	2 439	52 %
Bidrag till kommuner med högt flyktingmottagande				80	200	4 %
Ersättning för initialt ekonomiskt bistånd	309	182	114	59	64	1 %
Ersättning för ensamkommande barn och unga	6 487	6 605	4 241	2 004	971	21 %
Resor och informationsinsatser vid vidarebosättning		36	67	41	103	2 %
Hyreskostnader	28	34	42	44	33	1 %
Grundersättning	65	66	67			
Beredskap, mottagningskapacitet och samverkan	80	80	60	70	40	1 %
Ersättning för ekonomiskt bistånd m.m.	202	192	211	198	171	4 %
Ersättning för vissa särskilda kostnader	140	110	200	229	175	4 %
Ersättning för stöd och service och hälso- och sjukvård	433	462	573	553	479	10 %
Sfi för anläggningsboende	21					
Prestationsbaserad ersättning till kommuner	1					
Summa	15 167	16 167	11 884	7 042	4 676	

Källa: Hermes.

Utökad och anpassad samhällsorientering

Samhällsorienteringen utökades 2020 från minst 60 till minst 100 timmar. Enligt länsstyrelsernas rapportering har 94 procent av hela landets kommuner utökad samhällsorienteringen till 100 timmar 2021. I 58 procent av kommunerna erbjöds distansundervisning. Den ökade digitaliseringen beror delvis på covid-19-pandemin, men även på ett ökat behov av samhällsorientering på mindre vanliga språk. Länsstyrelserna fick 2020 i uppdrag att utveckla delar av det utbildningsmaterial som används inom samhällsorienteringen, bl.a. genom att mer fokus skulle läggas på jämställdhet och

mänskliga rättigheter, samt att ta fram ett metodstöd. Materialet och metodstödet lanserades under hösten 2021 och slutrapporterades i oktober 2021.

Antalet deltagare i samhällsorientering har under 2021 minskat något till följd av det minskade mottagandet. Arbetsförmedlingen uppger att 4 120 personer, varav 57 procent kvinnor och 43 procent män, påbörjade samhällsorienteringen inom ramen för etableringsprogrammet. Enligt uppgifter från kommunerna via länsstyrelserna uppgick deltagandet till 7 150 personer, varav 59 procent kvinnor och 41 procent män, vilket även inkluderar den utökade målgruppen. Uppgifterna om hur många som deltog i samhällsorientering utanför etableringsprogrammet är dock likt föregående år osäkra.

Webbportalen informationsverige.se är länsstyrelsernas gemensamma webbplats med bl.a. information om Sverige på tio språk, primärt riktad till asylsökande, nyanlända och ensamkommande barn. Under 2022 översätts webbplatsen successivt till ukrainska och anpassas utifrån det behov som följer av mottagandet av personer som beviljats uppehållstillstånd med tillfälligt skydd enligt EU:s massflyktsdirektiv. Under 2021 hade webbplatsen nästan 5,3 miljoner sidvisningar, vilket är en ökning med 84 procent från 2020. Ökningen bedöms bl.a. bero på ökade informationsinsatser om webbplatsen samt att en stor del av samhällsorienteringen erbjudits på distans.

Varierande grad av beredskap och kapacitet i kommuner

Länsstyrelserna har i uppdrag att verka för, stödja och följa upp kommunernas arbete med beredskap och kapacitet i mottagandet av nyanlända och ensamkommande barn och unga. Länsstyrelserna bedömer att det finns beredskap och kapacitet i länen för mottagandet, men med viss variation såväl mellan som inom länen. Till följd av de senaste årens minskande mottagande har vissa kommuner haft svårt att bibehålla en särskild organisation för mottagandet och allt fler inkluderar i stället arbetet i ordinarie strukturer. Exempelvis har särskild boendeverksamhet för ensamkommande barn och unga avvecklats i många kommuner och i stället har familjehemsplaceringar blivit vanligare. Länsstyrelserna bedömer att förändringarna i mottagandeverksamheten kan innebära att kommunerna förlorar specifik kompetens och att samverkan försvåras.

Under 2021 fördelade länsstyrelserna 40 miljoner kronor enligt 37 § förordningen (2010:1122) om statlig ersättning för insatser för vissa utlänningar, för insatser för att skapa beredskap och kapacitet i mottagandet och för att utveckla samverkan mellan kommunerna i syfte att underlätta nyanländas etablering. Enligt länsstyrelserna har medlen bidragit positivt till kommunernas utvecklingsarbete. Av 77 ansökningar om nästan 66 miljoner kronor som inkom under 2021 beviljades 64 ansökningar. De senaste åren har det märkts en förskjutning av fokus från insatser för att hantera det initiala mottagandet till mer långsiktigt integrationsstärkande insatser, vilket fortsatt även under 2021.

Hemutrustningslån

Hemutrustningslån finansierades via anslaget 1:3 *Hemutrustningslån*. Från den 1 januari 2022 kan nyanlända inte längre ansöka om hemutrustningslån. I enlighet med riksdagens budgetbeslut för 2022 (prop. 2021/22:1 utg.omr. 13, bet. 2021/22:AU1, rskr. 2021/22:106) har förordningen (1990:1361) om lån till hemutrustning för flyktingar och vissa andra utlänningar upphävts från och med den 1 januari 2022. Förordningen gäller dock fortfarande för de låneansökningar som har inkommit före ikraftträdandet samt för redan beviljade lån.

Färre hemutrustningslån på grund av minskat mottagande

Färre mottagna nyanlända de senaste åren har inneburit att antalet beviljade lån har fortsatt att minska under 2021. Under 2021 beviljades 2 113 lån, jämfört med

2 421 lån 2020. Totalt betalade Centrala studiestödsnämnden (CSN) under 2021 ut 33 miljoner kronor i hemutrustningslån till 2 400 låntagare, en minskning med 6 miljoner kronor sedan föregående år.

Vid utgången av 2021 hade 66 000 låntagare en skuld till CSN, jämfört med 76 200 låntagare 2020. Den utestående fordran uppgick 2021 till 1 miljard kronor.

Antalet lån uppgick 2021 till 48 900, vilket är en minskning med 8 000 lån jämfört med 2020. Minskningen beror på att antalet lån som har slutbetalats eller efterskänkts är fler än antalet lån som beviljats under året. Det totala inbetalda beloppet för 2021 var 165 miljoner kronor, vilket är en minskning med 15 procent jämfört med 2020. Minskningen av inbetalningarna förklaras av att antalet lån minskar som en följd av att färre ansökt och fått hemutrustningslån under de senaste åren.

Fortsatt minskning av auktorisationer av tolkar och översättare

Tillgången på tolkar har särskild betydelse för nyanlända och deras möjligheter till etablering och delaktighet. Liksom under 2020 har covid-19-pandemin påverkat förutsättningarna för Kammarkollegiet att anordna auktorisationsprov under 2021. Likaså har bl.a. handläggningstiderna för beslut om registrering som utbildad tolk fortsatt varit långa. Under 2021 genomfördes auktorisationsprov för tolkar i 34 språk och för översättare i 20 språk. Antalet deltagare i skriftliga prov 2021 har ökat något jämfört med 2020, från 218 deltagare 2020 till 268 under 2021. Antalet nya auktorisationer uppgick 2021 till 18, en minskning från 27 under 2020.

Liksom föregående år minskade det totala antalet auktoriserade tolkar och översättare 2021 jämfört med 2020, då verksamheten inte kunnat auktorisera nya tolkar och översättare som planerat.

Kammarkollegiet, som ansvarar för auktorisation och tillsyn av tolkar och för register över tolkar, har under 2021 hållit ansökan om auktorisation öppen för samtliga språk för att möta efterfrågan. Avsikten är att även fortsatt anordna prov utan särskild reglering i språkplan. Ett moderniserat och yrkesanpassat översättarprov i digitalt format har fullföljts för första gången under 2021, vilket bedöms kunna bidra till fler kvalificerade sökande och fler auktoriserade översättare.

Jämlikhetskommissionens förslag och rekommendationer inom integrationspolitiken

Jämlikhetskommissionen (dir. 2018:74) tillsattes för att lämna förslag på åtgärder som syftar till att långsiktigt öka den ekonomiska jämlikheten. I betänkandet En gemensam angelägenhet (SOU 2020:46) lämnades ett stort antal förslag och rekommendationer. Vissa av dessa riktades mot det integrationspolitiska området. Beslut har fattats som ligger i linje med flera av de förslag och rekommendationer som lämnades. Bland annat fick Länsstyrelsen i Västra Götalands län 2019 i uppdrag att utveckla utbildningsmaterial och metodstöd för samhällsorienteringen, genom att mer fokus läggs på jämställdhet och mänskliga rättigheter. Från och med oktober 2021 har Migrationsverket i uppdrag att tillhandahålla obligatorisk samhällsintroduktion för asylsökande. En utredare har även fått i uppdrag att lämna förslag på hur en lagreglerad skyldighet att delta i samhällsintroduktion kan utformas samt att analysera om det bör införas sanktioner eller incitament kopplat till en sådan skyldighet (dir. 2022:16). Under 2022 tillsattes vidare en utredning för att ta fram förslag på åtgärder som särskilt syftar till att skynda på utrikes födda kvinnors etablering på arbetsmarknaden (dir. 2022:42). I övrigt ser regeringen ingen anledning att gå vidare med förslagen i betänkandet.

3.4 Regeringens bedömning av måluppfyllelsen

Fortsatt stora skillnader mellan utomeuropeiskt födda och inrikes födda på flertalet områden

Sveriges integrationspolitik bygger på såväl plikt som rätt – lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter för alla oavsett etnisk och kulturell bakgrund.

Fortfarande har utrikes födda, särskilt utomeuropeiskt födda, en svagare förankring på arbetsmarknaden än inrikes födda. Det gäller i synnerhet utomeuropeiskt födda kvinnor. Regeringen bedömer att det är avgörande att fler utrikes födda kvinnor kommer in på arbetsmarknaden. Det krävs ytterligare åtgärder på flera områden för att förbättra och påskynda etableringen i arbets- och samhällslivet.

Regeringens bedömning är att tidiga insatser för asylsökande m.fl. och lokala insatser som främjar delaktighet och påskyndar etablering är viktiga för mottagandet av personer från Ukraina med tillfälligt skydd enligt massflyktsdirektivet. Även för andra grupper kan lokala insatser fungera som komplement eller ingång till kommunala insatser eller till Arbetsförmedlingens etableringsprogram. Insatser för föräldralediga och personer med små barn kan göra särskilt stor skillnad för kortutbildade utrikes födda kvinnor.

Större utmaningar inom skola och utbildning

Elevers grundläggande förutsättningar, framför allt tid i svensk skola och föräldrarnas utbildningsnivå, påverkar kunskapsresultat i skolan och därmed barns och ungas framtidsutsikter. Till följd av covid-19-pandemin har skolans möjligheter att uppväga elevers olika förutsättningar utmanats än mer. Regeringen bedömer att de utmaningar som sedan tidigare fanns inom vuxenutbildning inklusive utbildning i svenska för invandrare (sfi) har blivit än mer påtagliga när det gäller elevernas möjligheter att tillgodogöra sig utbildningen.

Regeringens bedömning är att skolan behöver fortsätta utvecklas när det gäller ökad likvärdighet och kvalitet, trygghet och studiero samt stärkt kompensatorisk förmåga. Inriktningen ska vara att uppnå förbättrade kunskapsresultat.

Svårt för nyanlända att etablera sig på bostadsmarknaden

Enligt Boverket är byggbehovet fortsatt stort och många hushåll har svårigheter att etablera sig på bostadsmarknaden och få en bostad som motsvarar behoven. Regeringen bedömer att Boverkets uppgift om att kontinuerligt ta fram mått på bostadsbristen tillsammans med den av riksdagen beslutade tydligare regleringen av kraven på den analys som ska ligga till grund för uppgifterna i riktlinjerna för bostadsförsörjningen, kan bidra till en bättre analys av de behov som inte tillgodoses på bostadsmarknaden, bl.a. för nyanlända. Regeringen ser samtidigt att bostadsmarknaden i många kommuner kan komma att påverkas negativt av flera faktorer såsom långsiktiga konsekvenser av covid-19-pandemin, ekonomisk osäkerhet och utvecklingen av flyktingmottagandet till följd av kriget i Ukraina.

Kommunmottagande och statlig ersättning

Mottagandet av nyanlända har de senaste åren präglats av stora förändringar. Kommunerna har behövt ställa om verksamheter och anpassa insatser. Även om personer från Ukraina med tillfälligt skydd enligt massflyktsdirektivet omfattas av motsvarande mottagande som asylsökande och därmed inte tar del av samma mottagande och insatser som nyanlända så påverkas kommunernas verksamheter.

Goda planeringsförutsättningar ökar kommuners och regioners möjlighet att hantera mottagandet av nyanlända. De statliga ersättningarna för mottagandet består i dag till stor del av automatiskt utbetalda ersättningar i förhållande till hur många nyanlända som tas emot i kommunen vilket innebär att kommunen på förhand vet vilken ersättning de kommer att få för mottagandet. Regeringen bedömer dock att det finns utmaningar i systemet.

3.5 Politikens inriktning

Sverige har i dag betydande integrationsutmaningar i form av utanförskap och bidragsberoende som behöver mötas med åtgärder på många olika områden. Integrationspolitiken behöver i högre grad bidra till att alla som kan ska stå till arbetsmarknadens förfogande och anstränga sig för att bli självförsörjande, lära sig svenska och att alla barn och unga ges goda framtidsutsikter. Integrationspolitiken ska vara kravbaserad, där den som långvarigt befinner sig i Sverige ska ta ansvar för att bli en del av det svenska.

Nyanländas kunskaper om det svenska samhället och kunskaper i det svenska språket behöver stärkas. En utredning kommer att tillsättas för att föreslå förändringar som medför att samhällsintroduktion och samhällsorientering görs obligatorisk och att vissa offentliga ersättningar villkoras med deltagande. Ökad tonvikt läggs vid jämställdhet, kvinnors rättigheter, religionsfrihet och samhällets övriga grundvärderingar. När integrationen till det svenska samhället fungerar skapas ett rikare, mer tolerant och framgångsrikt samhälle.

Ökad sysselsättning är avgörande för att förbättra integrationen. Nyanlända ska etablera sig snabbare på arbetsmarknaden, och bidragsberoendet bland utrikesfödda ska minska. I dag står alltför många utrikes födda, särskilt kvinnor, långt från arbetsmarknaden, utan en egen inkomst och därmed utan verklig möjlighet till frihet, att självständigt forma sitt liv och delta i samhället. Det får konsekvenser inte bara för den enskilda kvinnan utan även för hennes barn och i förlängningen för hela samhället. Kvinnor och män ska ha samma rättigheter, skyldigheter och möjligheter, och det behövs bättre incitament för kvinnor att arbeta. En särskild utredare har i uppdrag att ta fram förslag på åtgärder som syftar till att förbättra utrikes födda kvinnors etablering på arbetsmarknaden. Arbetsförmedlingen och flera andra myndigheter har i uppdrag att ta fram en myndighetsgemensam plan för att öka utrikes födda kvinnors inträde på arbetsmarknaden (A2022/00809). Jämställdhetsmyndigheten har utöver den myndighetsgemensamma planen fått i uppdrag att genomföra en studie om utrikes födda kvinnors situation och behov.

Tidiga insatser för asylsökande m.fl. är viktiga för personer med tillfälligt uppehållstillstånd enligt EU:s massflyktsdirektiv och därmed en viktig åtgärd för att underlätta vägen till arbete och självförsörjning för personer från Ukraina. Även lokala insatser som erbjuds av kommuner i samverkan med civilsamhället kan vara särskilt värdefulla för vissa grupper, exempelvis språkinsatser för föräldralediga och personer med små barn.

För att fler ska uppnå goda kunskapsresultat i grund- och gymnasieskolan behöver likvärdighet och kvalitet stärkas. Med tidiga insatser och stöd ska fler elever få förutsättningar att lyckas, bl.a. genom fler speciallärare och bättre möjligheter till stöd i undervisningen. Trygghet och studiero samt tillgång till läromedel av hög kvalitet har betydelse för ökad likvärdighet. Skolverkets och Socialstyrelsens uppdrag om tidiga och samordnade insatser förlängs. (se vidare utg.omr. 16 avsnitt 3.6.2–3.6.5) För att alla vuxna ska kunna etablera sig på arbetsmarknaden har vuxenutbildning och yrkesutbildning också betydelse. Rätt stöd inom vuxenutbildningen kan möjliggöra att fler

påbörjar studier och korta tiden till etablering på arbetsmarknaden. En ny utredning om yrkesutbildning för vuxna ska bl.a. se över elevers tillgång till stöd inom komvux (se vidare utg.omr. 16 avsnitt 4.3.2).

Regeringen kommer att tillsätta en utredning med uppdrag att föreslå en modell för successiv kvalificering till svenska välfärdsförmåner, t.ex. genom arbete. Möjligheten att ställa tydliga och anpassade aktivitetskrav för försörjningsstöd kommer att ses över. Vidare ska en utredare få i uppdrag att titta på möjligheten till högre krav för etableringsersättning under mandatperioden (se vidare utg.omr. 8).

3.6 Budgetförslag

3.6.1 1:1 Etableringsåtgärder

Tabell 3.6 Anslagsutveckling 1:1 Etableringsåtgärder

Tusental kronor

2021	Utfall	162 335	Anslagssparande	6 753
2022	Anslag	172 030 ¹	Utgiftsprognos	172 030
2023	Förslag	112 030		
2024	Beräknat	102 030		
2025	Beräknat	72 030		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2022 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för åtgärder för att främja etablering i arbets- och samhällslivet samt för statsbidrag till kommuner för detta ändamål. Anslaget får även användas för uppföljning och utvärdering av integrationen.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 3.7 Förändringar av anslagsnivån 2023–2025 för 1:1 Etableringsåtgärder

Tusental kronor

	2023	2024	2025
Anvisat 2022¹	142 030	142 030	142 030
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	-30 000	-40 000	-70 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	112 030	102 030	72 030

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2021 (bet. 2021/22:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Anslaget minskas med 30 miljoner kronor 2023 till följd av att den tillfälliga förstärkningen av lokala insatser upphör. Till följd av att andra tidsbegränsade satsningar på anslaget upphör beräknas anslaget för 2024 minska med 10 miljoner kronor och för 2025 med 30 miljoner kronor.

Regeringen föreslår att 112 030 000 kronor anvisas under anslaget 1:1 *Etableringsåtgärder* för 2023. För 2024 och 2025 beräknas anslaget till 102 030 000 kronor respektive 72 030 000 kronor.

3.6.2 1:2 Kommunersättningar vid flyktingmottagande

Tabell 3.8 Anslagsutveckling 1:2 Kommunersättningar vid flyktingmottagande

Tusental kronor

2021	Utfall	4 676 048	Anslagssparande	1 518 592
2022	Anslag	4 516 216 ¹	Utgiftsprognos	4 224 817
2023	Förslag	4 132 083		
2024	Beräknat	4 035 541		
2025	Beräknat	3 555 933		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2022 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till kommuner och regioner i samband med mottagandet av nyanlända invandrare. Anslaget får även användas för utgifter för uttagning av personer som ska vidarebosättas, för resor för dessa personer vid vidarebosättning, samt för statsbidrag till internationella organisationer för arbete med vidarebosättning till Sverige.

Kompletterande information

Ersättning betalas ut med stöd av förordningen (1990:927) om statlig ersättning för flyktingmottagande och förordningen (2010:1122) om statlig ersättning för insatser för vissa utlänningar.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 3.9 Förändringar av anslagsnivån 2023–2025 för 1:2 Kommunersättningar vid flyktingmottagande

Tusental kronor

	2023	2024	2025
Anvisat 2022¹	4 516 216	4 516 216	4 516 216
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	-787 984	-1 730 272	-2 148 272
<i>varav BP23</i>	-327 000	-700 000	-919 000
<i>– Minskat antal kvotflyktingar</i>	-327 000	-700 000	-919 000
Makroekonomisk utveckling	284 624	592 828	654 531
Volymer	119 227	656 769	533 458
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	4 132 083	4 035 541	3 555 933

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2021 (bet. 2021/22:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Utgifterna på anslag 1:2 *Kommunersättningar vid flyktingmottagande* beräknas under 2022 bli 291 miljoner kronor lägre än vad som anvisats i statsbudgeten för 2022. Antalet kommunmottagna beräknas bli högre än vad som antogs i prognosen som låg till grund för statsbudgeten, men ersättningen för framför allt ensamkommande barn och unga har samtidigt minskat. Detta beror framför allt på att utgifterna för ersättningen för ensamkommande barn och unga varit lägre än vad som antogs i prognosen som låg till grund för statsbudgeten vilket bidrar till lägre utgifter.

Anslaget minskas med 327 miljoner kronor 2023, bl.a. till följd av ett lägre mottagande av vidarebosatta. För 2024 beräknas anslaget minska med 700 miljoner kronor och för 2025 med 919 miljoner kronor.

Regeringen föreslår att 4 132 083 000 kronor anvisas under anslaget 1:2 *Kommunersättningar vid flyktmottagande* för 2023. För 2024 och 2025 beräknas anslaget till 4 035 541 000 kronor respektive 3 555 933 000 kronor.

4 Diskriminering

4.1 Mål

Målet för politiken mot diskriminering är ett samhälle fritt från diskriminering (prop. 2008/09:1 utg.omr. 13, bet. 2008/09:AU1, rskr. 2008/09:115).

Det övergripande målet för den nationella planen mot rasism är ett strategiskt, effektivt och samlat arbete mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott i Sverige.

Det övergripande målet för strategin för lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck (hbtqi-strategin) är lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck.

4.2 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

Arbetet för ett samhälle fritt från diskriminering är ett långsiktigt och komplext förändringsarbete där utvecklingen av resultatet och effekter av arbetet är svåra att mäta och avgränsa från insatser och reformer inom andra politikområden. Den nationella planen mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott samt hbtqi-strategin ingår i arbetet för ett samhälle fritt från diskriminering.

Den resultatindikator som används är antal anmälningar om diskriminering. Som bedömningsgrunder används framför allt rapporter och redovisningar från Diskrimineringsombudsmannen (DO), Forum för levande historia, Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF), andra berörda myndigheter samt antidiskrimineringsbyråerna.

4.3 Resultatredovisning

Resultatredovisningen är indelad i tre delområden: 1) Arbetet mot diskriminering utifrån diskrimineringslagen (2008:567), lagen om Diskrimineringsombudsmannen (2008:568) och annat regelverk inom området, 2) den nationella planen mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott samt 3) hbtqi-strategin och handlingsplanen för hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter.

4.3.1 Arbetet för att motverka diskriminering och på andra sätt främja lika rättigheter och möjligheter

Från anslaget 2:2 *Åtgärder mot diskriminering och rasism m.m.* avsattes sammantaget 29 miljoner kronor till antidiskrimineringsbyråernas verksamhet och från anslaget 2:1 *Diskrimineringsombudsmannen* avsattes drygt 128 miljoner kronor till Diskrimineringsombudsmannen (DO) under 2021.

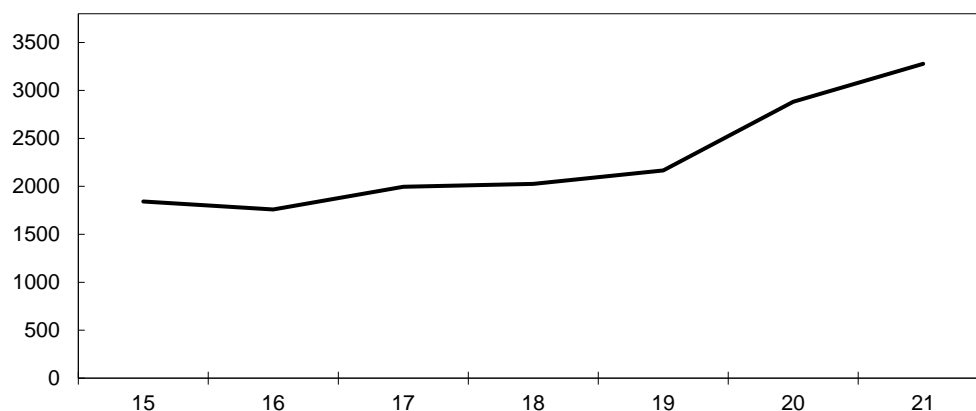
Antalet anmälningar till Diskrimineringsombudsmannen har ökat

Under 2021 inkom totalt 5 010 anmälningar till DO, en ökning med ca 42 procent jämfört med 2020. Ökningen kan till stor del förklaras av att DO i november och december tog emot ett stort antal anmälningar som avsåg vaccinationsbevis. Närmare

3 300 anmälningar har samband med en eller flera diskrimineringsgrunder, vilket är en ökning med ca 14 procent jämfört med 2020 (se diagram 4.1).

Diagram 4.1 Antal anmälningar om diskriminering inkomna till DO

Antal

Anm.: DO har ändrat sitt sätt att redovisa anmälningar om diskriminering vilket ger ett tidseriebrott. Därför visas endast statistik från 2015 och framåt.

Källa: Diskrimineringsombudsmannen, rapport 2022:2.

De flesta anmälningarna som inkom under 2021 rörde diskriminering som hade samband med funktionsnedsättning eller etnisk tillhörighet (se tabell 4.1). Jämfört med 2020 ökade antalet anmälningar om diskriminering som har samband med funktionsnedsättning eller ålder mest till antalet. Relativt sett var det dock anmälningar om diskriminering kopplade till könsöverskridande identitet eller uttryck samt sexuell läggning som ökade mest. Dessa ökade med 59 procent (könsöverskridande identitet eller uttryck) och med 55 procent (sexuell läggning) 2021 jämfört med 2020.

Tabell 4.1 Anmälningar till DO per diskrimineringsgrund samt sexuella trakasserier

Antal

	2019	2020	2021
Funktionsnedsättning	801	916	1 212
Etnisk tillhörighet	724	1 146	1 033
Ålder	301	497	624
Kön	397	676	585
Religion eller annan trosuppfattning	183	237	222
Sexuell läggning	62	62	96
Könsöverskridande identitet eller uttryck	53	49	78
Sexuella trakasserier	185	152	177
Totalt	2 706	3 735	4 027

Anm.: Sexuella trakasserier redovisas enskilt då de inte kräver samband med någon diskrimineringsgrund. En anmälan om diskriminering kan ha samband med fler diskrimineringsgrunder. Därför blir det totala antalet anmälningar i tabellen högre jämfört med antalet inkomna anmälningar om diskriminering (4 027 respektive 3 278).

Källa: Diskrimineringsombudsmannens årsredovisning 2021.

År 2021 lämnade totalt 487 kvinnor och 359 män anmälningar till DO. Från den 1 september 2020 efterfrågade DO endast uppgift om kön för de personer som anmäler att de själva utsatts för diskriminering. Dessutom har anmälare möjlighet att vara anonym. Antalet anmälningar där uppgiftslämnarens kön framgår minskade därför kraftigt under perioden. I likhet med tidigare år framgår dock att fler kvinnor än män lämnat anmälningar till DO.

I likhet med tidigare år avsåg de flesta anmälningarna om diskriminering under 2021 samhällsområdena arbetsliv, utbildning samt varor och tjänster. Jämfört med 2020 ökade antalet anmälningar som rörde hälso- och sjukvård kraftigt. Ökningen var kopplad till covid-19-pandemin. Under våren 2021 inkom t.ex. flera anmälningar från personer som upplevde sig bli diskriminerade då de med hänvisning till sin ålder enbart blev erbjudna en viss typ av vaccin mot covid-19.

Av de anmälningar som gjordes under 2021 och som rörde arbetslivet hade de flesta samband med etnisk tillhörighet. Inom samhällsområdena utbildning respektive varor och tjänster hade de flesta anmälningarna samband med funktionsnedsättning. Inom samhällsområdet hälso- och sjukvård var det vanligast med anmälningar som hade samband med ålder och därefter funktionsnedsättning.

Antidiskrimineringsbyråerna förebygger och motverkar diskriminering på lokal nivå bl.a. genom att ge gratis rådgivning och information om rättigheter och skyldigheter kopplade till diskrimineringslagen. Under 2020 inkom sammanlagt 1 562 ärenden till antidiskrimineringsbyråerna med statligt stöd, jämfört med 1 564 ärenden som inkom 2019. De flesta ärendena hade samband med funktionsnedsättning och etnisk tillhörighet.

Kunskap om förekomst av diskriminering

Förekomst av diskriminering är svår att mäta. Av DO:s rapport Statistik 2015–2021 (2022:2) framgår att det faktiska antalet individer som utsatts för diskriminering är högre än antalet anmälningar som kommer till DO. Det finns olika skäl till det som t.ex. anmälningsbenägenhet och kunskap om diskrimineringslagen. Av rapporten framgår vidare att anmälningarna icke desto mindre är betydelsefulla för att identifiera och förstå hur företeelser i samhället leder till diskriminering av individer.

Enligt Folkhälsomyndighetens undersökning Hälsa på lika villkor 2021 uppger fler kvinnor än män att de upplever diskriminering. Skillnaden mellan kvinnor och män går i hög grad att hänföra till det faktum att fler kvinnor än män uppger att de diskrimineras på grund av kön. Efter kön är etnisk tillhörighet och ålder de oftast upplevda grunderna för diskriminering.

Diskrimineringsombudsmannens tillsyn och främjande arbete

Under 2021 inledde DO nästan tre gånger fler ärenden genom särskild tillsyn jämfört med 2020. Vidare ansökte DO om stämning i tre fall och träffade fyra förlikningar. Sex domar meddelades under 2021 i mål där DO var part.

Det totala antalet ärenden genom allmän tillsyn minskade jämfört med tidigare år. Detta förklaras av DO:s nya verksamhetsinriktning som innebär ett ökat fokus på individärenden. Under 2021 inledde DO även tillsyn för att kontrollera att högskolor och universitet uppfyller kraven på aktiva åtgärder.

Inom ramen för DO:s främjande arbete avslutades de tre inriktningsområdena arbetsliv, bostad och socialtjänst, som hade påbörjats 2017. Inom inriktningsområdet Arbetsliv har myndighetens insatser bidragit till en större kännedom bland arbetsgivare och beslutsfattare vad gäller arbetsgivares ansvar att bedriva ett arbete med aktiva åtgärder. Inom området Bostad har förekomsten av diskriminering på bostadsmarknaden synliggjorts, t.ex. i rapporten Diskriminering vid tillhandahållande av hyresbostäder (2021:3). Inom området Socialtjänst har DO bl.a. publicerat rapporten Skillnader som kan utgöra risk för diskriminering? En kvalitativ studie om faktorer som påverkar socialsekreterares bedömningar och beslut inom sociala barn- och ungdomsvården.

DO har under året utvecklat dialogen med antidiskrimineringsbyråerna. DO ser antidiskrimineringsbyråerna som särskilt viktiga eftersom byråerna fungerar som lokala stödstrukturer som arbetar med att motverka och förebygga diskriminering.

Utredningen om vissa frågor i diskrimineringslagen har lämnat sitt slutbetänkande

Den 1 december 2021 överlämnade utredningen om vissa frågor i diskrimineringslagen (dir. 2018:99) sitt slutbetänkande Ett utökat skydd mot diskriminering (SOU 2021:94). Betänkandet innehåller förslag om ett starkare skydd mot diskriminering i de fall det inte finns en enskild skadelidande, ett mer heltäckande skydd mot diskriminering i offentlig verksamhet samt ytterligare åtgärder för att skydda arbetstagare som diskrimineras, trakasseras och hotas av personer som inte är anställda på arbetsplatsen. Betänkandet har remitterats.

4.3.2 Den nationella planen mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott

Från anslaget 2:2 *Åtgärder mot diskriminering och rasism m.m.* avsattes sammantaget drygt 30 miljoner kronor under 2021 för åtgärder inom ramen för den nationella planen mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott. Åtgärderna omfattar framför allt uppdrag till myndigheter att ta fram och sprida kunskap på området samt att möjliggöra för civilsamhället att delta i arbetet.

Ny kunskap om förekomsten av rasism

Av Barnombudsmannens rapport Om barns och ungas utsatthet för rasism (2021) framgår att barn upplever att rasistiska uttryck har normaliserats och att rasism är en del av deras vardag, särskilt i skolan och på nätet. I rapporten beskrivs hur vissa barn upplever att de inte har tillgång till samma rättigheter som andra barn, medan andra inte känner till sina rättigheter. Vidare framgår att rasismen är utbredd och kommer till uttryck på många olika sätt. Rapporten synliggör även att flickor och pojkar möts av delvis skilda rasistiska föreställningar. Bilden av barns utsatthet för rasism bekräftas av Länsstyrelsen i Stockholms läns studie (2021) om hur romska barn och unga utsätts för antiziganism.

En genomgång av befintlig forskning som beställts av Forum för levande historia (Erfarenheter av rasism i kontakt med svenska myndigheter och andra offentliga verksamheter – en kunskapsöversikt, 2021) indikerar att det finns erfarenheter av rasism i kontakt med svenska myndigheter och andra offentliga verksamheter. Samtidigt konstateras att bilden är ofullständig bl.a. då endast ett fåtal verksamheter har undersökts men också då viss typ av forskning på området saknas.

I rapporten Antisemitism in Social Media – Conspiracies, Stereotypes, and Holocaust Denial (2021) har Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI) studerat olika aspekter av antisemitism på öppna sociala medieplattformar. Resultaten visar att antisemitiskt innehåll förekommer på alla studerade plattformar och att mängden sådant innehåll varierar i omvänd proportion till graden av moderering.

Insatser för att öka kunskap om rasism på arbetsmarknaden, inom utbildningsområdet och bland offentliganställda har fortsatt

Länsstyrelserna har inom ramen för uppdraget att öka kunskapen om rasism på arbetsmarknaden fortsatt att ta fram ny kunskap och genomföra kunskapshöjande insatser. Bland annat har anställda inom länsstyrelserna, kommuner och fackförbund deltagit i webinarier på temat rasism i arbetslivet.

Forum för levande historias utbildningsinsatser om rasism i historien och i dag har tack vare en digital omställning kunnat nå fler från målgrupperna och de som tagit del av insatserna anser att de är relevanta och håller hög kvalitet. Skolledare och chefer i offentliga verksamheter har dock inte deltagit i utbildningarna i lika hög utsträckning, vilket bedöms vara en förutsättning för effekt i verksamheten (A2022/00620).

Fortsatt dialog om rasism med det civila samhället

MUCF fördelade under 2021 ca 17 miljoner kronor enligt förordningen (2008:62) om statsbidrag till verksamheter mot rasism och liknande former av intolerans. Myndigheten tog emot 109 ansökningar varav 23 erhöll bidrag.

Företrädare för civilsamhället har bjudits in till flera dialoger om arbetet mot afrofobi, antisemitism, antiziganism, islamofobi respektive rasism mot samer under året. Dialogerna genomfördes med anledning av arbetet med att ta fram de särskilda åtgärdsprogram mot olika former av rasism som beslutades i juni 2022. Därutöver har ett särskilt sakråd anordnats med ungdomsorganisationer.

4.3.3 Handlingsplanen för hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter

Från anslaget 2:2 *Åtgärder mot diskriminering och rasism m.m.* avsattes drygt 33 miljoner kronor 2021 till insatser inom ramen för handlingsplanen för hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter.

Samordning och uppföljning av arbetet

Folkhälsomyndigheten har redovisat en plan för genomförandet av uppdraget att stödja, samordna och följa upp arbetet för hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter. Myndigheten har under våren 2022 genomfört en behovsinventering vad gäller bl.a. vilket stöd de hbtqi-strategiska myndigheterna behöver samt hur Folkhälso-myndigheten på bästa sätt kan bistå myndigheterna.

Ny kunskap om unga hbtqi-personer

Av MUCF:s kartläggning av unga hbtqi-personers hälsa och levnadsvillkor framgår att unga hbtqi-personer har sämre levnadsvillkor än andra unga. De har t.ex. sämre hälsa, i synnerhet psykisk hälsa. Många har erfarenheter av kränkningar i skolan och känner sig inte trygga i skolmiljön. Bland unga på arbetsmarknaden är unga hbtqi-personer mindre nöjda med sin arbetssituation och det är vanligare med arbetslöshet.

Barnombudsmannen har tillsammans med MUCF genomfört en enkätundersökning i syfte att kartlägga skolors, och deras huvudmäns, kunskaps- och kapacitetsbehov, organisatoriska förutsättningar samt det systematiska likabehandlings- och trygghetsarbetet i förhållande till unga hbtqi-personers situation i skolan. Av undersökningen framgår bl.a. att skolor som har ett aktivt och inkluderande arbete med hbtqi-perspektiv bidrar till unga hbtqi-personers trygghet. Rapporten visar att kunskap om hbtqi-personer och deras situation i skolan varierar mellan olika yrkesroller (A2022/00523). Som ett led i att på ett effektivt sätt nå ut till fler har MUCF under våren 2022 lanserat en ny webbutbildning om hbtqi-frågor i skolan. Vidare har arbetet fortsatt med att skapa fler trygga mötesplatser för unga hbtqi-personer. MUCF bedömer att mötesplatserna har bidragit till att främja ungas psykiska hälsa.

MUCF:s rapport Unga hbtqi-personers utsatthet för omvändelseförsök i Sverige (2022) pekar på att det förekommer att unga hbtqi-personer i Sverige utsätts för tvång och påtryckningar som syftar till att förändra deras sexuella läggning, könsidentitet

eller könsuttryck, i rapporten benämnt omvändelseförsök. I den nationella ungdomsenkäten 2021 uppgav 18 procent av samtliga unga hbtq-personer att någon hade försökt att påverka deras sexuella läggning, könsidentitet eller könsuttryck.

Ny kunskap om hbtq-personers arbetsmiljö och situationen för intersexpersoner

Myndigheten för arbetsmiljökunskap har inhämtat och sammanställt kunskap om hbtq-personers organisatoriska och sociala arbetsmiljö (A2020/01002). Sammanställningen visar på brister i arbetsmiljön för hbtq-personer. Det kan exempelvis avse kränkningar och diskriminering på arbetsplatsen där personer med transerfarenhet tycks vara särskilt utsatta.

Av Diskrimineringsombudsmannens rapport om lägesbeskrivning av situationen för intersexpersoner ur ett diskrimineringsperspektiv framgår att livssituationen för personer med intersexvariation skiljer sig åt eftersom det är en heterogen grupp (A2020/02656). Det finns enligt rapporten samhällsområden där personer med intersexvariation lever i en utsatt situation och riskerar att möta olika former av diskriminering. Det gäller t.ex. hälso- och sjukvården, skola och arbetsliv.

Det föräldraskapsrättsliga regelverket

I mars 2022 beslutades om propositionen Jämlika regler om föräldraskap i internationella situationer (prop. 2021/22:188). I propositionen föreslås bl.a. att det ska införas en ny föräldraskapspresumtion i internationella situationer. Enligt presumtionen ska en kvinna som är eller har varit gift med barnets mor på vissa villkor automatiskt anses som barnets förälder i Sverige.

I juni 2022 överlämnade utredningen En föräldraskapsrättslig lagstiftning för alla betänkandet Alla tiders föräldraskap – ett stärkt skydd för barns familjeliv (SOU 2022:38). Syftet med uppdraget har varit att – med utgångspunkt i barnets bästa – åstadkomma en mer sammanhållen, könsneutral och jämlik reglering om föräldraskap samt regler om föräldrans ansvar som är anpassade till olika familjekonstellationer. Betänkandet har remitterats.

Lagrådsremissen om förbättrade möjligheter att ändra kön

Regeringen har beslutat om lagrådsremissen Förbättrade möjligheter att ändra kön. Förslagen innebär att processen för ändring av det kön som framgår av folkbokföringen särskiljs från processen för kirurgiska ingrepp i könsorganen. Ärendet bereds inom Regeringskansliet (utg.omr. 9 avsnitt 3).

4.4 Regeringens bedömning av måluppfyllelsen

DO:s tillsynsarbete bedöms ha bidragit till att fler individer som drabbats av diskriminering fått sina rättigheter tillgodosedda. Anmälningarna om diskriminering ger en indikation på förekomsten av diskriminering men det är svårt att få en heltäckande bild. DO:s främjande arbete bedöms ha bidragit till ökad kunskap om förekomsten av diskriminering.

Antidiskrimineringsbyråerna bedöms ha bidragit till målet om ett samhälle fritt från diskriminering genom deras förebyggande arbete och stöd och hjälp till individer.

Arbetet inom ramen för den nationella planen mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott har bl.a. fortsatt att generera ny kunskap om hur rasism kan ta

sig uttryck för olika grupper och inom olika samhällsområden. Det saknas dock fortfarande fördjupad kunskap i vissa delar.

Det stöd och de utbildningsinsatser som Forum för levande historia erbjuder skolpersonal, myndigheter och andra offentliga verksamheter bedöms bidra till att motverka rasism i exempelvis skolmiljöer och att kvalitetssäkra ett likvärdigt bemötande av allmänheten.

Insatserna för hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter har under 2021 fokuserat på att implementera handlingsplanen för hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter. Det gäller särskilt insatser för ökad kunskap om hbtqi-personers levnadsvillkor och utsatthet, i synnerhet transpersoner och personer med intersexvariation. Sammantaget bedöms att rapporterna har bidragit till ökad kunskap och synlighet om hbtqi-personers situation.

Arbetet med att förebygga och motverka diskriminering och rasism samt för att stärka hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter förutsätter en rad olika insatser. Regeringens samlade bedömning är att arbetet ger resultat och bidrar till att nå målet om ett samhälle fritt från diskriminering.

4.5 Politikens inriktning

Att inte utsättas för diskriminering är en mänsklig rättighet. Förbud mot diskriminering finns inskrivet i konventioner om mänskliga rättigheter och i EU-lagstiftningen. Inom EU pågår också arbete för att stärka skyddet mot diskriminering. Inom Regeringskansliet bereds bl.a. betänkandet Ett utökat skydd mot diskriminering (SOU 2021:94). Regeringen kommer under året att strategiskt främja jämlikhet och likabehandling inom EU-samarbetet.

Det arbete som Diskrimineringsombudsmannen, civilsamhällets organisationer och arbetsmarknadens parter gör är fortsatt viktigt för att skapa förutsättningar för allas lika rättigheter och möjligheter.

Med den nationella planen mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott (Ku2016/02629) fortsätter arbetet. Fortsatta insatser ska bidra till att både fördjupa kunskapen inom vissa områden och skapa förutsättningar för att befintlig kunskap tillgängliggörs och används av olika aktörer. Dialog med det civila samhället ingår i arbetet. EU:s handlingsplan mot rasism (En jämlikhetsunion: EU:s handlingsplan mot rasism 2020–2025) och EU:s strategi för att bekämpa antisemitism och främja judiskt liv (2021–2030) är viktiga utgångspunkter i arbetet. I juni 2022 fick Statskontoret i uppdrag att analysera och följa upp planen mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott (A2022/01003). Statskontorets rapport kommer att utgöra ett underlag för det fortsatta arbetet inom området.

Med hbtqi-handlingsplanen som utgångspunkt fortsätter arbetet för att främja lika rättigheter och förbättra hbtqi-personers situation i Sverige. Dialog med det civila samhället ingår i arbetet. EU:s jämlikhetsstrategi för hbtqi-personer 2020–2025 ska beaktas. Regeringen ser även över det straffrättsliga skyddet mot s.k. omvändelseförsök (dir. 2022:113). Regeringen avser att tillföra 10 miljoner kronor för åren 2023 och 2024 för arbetet med hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter.

4.6 Budgetförslag

4.6.1 2:1 Diskrimineringsombudsmannen

Tabell 4.2 Anslagsutveckling 2:1 Diskrimineringsombudsmannen

Tusental kronor

2021	Utfall	125 123	Anslagssparande	7 242
2022	Anslag	129 681 ¹	Utgiftsprognos	129 443
2023	Förslag	134 607		
2024	Beräknat	138 023 ²		
2025	Beräknat	140 921 ³		

¹ Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2022 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 134 607 tkr i 2023 års prisnivå.

³ Motsvarar 134 607 tkr i 2023 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Diskrimineringsombudsmannens förvaltningsutgifter.

Anslaget får även användas för förvaltningsutgifter för Nämnden mot diskriminering.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 4.3 Förändringar av anslagsnivån 2023–2025 för 2:1 Diskrimineringsombudsmannen

Tusental kronor

	2023	2024	2025
Anvisat 2022¹	129 681	129 681	129 681
Pris- och löneomräkning ²	4 926	8 342	11 240
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	134 607	138 023	140 921

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2021 (bet. 2021/22:FiU10). Beloppet är således exklusivt beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2022. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2024–2025 är preliminär.

Regeringen föreslår att 134 607 000 kronor anvisas under anslaget 2:1 *Diskrimineringsombudsmannen* för 2023. För 2024 och 2025 beräknas anslaget till 138 023 000 kronor respektive 140 921 000 kronor.

4.6.2 2:2 Åtgärder mot diskriminering och rasism m.m.

Tabell 4.4 Anslagsutveckling 2:2 Åtgärder mot diskriminering och rasism m.m.

Tusental kronor

2021	Utfall	89 694	Anslagssparande	3 225
2022	Anslag	100 919 ¹	Utgiftsprognos	99 499
2023	Förslag	100 919		
2024	Beräknat	90 919		
2025	Beräknat	80 919		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2022 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för insatser mot diskriminering, rasism, främlingsfientlighet, homofobi och liknande former av intolerans samt för att främja lika rättigheter och möjligheter för hbtqi-personer. Anslaget får även användas för utgifter för statsbidrag som syftar till att säkerställa hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter samt till verksamheter som förebygger och motverkar diskriminering och verksamheter som arbetar för att motverka rasism och liknande former av intolerans. Anslaget får användas för administrativa kostnader som är en förutsättning för genomförandet av insatser inom området.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 4.5 Förändringar av anslagsnivån 2023–2025 för 2:2 Åtgärder mot diskriminering och rasism m.m.

Tusental kronor

	2023	2024	2025
Anvisat 2022¹	100 919	100 919	100 919
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer		-10 000	-20 000
varav BP23	10 000	10 000	
– Tillskott för arbetet för hbtqi-personers rättigheter	10 000	10 000	
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	100 919	90 919	80 919

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2021 (bet. 2021/22:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Tidigare beslutade och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget minskas med 10 000 000 kronor fr.o.m. 2023 till följd av att tidsbegränsade medel för åtgärder för att förstärka arbetet för hbtqi-personers rättigheter upphör. För att kunna fortsätta och förstärka arbetet för hbtqi-personers rättigheter ökas anslaget med 10 000 000 kronor 2023. För 2024 beräknas anslaget öka med motsvarande belopp.

Regeringen föreslår att 100 919 000 kronor anvisas under anslaget 2:2 *Åtgärder mot diskriminering och rasism m.m.* för 2023. För 2024 och 2025 beräknas anslaget till 90 919 000 kronor respektive 80 919 000 kronor.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2023 för anslaget 2:2 *Åtgärder mot diskriminering och rasism m.m.* besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 39 300 000 kronor 2024.

Skälen för regeringens förslag: Inom anslaget beviljas bl.a. statsbidrag till verksamheter som förebygger och motverkar diskriminering och till organisationer för homosexuella, bisexuella, transsexuella eller personer med könsöverskridande identitet eller uttryck. För organisationerna är det av stor betydelse att få en ökad förutsägbarhet när det gäller vilka bidrag de kan räkna med nästkommande år. Det gör det möjligt att planera verksamheten mer effektivt. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2023 för anslaget 2:2 *Åtgärder mot diskriminering och rasism m.m.* besluta om bidrag, som inklusive tidigare åtaganden, medför behov av framtida anslag på högst 39 300 000 kronor 2024.

Tabell 4.6 Beställningsbemyndigande för anslaget 2:2 Åtgärder mot diskriminering och rasism m.m.

Tusental kronor

	Utfall 2021	Prognos 2022	Förslag 2023	Beräknat 2024
Ingående åtaganden	28 000	39 300	39 300	
Nya åtaganden	39 300	39 300	39 300	
Infriade åtaganden	-28 000	-39 300	-39 300	-39 300
Utestående åtaganden	39 300	39 300	39 300	
Erhållet/föreslaget bemyndigande	39 300	39 300	39 300	

5 Jämställdhet

5.1 Mål

Målet för jämställdhetspolitiken är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv (prop. 2008/09:1, bet. 2008/09:AU1, rskr. 2008/09:115).

Det finns sex jämställdhetspolitiska delmål:

- En jämn fördelning av makt och inflytande. Kvinnor och män ska ha samma rätt och möjlighet att vara aktiva samhällsmedborgare och att forma villkoren för beslutsfattandet i samhällets alla sektorer.
- Ekonomisk jämställdhet. Kvinnor och män ska ha samma möjligheter och villkor i fråga om betalt arbete som ger ekonomisk självständighet livet ut.
- Jämställd utbildning. Kvinnor och män, flickor och pojkar, ska ha samma möjligheter och villkor när det gäller utbildning, studieval och personlig utveckling.
- Jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet. Kvinnor och män ska ta samma ansvar för hemarbetet och ha möjligheter att ge och få omsorg på lika villkor.
- Jämställd hälsa. Kvinnor och män, flickor och pojkar, ska ha samma förutsättningar för en god hälsa samt erbjudas vård och omsorg på lika villkor.
- Mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Kvinnor och män, flickor och pojkar, ska ha samma rätt och möjlighet till kroppslig integritet.

5.2 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

Jämställdhetspolitiken är bred och ska integreras i regeringens samlade arbete. Jämställdhetsintegrering är regeringens huvudsakliga strategi, i kombination med särskilda åtgärder, för att uppnå de jämställdhetspolitiska målen. Grunden för resultatredovisningen utgörs av flera olika indikatorer för respektive delmål, se tabell 5.1.

Tabell 5.1 Mål, resultatindikatorer och åtgärder

Mål	Kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv		
Delmål	1. Jämn fördelning av makt och inflytande	2. Ekonomisk jämställdhet	3. Jämställd utbildning
Indikatorer	- Sammansättning i politiska församlingar - Representation i styrelse och ledning i offentlig och privat sektor	- Kvinnors och mäns lön och disponibla inkomst - Deltagande och sammansättning på arbetsmarknaden	- Genomsnittligt meritvärde - Könsskillnader i studieval - Utbildningsnivå
Delmål	4. Jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet	5. Jämställd hälsa	6. Mäns våld mot kvinnor ska upphöra
Indikatorer	- Ersättning för vård av barn och föräldraledighet - Tidsanvändning obetalt hem- och omsorgsarbete	- Självupplevd hälsa - Besvär av ångslan, oro och ångest - Sjukpenningtal - Personer med LSS efter insatstyp - Dödsorsaker	- Utsatthet för misshandel och sexualbrott - Dödligt våld i parrelation - Anmälda och lagförda brott som gäller köp av sexuell tjänst, koppleri samt människohandel - Anmälda brott beträffande utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling

5.3 Resultatredovisning

Under 2018–2021 har över 90 procent av medlen på anslaget 3:1 *Särskilda jämställdhetsåtgärder* fördelats till insatser för att nå resultat inom delmålet Mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Övriga medel på anslaget har finansierat insatser inom de fem andra delmålen och insatser för stärkt jämställdhetsintegrering.

5.3.1 Jämn fördelning av makt och inflytande

Något jämnare könsfördelning vid politiskt beslutsfattande

Under 2021 hölls val till Sametinget för mandatperioden 2021–2025. Sametingets plenum består nu av 13 kvinnor och 18 män som ordinarie ledamöter, vilket är en viss förbättring sedan 2017 års val då 12 kvinnor och 19 män valdes in.

Efter riksdagsvalet 2022 är andelen kvinnor i riksdagen 46 procent och andelen män 54 procent, vilket är samma könsfördelning som efter valet 2018. Resultatet för kommun och region redovisas i nästa års budgetproposition. Valet till Europaparlamentet äger rum 2024 och resultat redovisas i den budgetproposition som kommer närmast efter valet.

Fortsatta utmaningar för att nå en jämn könsfördelning på högsta nivå

Könsfördelningen gällande ledande positioner är mest jämn i statliga verksamheter, se tabell 5.2 där dessa verksamheter har markerats med fet stil. Utvecklingen mot en jämn könsfördelning har gått snabbast då det gäller vd-posten i statliga hel- och delägda företag där kvinnor 2022 utgör 49 procent jämfört med 29 procent 2012.

Inom regional och kommunal sektor är könsfördelningen ojämn, med en övervikt av kvinnor som chefer. Detsamma gäller könsfördelningen i den privata sektorn som har en övervikt av män som chefer, som börsbolagens ledamöter, på vd-poster och som styrelseordföranden. Av dem som innehar en vd-post i ett börsbolag är 12 procent kvinnor 2021, vilket är en fördubbling sedan 2017. Mest ojämn är könsfördelningen bland styrelseordföranden i börsbolag där endast 8 procent är kvinnor.

Tabell 5.2 Andel kvinnor/män i olika typer av ledande positioner

Procent

	2017		2018		2019		2020		2021		2022	
	Kv	M	K	M	Kv	M	Kv	M	Kv	M	Kv	M
Chef i regional sektor	73	27	74	26	74	26	74	26	74	26	-	-
Chef i kommunal sektor	70	30	70	30	71	29	71	29	72	28	-	-
Ordförande i styrelse & insynsråd för statlig myndighet	51	49	-	-	52	48	-	-	52	48	-	-
Ledamot i styrelse & insynsråd för statlig myndighet	52	48	-	-	51	49	-	-	51	49	-	-
Chef i statlig sektor	48	52	49	51	50	50	50	50	51	49	-	-
Styrelseordförande, statligt företag	45	55	48	52	54	46	51	49	51	49	49	51
Vd, statligt företag	36	64	39	61	42	58	49	51	48	52	-	-
Styrelseledamot, inkl. ordförande, i statligt företag	49	51	49	51	47	53	48	52	47	53	48	52
Styrelseledamot, börsbolag	32	68	34	66	34	66	34	66	34	66	35	65
Chef i privat sektor	30	70	32	68	33	67	33	67	34	66	-	-
Vd, börsbolag	5	95	8	92	9	91	10	90	13	87	12	88
Styrelseordförande börsbolag	6	94	9	91	10	90	9	91	9	91	8	92

Anm.: De olika kategorierna är inte varandra uteslutande. Ett och samma ledningsuppdrag kan ingå i mer än en av kategorierna. Till statliga företag räknas hel- och delägda företag. Uppgifterna för 2022 gäller per maj/juni. Statliga myndigheters styrelser och insynsråd följs upp vartannat år.

Källor: Näringsdepartementet, SCB, Andra AP-fondens kvinnoindex.

Flera myndigheter har fått i uppdrag att motverka en ojämn könsfördelning inom sin verksamhet eller inom vissa yrkesgrupper. Jämställdhetsmyndigheten har följt upp arbetet (Jämställdhetsmyndigheten 2022:16 Bättre styrning ger bättre resultat). Sammantaget visar Jämställdhetsmyndighetens rapport att många myndigheter har svårt att nå målsättningen om en jämn könsfördelning.

Olika förebyggande åtgärder för att öka fördelningen av makt och inflytande

Könsskillnader i utsatthet för hot och hat

Kvinnors utsatthet för hat och hot liksom konsekvenserna av att vara utsatt skiljer sig från mäns. I Brottsförebyggande rådets (Brå) återkommande rapport Politikernas trygghetsundersökning 2021 (Ku2020/02202), som avser utsatthet bland förtroendevalda under 2020, uppger en större andel kvinnor än män att de påverkas av utsatthet eller oro för att utsättas (31 procent kvinnor jämfört med 23 procent män). Den vanligaste konsekvensen av utsatthet är att politiker undviker att engagera eller uttala sig i en specifik fråga. Utsattheten skiljer sig också åt; 11 procent av kvinnorna uppger att de utsattes för angrepp av sexuell karaktär, jämfört med endast 3 procent av männen.

Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI) har haft i uppdrag att göra en kartläggning av hat och hot mot kvinnor i digitala miljöer. FOI har inom uppdraget analyserat ett stort antal kommentarer på digitala plattformar och funnit att kvinnor som grupp utsätts i högre grad än män som grupp, men att det är stora skillnader mellan olika forum. FOI visar också att det finns tydliga och åtskiljande mönster i de kränkande kommentarer som riktas mot kvinnor respektive män. Kvinnor objektifieras genom kommentarer och kränkningar samt beskrivs som psykiskt sjuka, medan män utsätts för kränkningar som riktas mot deras kompetens och prestation.

För att förebygga och motverka förekomsten av hat och hot samt stödja dem som drabbas har Brottsoffermyndigheten haft i uppdrag att genomföra en informationsinsats mot näthat 2021–2022 (Ju2021/03329). I uppdraget, som slutredovisades den 31 maj 2022, ingick att sprida information om webbplatsen tystnante.se som har uppdaterats med information om näthat.

Öka delaktighet och deltagande

Jämställdhetsmyndighetens uppdrag om förstudie, gällande förutsättningar och möjligheter för kvinnor och män i områden med socioekonomiska utmaningar att vara delaktiga och delta i den lokala demokratins och lokalsamhällets formella och informella sammanhang (Ku2020/01402), visar att det behövs ytterligare underlag för att få svar på vilka förutsättningar och möjligheter kvinnor och män har för att vara delaktiga och delta i den lokala demokratin. Sametingets kartläggning av jämställdhet i det samiska samhället visade på behov av insatser (Ku2019/01249). Regeringen har därefter gett Sametinget i uppdrag att under 2021–2024 arbeta dels med främjande åtgärder, bl.a. för en jämn könsfördelning mellan kvinnor och män när det gäller representation i rennäringen, i samiska civilsamhällesorganisationer och inom Sametinget, dels med att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor och flickor i det samiska samhället (Ku2021/02210).

Statligt stöd till kvinnors organisering

För att främja kvinnors organisering, kvinnors deltagande i den demokratiska processen och i samhällslivet samt för att kvinnor ska kunna bevaka och driva sina rättigheter och krav, fördelade Jämställdhetsmyndigheten 28 miljoner kronor under 2021 enligt förordningen (2005:1089) om statsbidrag för kvinnors organisering. Samtliga medel fördelades till totalt 75 kvinnoorganisationer som organisations- och etableringsbidrag för att skapa bättre och mer långsiktiga förutsättningar för kvinnoorganisationer (Jämställdhetsmyndigheten 2022:16 Bättre styrning ger bättre resultat).

5.3.2 Ekonomisk jämställdhet

Fördelning av resurser mellan kvinnor och män redovisas i bilaga 3 Ekonomisk jämställdhet. Där visas att gapet mellan kvinnors och mäns lön ökade med 0,2 procentenheter; från 9,7 procent lägre lön till 9,9 procent lägre lön för kvinnor än för män mellan 2020 och 2021. I ett längre tidsperspektiv har dock löneskillnaden minskat med 4,2 procentenheter mellan 2011 och 2021. Gapet i disponibel inkomst för åldersgruppen 20–64 år var i genomsnitt 19 procent 2020, vilket är en minskning sedan 2011 då gapet var 21 procent.

I bilaga 3 Ekonomisk jämställdhet redovisas även utvecklingen under det första pandemiåret. Sysselsättningsgraden för kvinnor 20–64 år minskade med 1,4 procentenheter och för män med 1,2 procentenheter mellan 2019 och 2020. Ökningen av arbetslöshet var dock större för män än för kvinnor, särskilt vad gäller yngre män i åldersgruppen 20–24. Där ökade arbetslösheten med 4,2 procentenheter, medan arbetslösheten bland kvinnor i motsvarande grupp ökade med 2,5 procentenheter. I åldersgruppen 20–24 år var inkomstutvecklingen mellan 2019 och 2020 negativ för både kvinnor och män, men mer för män än för kvinnor.

Fler kvinnor än män förlorade sin sysselsättning under pandemin, vilket kan innebära en långsiktig risk för sämre ekonomi. Det finns också tecken på att vissa grupper, exempelvis utrikes födda kvinnor och kvinnor med låga inkomster, kan ha drabbats särskilt hårt av pandemins effekter (Jämställdhetsmyndighetens rapport 2021:24).

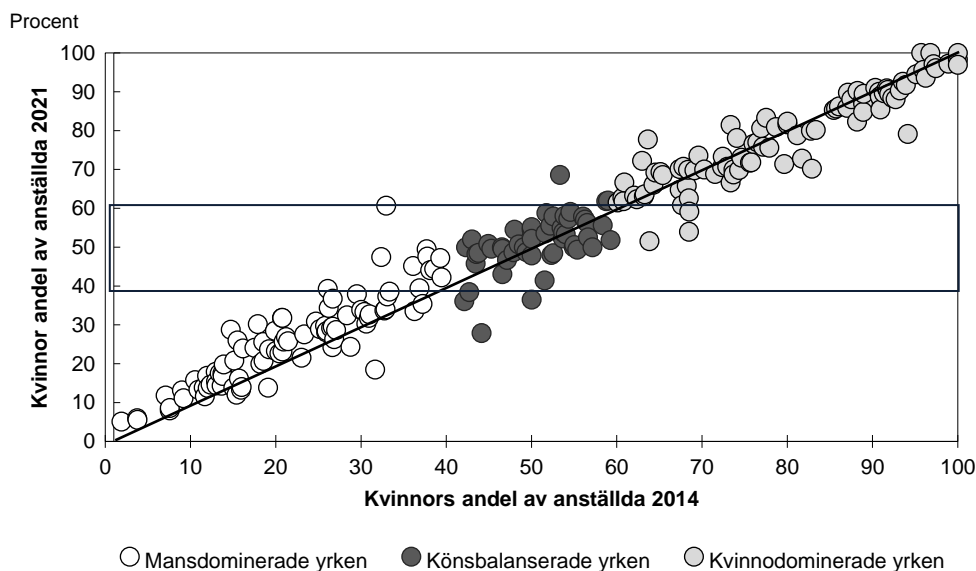
Pandemin hade flera effekter på kvinnors och mäns ekonomiska situation 2020. Män i förvärsaktiv ålder förlorade totalt sett i genomsnitt en större andel av sin arbets-

inkomst än vad kvinnor gjorde. Välfärdssystemets ersättningar; arbetslöshetsersättning, socialförsäkringsförmåner och coronaåtgärder – kompenserade för en högre andel av kvinnors arbetsinkomstbortfall. Män förlorade därmed i genomsnitt en högre andel av sin totalinkomst än vad kvinnor gjorde (IFAU rapport 2022:3).

Könssegregeringen på arbetsmarknaden minskar gradvis

Mellan 2014 och 2021 ökade andelen kvinnor i mansdominerade yrken medan den minskade något i kvinnodominerade yrken. Samtidigt har fler yrken under perioden blivit könsbalanserade (minst 40 procent av vardera kön). Av diagram 5.1 framgår att andelen kvinnor i mansdominerade yrken var större 2021 än 2014 (de flesta vita punkterna är placerade ovanför den diagonala linjen) och att andelen kvinnor i kvinnodominerade yrken har minskat (flertalet ljusgrå punkter till höger i figuren är placerade nedanför den diagonala linjen). Andelen yrken som är könsbalanserade har dessutom ökat (fler vita och ljusgrå punkter i det rektangulära fältet har tillkommit sedan 2014 samtidigt som endast ett fåtal mörka punkter har fallit utanför). Den minskade könssegregeringen är en viktig förklaring till att arbetsinkomstgapet minskade mellan 2010 och 2020 (se bilaga 3 Ekonomisk jämställdhet).

Diagram 5.1 Kvinnors andel av antal anställda i respektive yrke 2014 och 2021

Anm.: Närmare 200 yrken har exkluderats på grund av att det saknas uppgift om antal anställda kvinnor eller män för åren 2014 eller 2021, alternativt att det är färre än 1 000 anställda i yrket. Vita prickar avser andel kvinnor i mansdominerade yrken, mörka prickar andel kvinnor i könsbalanserade yrken och grå prickar andel kvinnor i kvinnodominerade yrken.

Källor: Statistiska centralbyrån, egna beräkningar av lönestrukturstatistiken.

Yrkessegregeringen kan även mätas i form av SCB:s segregeringsindex, som har ett värde mellan 0 (fullständigt jämn könsfördelning) och 100 (alla anställda kvinnor och män arbetar i helt olika yrken). Mellan 2005 och 2020 har indexet kontinuerligt minskat från 57,9 till 51,2, vilket indikerar att arbetsmarknaden under dessa år gradvis har blivit mindre könssegregerad.

Kommissionen för jämställda livsinkomster lämnade den 7 februari 2022 sitt slutbetänkande Minska gapet – Åtgärder för jämställda livsinkomster (SOU 2022:4).

Utökade insatser för utrikes födda kvinnors inträde på arbetsmarknaden

I Sverige har inrikes födda kvinnor en hög förvärvsfrekvens, men den är inte lika hög bland utrikes födda kvinnor. Sysselsättningsgraden (16–64 år, säsongrensad och utjämnade värden) under det första kvartalet 2022 uppgick till 82 procent för inrikes

födda män och 80 procent för inrikes födda kvinnor, medan sysselsättningsgraden för utrikes födda uppgick till 74 procent för män och 63 procent för kvinnor. Jämställdhetsmyndigheten har föreslagit insatser för att öka utrikes födda kvinnors inträde på arbetsmarknaden, med särskilt fokus på kvinnor som inte deltar i etableringsåtgärder (A2021/01671).

5.3.3 Jämställd utbildning

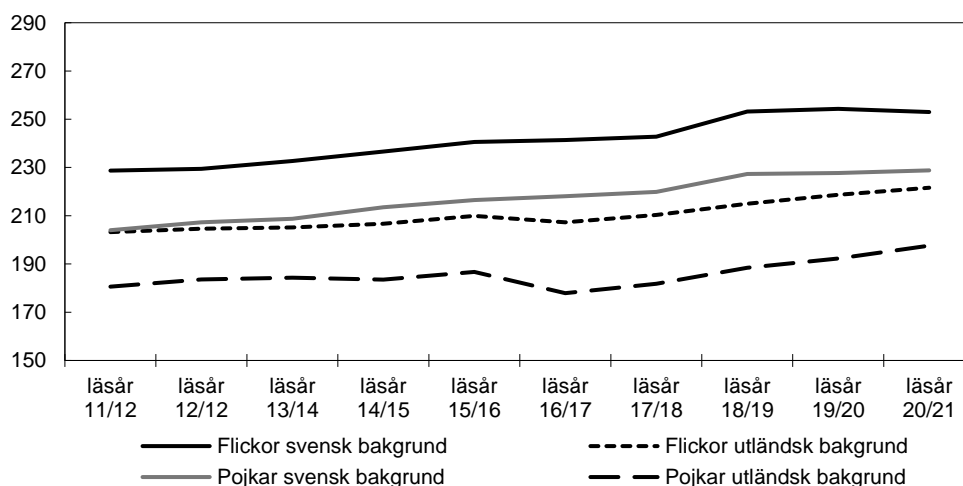
Målet om jämställd utbildning omfattar hela det formella utbildningssystemet från förskola till universitet och högskola, inklusive vuxenutbildning och yrkeshögskola. Även bildning och utbildning utanför det formella utbildningssystemet omfattas, t.ex. i folkhögskola och studieförbund.

Stora skillnader i meritvärde i årskurs 9

Som framgår av utgiftsområde 16, avsnitt 3.3 uppnår en större andel flickor än pojkar godkända betyg i alla ämnen samt behörighet till något av gymnasieskolans nationella program. Idrott och hälsa är det enda ämne där fler pojkar än flickor uppnår betygs-kriterierna. Också när det gäller uppnått meritvärde finns fortsatt stora skillnader mellan flickor och pojkar. Bland såväl flickor och pojkar med svensk bakgrund som flickor och pojkar med utländsk bakgrund ligger pojkarnas genomsnittliga meritvärde 24 poäng under flickornas, se diagram 5.2. Skillnaderna mellan dem med svensk bakgrund respektive dem med utländsk bakgrund är stora, men har minskat något från och med läsåret 2019/2020. Bland flickor och pojkar med utländsk bakgrund har meritvärdet ökat samtidigt som det inte har skett någon förändring av meritvärdet bland flickor och pojkar med svensk bakgrund, vilket har fått till följd att skillnaden mellan grupperna har minskat.

Diagram 5.2 Genomsnittligt meritvärde i årskurs 9

Meritvärde

Anmärkning: Genomsnittligt meritvärde beräknat på 17 ämnen. Med utländsk bakgrund avses utrikes födda elever samt elever födda i Sverige med två utrikes födda föräldrar.

Källa: Statens skolverk.

Könsskillnader i studieval minskar långsamt

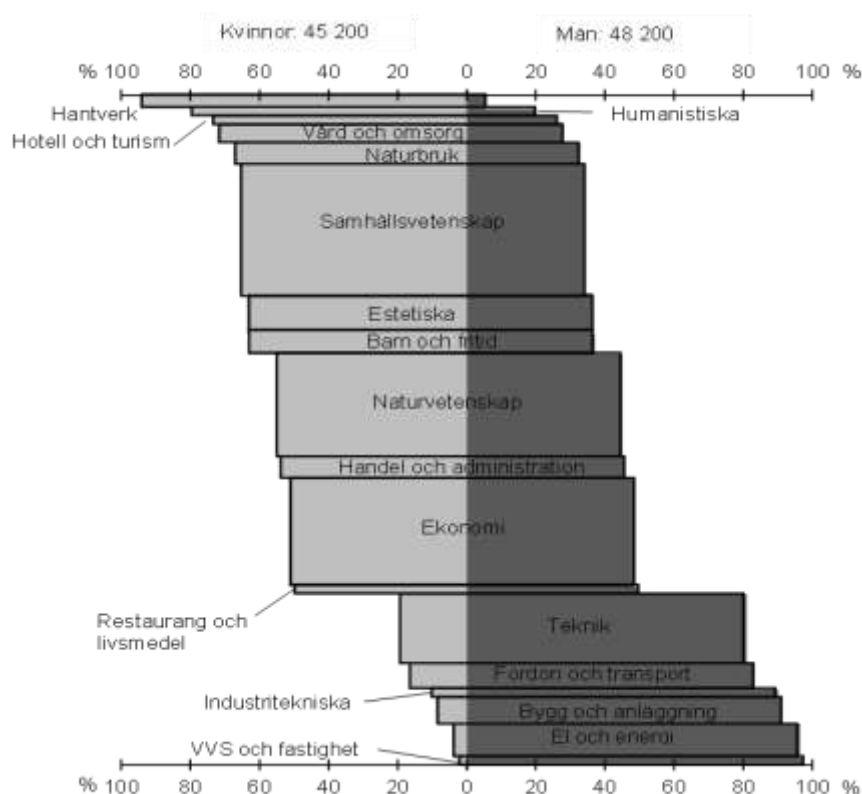
Det är fortsatt skillnader mellan flickors och pojkars val av gymnasieutbildning, se diagram 5.3. Läsåret 2020/21 hade fyra av totalt arton program en relativt jämn könsfördelning (inom intervallet 40–60 procent) bland de avgångna studenterna. Det gällde Naturvetenskap, Handel och administration, Ekonomi samt Restaurang och livsmedel. De senaste åren kan en försiktig utveckling till en jämnare könsfördelning noteras för flera av programmen, både sådana där flickor är i majoritet och sådana där

pojkar är i majoritet. Allra störst är förändringen gällande Vård och omsorg där andelen pojkar bland de avgångna eleverna läsåret 2020/21 uppgick till 28 procent, från att ha utgjort 18 procent av de avgångna eleverna 2018/19.

Kvinnors och mäns olika utbildningsval leder i förlängningen till en könssegregerad arbetsmarknad, då valet av gymnasieutbildning påverkar fortsatta utbildningsval. Även inom eftergymnasial utbildning finns inriktningar som är kraftigt kvinno- respektive mansdominerade. Faktorer som påverkar utbildningsvalen är bl.a. individens uppfattning om den egna förmågan, värderingar och mål för det framtida arbetslivet, socioekonomiska faktorer samt inflytande från kamrater och omgivning i övrigt (Jämställdhetsmyndigheten, 2022:4).

Diagram 5.3 Avgångna elever från gymnasieskolan efter program 2020/21

Antal och könsfördelning (procent)

Källa: Statens skolverk.

Skillnaderna mellan kvinnors och mäns utbildningsnivå fortsätter att öka

Utbildningsnivån har under längre tid ökat bland både kvinnor och män, men mer för kvinnorna än för männen. En större andel kvinnor än män i Sverige har eftergymnasial utbildning. År 2021 hade 52 procent av kvinnorna och 39 procent av männen en eftergymnasial utbildning, enligt SCB. Bland kvinnor och män i åldersgruppen 25–34 år har 55 procent av kvinnorna och 39 procent av männen en eftergymnasial utbildning (se vidare utg.omr. 16 avsnitt 2.5).

Fler kvinnor studerar på, och examineras från, högskolan

Antalet högskolestudenter har ökat de senaste fem åren, men ingen egentlig förändring har skett vad det gäller könsfördelningen, utan kvinnor har under denna tid varit i majoritet och utgjort mellan 59 och 60 procent och män mellan 40 och 41 procent av helårsstudenterna. Både 2020 och 2021 utgjorde kvinnorna 60 procent och

män 40 procent av helårsstudenterna. Kvinnor har dessutom utgjort en större majoritet av dem som tar examen, i genomsnitt 64 procent under de senaste fem åren. De utgjorde 63 procent av de examinerade läsåret 2020/21 och 65 procent av de examinerade läsåret 2019/20 (se vidare utg.omr. 16 avsnitt 5.4).

Bland doktorandnybörjare var könsfördelningen i princip jämn. Kvinnorna utgjorde, i likhet med 2020 och 2019, 51 procent och männen 49 procent av doktorandnybörjarna 2021. Andelen män som avlade doktorsexamen var något högre än andelen kvinnor. Både 2020 och 2021 utgjorde kvinnorna 47 procent och männen 53 procent av dem som avlade doktorsexamen. Mellan 2012 och 2017 utgjorde män i genomsnitt 53 procent av doktorandnybörjarna, vilket kan förklara könsfördelningen bland dem som examinerades 2020 och 2021 (se vidare utg.omr. 16 avsnitt 5.4). Bland professorerna var könsfördelningen fortsatt ojämn 2021. Kvinnor utgjorde cirka en tredjedel av professorerna (se vidare utg.omr. 16 avsnitt 6.2).

Fler kvinnor deltar i folkhögskolornas och studieförbundens verksamhet

I såväl folkhögskolans allmänna kurs (som motsvarar utbildning inom grundskolan eller gymnasieskolan) som dess särskilda kurs (som bl.a. består av yrkesinriktade utbildningar) är andelen kvinnor högre än andelen män. År 2021 utgjorde kvinnor 57 procent av deltagarna i allmän kurs och män 43 procent. I de särskilda kurserna var 68 procent kvinnor och 32 procent män. Sett över fem års tid tenderar skillnaderna att öka. Andelen kvinnor är ett par procentenheter högre 2021 jämfört med 2017 både inom allmän och särskild kurs. Av studieförbundens studiecirkeldeltagare var 63 procent kvinnor och 37 procent män 2021. Fördelningen är i princip densamma som 2020, då 62 procent av deltagarna var kvinnor och 38 procent män (se vidare utg.omr. 17 avsnitt 17.3).

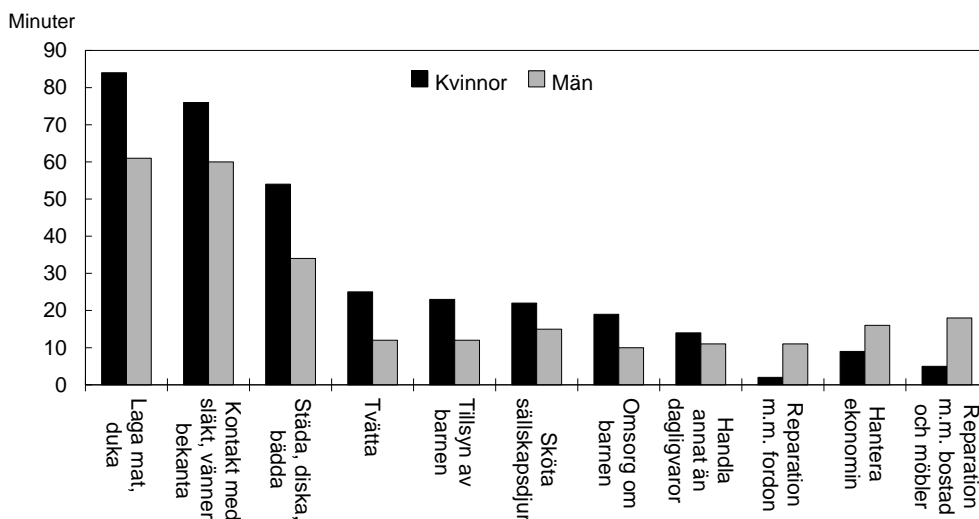
5.3.4 Jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet

Kvinnor och män fördelar sin tid olika

SCB har vart tionde år sedan 1990 genomfört en mätning av vad kvinnor och män lägger sin tid på. På grund av en alltmer avtagande svarsfrekvens för den typen av mätningar fick SCB uppdraget att ta fram en ny mätmetod. Resultatet av den nya mätningen (SCB, TID 2021) visar att den könsstereotypa fördelningen av obetalt arbete kvarstår. Kvinnor ägnar generellt mer tid än män åt aktiviteter som att städa, tvätta och ge omsorg till de egna barnen (matning, påklädning, hygien, läggning). Män ägnar generellt mer tid än kvinnor åt förvärvsarbete samt underhåll och reparationer av bostaden och fordon, se diagram 5.4. Däremot visar undersökningen ingen statistiskt säkerställd skillnad mellan kvinnor och män när det gäller t.ex. att hjälpa barnen med läxor, närvara vid barnens aktiviteter eller läsa och leka med barnen samt handla dagligvaror.

Se vidare bilaga 3 Ekonomisk jämställdhet, diagram 2.9 om hur kvinnor och män i förvärvsarbetande ålder fördelar sin tid – mönstret är detsamma, men kvinnor och män i förvärvsarbetande ålder är något mer jämställda jämfört med hela åldersgruppen 18–84 år. Män i förvärvsarbetande ålder lägger något mer tid på matlagning och städning och kvinnor i förvärvsarbetande ålder lägger något mindre tid på det. Män i förvärvsarbetande ålder lägger också något mindre tid på underhåll och reparationer av fordon och bostad. Såväl kvinnor som män i förvärvsarbetande ålder lägger mer tid på omsorg och tillsyn av barn.

Diagram 5.4 Genomsnittlig tid per dygn för hem- och omsorgssysslor 2021, kvinnor och män 18–84 år

Anmärkning: Aktiviteterna är inte varandra uteslutande, utan flera aktiviteter kan ha utförts samtidigt. Diagrammet visar endast de aktiviteter där det finns statistiskt säkerställda skillnader mellan kvinnor och män.

Källa: SCB, En fråga om tid 2022.

Fördelningen av föräldraledighet och vård av sjukt barn är ojämn

Kvinnor har sedan föräldrapenningen infördes 1974 tagit ut majoriteten av föräldrapenningdagarna. Under 2021 tog män ut 30 procent av nettodagarna och kvinnor 70 procent. Sett över tid tar män ut en allt större del av föräldrapenningen och ökningen de senaste tjugo åren har varit stadig, men från och med 2018 har ökningen avtagit och legat oförändrat på ca 30 procent av nettodagarna, se diagram 2.7 i Bilaga 3 Ekonomisk jämställdhet. Sedan den 2 augusti 2022 är även 90 dagar på grundnivå reserverade åt vardera föräldern (prop.2021/22:175, bet. 2021/22:AU14, rskr. 2021/22:427). Sedan 2016 är 90 dagar med föräldrapenning på sjukpenningnivå reserverade åt vardera föräldern.

Andelen föräldrapar som delar föräldrapenningen mer jämställt har ökat över tid. Även andelen män som tar föräldrapenning under barnets första två år har ökat över tid. Utvecklingen har dock stannat av. Bland föräldrapar till barn födda 2019 finns ingen skillnad i fördelningen av föräldrapenning under barnets två första levnadsår jämfört med föräldrar till barn födda 2018. Andelen par som delar föräldrapenningen jämställt låg kvar på 19 procent. Uttaget av tillfällig föräldrapenning för vård av sjukt barn är mer jämnt fördelat mellan könen än uttaget av föräldrapenning, men fördelningen är ändå inte helt jämställd, se diagram 2.7 i Bilaga 3 Ekonomisk jämställdhet. Trots en mycket hög användning av tillfällig föräldrapenning för vård av sjukt barn som en följd av pandemin under 2021 tog kvinnor ut 60 procent och män 40 procent av nettodagarna, vilket ligger i linje med hur det har sett ut även tidigare år. För ytterligare resultatredovisning för det jämställda föräldraskapet se vidare utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn, avsnitt 3.6.3.

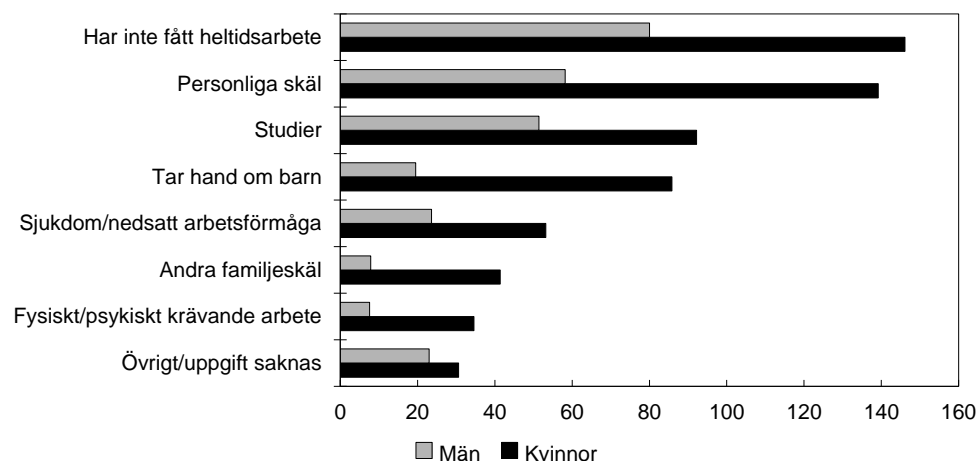
Omsorg om barn som orsak till deltid

Kvinnor jobbar deltid i större utsträckning än män. Avsaknad av heltidsarbete är den främsta orsaken till deltidarbete bland såväl män som kvinnor. Fyra gånger så många kvinnor som män i åldern 20–64 år arbetar deltid för att ta hand om barn, se diagram 5.5. SCB har ändrat frågorna i undersökningen sedan förra mätningen varför en jämförelse med tidigare år inte är möjlig.

Frågan om skäl till deltidsarbete fanns med även i SCB:s tidsanvändningsundersökning (SCB, TID 2021). Den visade att en av de vanligaste orsakerna till att kvinnorna jobbar deltid är för att ta hand om barn medan det för männen är en av de minst vanliga orsakerna. Se vidare bilaga 3 Ekonomisk jämställdhet om hur deltidsarbete påverkar den ekonomiska jämställdheten.

Diagram 5.5 Orsak till deltidsarbete

Antal i 1 000-tal

Anm.: Avser åldern 20–64 år. Jämförelser med tidigare år är inte möjliga p.g.a. tidsseriebrott i AKU.

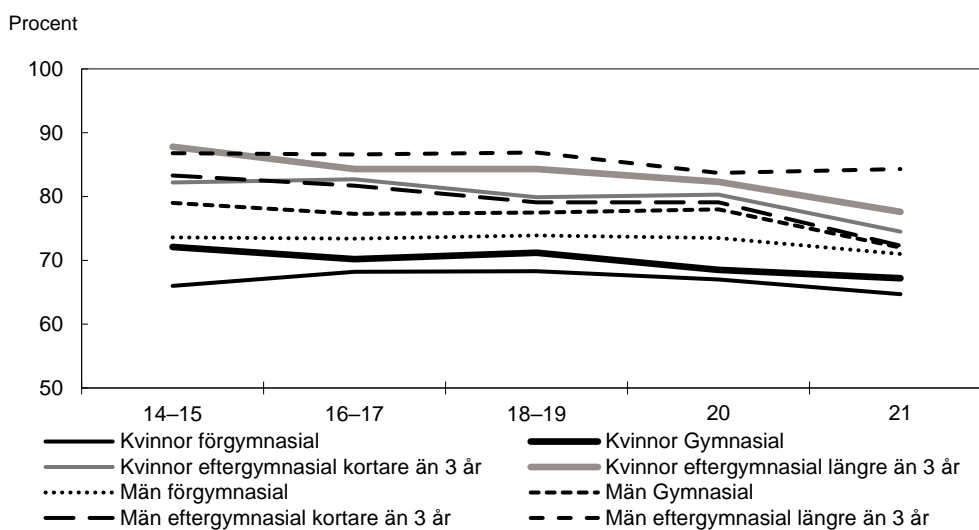
Källa: Statistiska centralbyrån, AKU.

5.3.5 Jämställd hälsa

Under 2021 har pandemin fortsatt påverkat hälsan för såväl kvinnor som män. Fler män har blivit svårt sjuka och avlidit till följd av en infektion av covid-19. Kvinnor har däremot blivit mer exponerade för viruset på sina arbetsplatser, då många kvinnor arbetar inom vård, skola och omsorg (Nordisk information om kunskap om kön, 2021).

Kvinnors självupplevda hälsa är sämre än mäns

Hälsan skiljer sig åt beroende på utbildningsnivå för både kvinnor och män (se vidare utg.omr. 9 avsnitt 4.3). Män upplever dock genomgående en bättre hälsa än kvinnor med samma utbildningsnivå. Det är tydligast vid lägre utbildningsnivåer. Kvinnor med högst förgymnasial utbildning har sämst självupplevd hälsa och kvinnor med gymnasial utbildning upplever sin hälsa som sämre än vad män med endast förgymnasial utbildning gör. En lägre andel kvinnor än män uppger att de har en god hälsa 2021, se diagram 5.6. För såväl kvinnor som män är det en nedgång jämfört med tidigare år.

Diagram 5.6 Andel kvinnor och män som uppger att de har en bra hälsa, 16 år och äldre

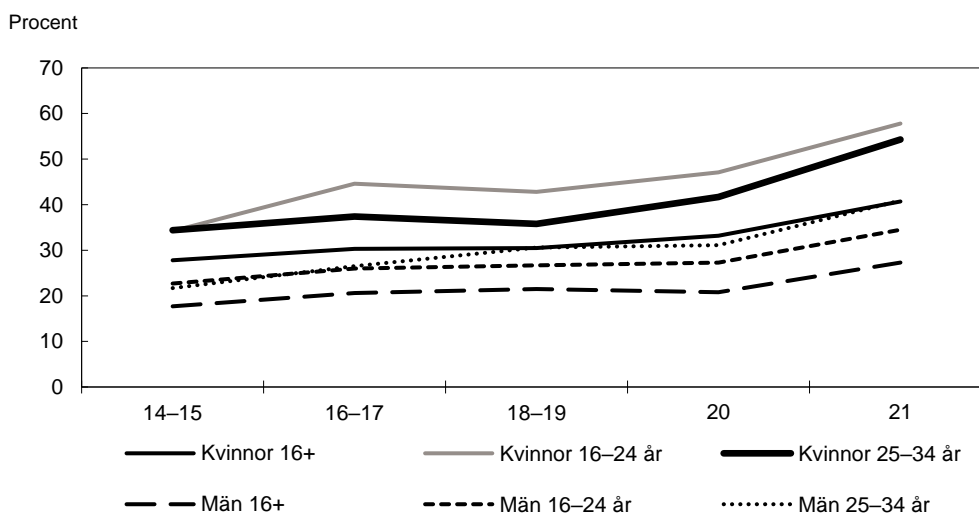
Anmärkning: För 2014–2019 visas ett genomsnitt för två år. Y-axeln startar vid värde 50.

Källa: Undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF), SCB.

Mönstret att män skattar sin hälsa något bättre än kvinnor syns i än högre grad bland kvinnor och män med utländsk bakgrund samt bland kvinnor och män med en funktionsnedsättning, jämfört med befolkningen i stort. Det är dessutom en avsevärt lägre andel av de som har en funktionsnedsättning än de som inte har det som skattar sin hälsa som god (ULF 2021).

Förlossningsvård och kvinnors hälsa samt sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR) ingår i arbetet med att uppnå en jämställd hälsa. Dessa redovisas inom utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg, avsnitt 3 respektive 4.

Ängslan, oro och ångest är vanligast bland unga kvinnor

Diagram 5.7 Andel som uppger sig ha besvär med ängslan, oro och ångest, 16 år och äldre

Anmärkning: För 2014–2019 visas ett genomsnitt för två år.

Källa: Undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF), SCB.

Både bland kvinnor och män har andelen som uppger att de har besvär av ängslan, oro eller ångest ökat över tid, se diagram 5.7. En genomgående skillnad är att andelen kvinnor som uppger att de har besvär är högre än andelen män. Även ålder spelar roll.

Unga kvinnor och män är mer utsatta än de som är äldre. Särskilt hög är andelen bland unga kvinnor 16–24 år, där mer än hälften uppgav att de hade besvär 2021. Flickor och kvinnor diagnostiseras också oftare än pojkar och män för ångest-sjukdomar och depression (se vidare utg.omr. 9 avsnitt 4.2).

Kvinnors sjukpenningtal fortsatt högre än mäns

Kvinnors sjukpenningtal är högre än mäns och har så varit under lång tid. De senaste åren har dock kvinnors sjukpenningtal i åldrarna 20–39 år (se tabell 5.3), liksom kvinnors ohälsotal för de flesta åldrar, minskat något. Skillnaden i sjukfrånvaro hänger bl.a. samman med att kvinnor och män arbetar i olika yrken. Kvinnor arbetar oftare i yrken och sektorer där den organisatoriska och sociala arbetsmiljön upplevs sämre (Arbetsmiljöverket, 2016:2). Psykisk ohälsa är den främsta orsaken till sjukskrivning både för män och för kvinnor men kvinnor ligger på en konstant högre nivå (se även utg.omr. 10 avsnitt 3.6 samt utg.omr. 14 avsnitt 5.3.2).

Tabell 5.3 Sjukpenningtalet

Nettodagar i december månad

Ålder	2019		2020		2021	
	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män
16–19 år	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
20–29 år	6,4	3,4	6,1	3,4	5,6	3,2
30–39 år	13,3	6,3	12,9	6,4	12,6	6,5
40–49 år	14,9	6,8	14,3	6,7	14,3	6,6
50–59 år	17,1	9,8	16,9	9,8	17,1	9,8
60–64 år	16,7	12,4	16,8	12,5	16,9	12,7
Samtliga 16–64 år	12,3	6,6	12,1	6,6	12,0	6,6

Källa: Försäkringskassan.

Under pandemin har såväl sjukfall som arbetssjukdomar ökat inom vissa branscher. Allra mest drabbad var den kvinnodominerade vård- och omsorgssektorn (se även utg.omr. 14 avsnitt 5.4).

Fler män än kvinnor har insatser enligt LSS

Socialstyrelsens statistik från 2021 visar att män i större utsträckning än kvinnor har insatser enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Exempelvis hade 23 320 män respektive 16 744 kvinnor daglig verksamhet (vilket var den vanligaste insatsen) och 3 836 män och 2 833 kvinnor var beviljade ledsagar-service. En delförklaring till könsskillnaderna är skillnader i förekomst av diagnoser (se även utg.omr. 9 avsnitt 5.3).

Män avlider fortsatt i större omfattning av de vanligaste sjukdomarna innan de fyllt 80 år

Kvinnor lever längre än män. Medellivslängden för kvinnor 2021 var 84,8 år och för män 81,2 år. På grund av pandemin minskade medellivslängden mellan 2019 och 2020, men ökade igen 2021 och var då nästan tillbaka på 2019 års nivå. Räknat från 1980 har både kvinnors och mäns medellivslängd ökat med 8,4 år för män och 6 år för kvinnor. Följden har blivit att skillnaden i medellivslängd mellan kvinnor och män har minskat. År 2021 var kvinnors medellivslängd 3,6 år längre än mäns.

Även om medellivslängden totalt sett ökar har medellivslängden inte ökat för kvinnor med högst förgymnasial utbildning. Sedan 2010 har medellivslängden vid 30 års ålder

för kvinnor med högst förgymnasial utbildning endast ökat marginellt, med 0,3 procent, medan den har ökat för övriga grupper (se vidare utg.omr. 9 avsnitt 4.3).

Män avlider fortsatt i högre grad än vad kvinnor gör av de vanligaste dödliga sjukdomarna innan de har fyllt 80 år. I andningsorganens sjukdomar är det dock vanligast att kvinnor med förgymnasial utbildning avlider, men här gör utbildningsnivån större skillnad än kön. Även dödstalen i suicid samt den alkoholrelaterade dödligheten är betydligt högre för män än för kvinnor (se vidare utg.omr. 9 avsnitt 4). Statistik från Socialstyrelsens dödsorsaksregister visar att även dödstalen till följd av skador och förgiftningar är betydligt högre bland män än kvinnor. Även när det gäller hur kvinnor och män drabbas av sjukdomar och olyckor i arbetslivet finns stora könsskillnader. Män avlider i mycket större omfattning av olyckor och anmäler oftare arbetsplatsolyckor med frånvaro, medan kvinnor oftare anmäler arbetsplatsolyckor utan frånvaro och arbetssjukdomar (se utg.omr. 14 avsnitt 5).

5.3.6 Mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck ska upphöra

Mäns våld mot kvinnor omfattar det våld som kvinnor och flickor utsätts för på grund av sitt kön, vilket framgår av den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor. Det omfattar också det våld som kvinnor och flickor utsätts för i särskilt hög grad eller som generellt sett har särskilt svåra konsekvenser för kvinnor och flickor. Området omfattar prostitution och människohandel för sexuella ändamål och hedersrelaterat våld och förtryck. Det saknas för närvarande tillräckliga underlag för att tillförlitligt bedöma den årliga omfattningen av alla former av mäns våld mot kvinnor i befolkningen. Detsamma gäller hedersrelaterat våld och förtryck.

Inledningsvis redovisas nedan de data som finns inom området. Därefter följer en redogörelse av resultat och insatser utifrån den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor (skr. 2016/17:110). Till den nationella strategin finns ett åtgärdsprogram med 99 åtgärder som är indelade utifrån strategins fyra målsättningar:

- ett utökad och verkningsfullt förebyggande arbete mot våld
- förbättrad upptäckt av våld och starkare skydd och stöd för våldsutsatta kvinnor och barn
- effektivare brottsbekämpning
- förbättrad kunskap och metodutveckling.

Jämställdhetsmyndigheten arbetar fortsatt med att ta fram indikatorer för uppföljning av strategins målsättningar.

Den 30 juni 2022 lämnades en skrivelse till riksdagen med redovisning av utvecklingen på området mäns våld mot kvinnor (skr. 2021/22:267).

Mäns våld mot kvinnor – statistik och undersökningar

Färre uppgav att de hade utsatts för misshandel eller sexualbrott

I Nationella trygghetsundersökningen 2021 som avser utsatthet 2020 uppgav 2,2 procent av de kvinnor (16–84 år) som deltog i undersökningen att de utsattes för misshandel 2020, vilket är en minskning från 2019, då andelen var 2,7 procent. Bland män i samma åldersgrupp uppgav 3,5 procent att de utsattes för misshandel 2020, vilket är en minskning från 2019 då andelen var 4,6 procent.

När det gäller sexualbrott uppgav 7,7 procent av kvinnorna (16–84 år) som deltog i undersökningen att de hade utsatts för sexualbrott 2020, vilket är en minskning från

2019, då andelen var 9,4 procent. Motsvarande uppgift för män i samma åldersgrupp är 1,2 procent vilket är en minskning från 1,4 procent 2019, se tabell 5.4 för nedbrytning på åldersgrupper. Sexualbrott innefattar ett brett spektrum av brott – allt från lindrigare brott såsom kränkande sexuella kommentarer, till mycket allvarliga brott såsom våldtäkt. För kvinnor minskade självrapporterad utsatthet för sexualbrott för tredje året i rad 2020; för män handlar det om en minskning två år i rad.

Tabell 5.4 Självrapporterad utsatthet för sexualbrott 2020. Andel utsatta av männen respektive kvinnorna i befolkningen, uppdelat på åldersgrupper

Procent		
Ålder	Kvinnor	Män
16–24 år	26,1	2,4
25–44 år	9,5	1,8
45–64 år	2,9	1,0
65–84 år	0,6	0,1

Källa: Nationella trygghetsundersökningen 2021, Brottsförebyggande rådet.

Dödligt våld i parrelation

Antalet konstaterade fall av dödligt våld mot kvinnor där offret och förövaren var eller hade varit i en parrelation uppgick till 15 fall 2021 (13 fall 2020). Dödligt våld mot män i en parrelation uppgick till fyra fall 2021 (fyra fall 2020). Antalet fall totalt sett har varierat mellan 11 och 26 per år sedan 2017. Det är för tidigt att uttala sig om utvecklingen av konstaterade fall av dödligt våld i parrelation eftersom det är en antalsmässigt liten kategori som kan uppvisa stora variationer från år till år. Jämförelser kan dock med viss försiktighet göras med de fördjupade studier av dödligt våld som Brå genomför återkommande. Enligt dessa studier låg antalet fall av dödligt våld i nära relation under en lång period (hela 90-talet och större delen av 00-talet) på i genomsnitt 20 fall per år, för att sedan minska till i genomsnitt 16 fall per år under 2008–2017.

Hedersrelaterade brott

Enligt redovisning från Nationella kompetensteamet mot hedersrelaterat våld och förtryck vid Länsstyrelsen i Östergötlands län inkom 817 ärenden till stödtelefonen för yrkesverksamma i frågor om hedersrelaterat våld och förtryck. Det är en marginell ökning i förhållande till 2020 (784 ärenden) men en minskning jämfört med 2019 (1 019 ärenden). Av de 848 utsatta individer som samtalen har handlat om var 76 procent flickor eller kvinnor och 15 procent pojkar eller män. Könstillhörigheten hos 9 procent av de utsatta individerna var okänd. Minst 62 procent av de utsatta individerna var vid tiden för samtalet under 18 år. Nationella kompetensteamet rapporterar att många av de individer som samtalen berör har utsatts för en kombination av flera olika typer av våld. Majoriteten av dessa individer har varit utsatta för psykiskt våld, kontroll, kränkningar och begränsningar.

Under 2021 registrerades i patientregistret 2 204 vårdkontakter med någon av diagnoskoderna som indikerar att en flicka eller kvinna har varit utsatt för könsstympning. Detta är en ökning från 1 119 registrerade vårdkontakter 2015 då diagnoskoden för kvinnlig könsstympning i den egna sjukhistorien togs i bruk. Sedan 2018 har antalet varit ca 2 200 per år. Antalet registrerade vårdkontakter med anledning av könsstympning är dock inte ett mått på antalet utsatta personer.

Människohandel, koppleri och sexköp

Tabell 5.5 Anmälda och lagförda brott som gäller köp av sexuell tjänst, koppleri samt människohandel

Typ av anmälda och lagförda brott**	2017	2018	2019	2020	2021
Anmälda brott, köp av sexuell tjänst*	563	848	764	1055	1886
Lagförda brott, köp av sexuell tjänst: kvinnor/män	0/222	0/329	0/346	0/528	0/831
Anmälda brott: koppleri (inkl. grovt)*	136	182	133	191	178
Lagförda brott, koppleri (inkl. grovt) kvinnor/män	1/11	11/24	7/18	5/30	12/31
Anmälda brott, människohandel för sexuella ändamål*	82	93	106	110	66
Anmälda brott, människohandel för andra ändamål än sexuella*	132	121	170	86	74
Lagförda brott människohandel (samtliga ändamål) kvinnor/män	1/4	2/13	0/3	5/5	2/0
Anmälda brott, människoexploatering (inkl. grovt)*	***	***	48	79	78
Lagförda brott, människoexploatering (inkl. grovt) kvinnor/män	***	***	0/0	0/0	3/2

Anm.: Kön som anges avser den lagförda personen.

Anm.: * Könsuppdelad statistik saknas.

Anm.: ** Statistiken över anmälda brott omfattar alla händelser som anmäls och registrerats som brott hos Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten, Tullverket och Ekobrottsmyndigheten. De anmälda brotten inkluderar även händelser som efter utredning visar sig vara annat än brott. Statistiken över lagförda brott redovisar samtliga brott för vilka en enskild person befunnits skyldig genom ett lagföringsbeslut. Det är av flera skäl inte lämpligt att direkt jämföra anmälda brott med lagförda brott. En gärning (brott) som begås av flera personer kan exempelvis redovisas som flera lagförda brott.

Anm.: *** Brottet infördes juli 2018.

Källa: Officiell kriminalstatistik, Brottsförebyggande rådet.

Utvecklingen när det gäller antalet anmälda och lagförda brott som rör köp av sexuell tjänst, koppleri, människohandel och människoexploatering, framgår av tabell 5.5. Antal anmälda och lagförda brott, köp av sexuell tjänst har ökat sedan 2017. Den officiella kriminalstatistiken belyser inte den totala omfattningen av brottsligheten utan bara det som kommer till rättsväsendets kännedom. Enligt Polismyndigheten är det svårt att uppskatta hur många som är offer för människohandel i Sverige. Polismyndigheten menar att antalet anmälda brott till stor del beror på vilka förutsättningar som finns i polisregionerna för att upptäcka denna brottslighet (genom t.ex. regionernas resurser, kompetens samt inkomna tips). Detta gäller även för andra typer av spanings- och ingripandebrott, exempelvis köp av sexuell tjänst, där anmälningarna har ökat kraftigt mellan 2020 och 2021. Anmälda brott beträffande utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling har ökat från 163 brott 2020 till 234 brott 2021.

År 2021 anmäldes 24 människohandelsbrott avseende tvångsarbete, vilket är oförändrat jämfört med 2020 och lägre än genomsnittet på 30 anmälningar per år under perioden 2014–2019.

Jämställdhetsmyndigheten samlar in uppgifter om misstänkta offer för människohandel och människoexploatering i Sverige. Det handlar om personer som har identifierats dels av regionkoordinatorer, dels genom den nationella stödtelefonen för yrkesverksamma. År 2021 identifierades totalt 490 personer, varav 436 vuxna. Av dessa var 289 kvinnor och 142 män. I fem ärenden noterades inte personens kön. Under 2021 identifierades också 54 barn som potentiellt utsatta. Av dessa var 32 flickor och 21 pojkar, och i ett ärende noterades inget kön. Människohandel för sexuella ändamål var den vanligaste exploateringsformen för kvinnor respektive arbetskraftsexploatering för män.

Ett utökad och verkningsfullt förebyggande arbete mot våld

Nationellt våldsförebyggande program

Inom ramen för nationella våldsförebyggande programmet beslutades under 2022 om en ny förordning om statsbidrag för visst våldsförebyggande arbete. Syftet med bidraget är att stärka det våldsförebyggande arbetet och främja utvecklingen av evidensbaserade insatser.

Våld i ungas parrelationer

Jämställdhetsmyndighetens uppdrag om att stärka arbetet mot våld i ungas parrelationer (A2021/02396) har hittills bl.a. resulterat i att Stockholms universitet har påbörjat forskningsprojektet Våld i ungas nära relationer – stödbehov hos utsatta och utövare med fokus på särskilt utsatta grupper. Den första studien som har genomförts pekar på att en särskilt sårbar grupp inom gruppen unga är unga med någon typ av funktionsnedsättning, och det konstateras att framtida forskning i större utsträckning behöver inkludera denna målgrupp.

Brottsförebyggande rådet har utifrån ett särskilt regeringsuppdrag om att studera vilka åtgärder som kan vidtas för att motverka våld i ungas parrelationer tagit fram en kunskapssammanställning om våldets omfattning och karaktär, förklaringsmodeller och riskfaktorer samt förslag på förebyggande och stödjande åtgärder (Brå 2021:15).

Förbättrad upptäckt och bättre skydd och stöd

Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Migrationsverket, Socialstyrelsen och Jämställdhetsmyndigheten har haft i uppdrag att utveckla arbetet för ökad upptäckt av våld 2019–2021. Uppdraget har resulterat i rutiner och metoder för upptäckt av våld utsatthet och våld utövande, övergripande information om våld, lagstiftning, skydd och stöd, hänvisning till socialtjänst, hälso- och sjukvård samt rättsväsende för berörda individer och förstärkt stöd till relevant personal med klientkontakter (A2019/01517).

Jämställdhetsmyndighetens rapport Skyddade personuppgifter – oskyddade personer visar att det finns brister vad gäller långsiktigt stöd till våld utsatta kvinnor och barn med skyddade personuppgifter. Enligt rapporten upplever många kvinnor att samhällets stöd avtar eller till och med upphör efter att de har beviljats skyddade personuppgifter.

Uppsala universitet, Nationellt centrum för kvinnofrid (NCK), tilldelades för 2021 extra medel som bl.a. använts för kompetensutveckling och insatser för att öka kännedomen om stödtelefonen, särskilt med avseende på grupper som inte har svenska som modersmål (A2022/00553).

Socialstyrelsen har inom ramen för uppdraget om att stödja utvecklingen av arbete inom vård och omsorg med mäns våld mot kvinnor (A2019/00504) tagit fram kunskapsstöd och fortbildningar för yrkesverksamma. Socialstyrelsen har vidare genomfört en inventering av vilken vård som erbjuds flickor och kvinnor som har utsatts för könsstympning.

Statsbidrag till organisationer inom brottsofferområdet

Socialstyrelsen har sedan 2015 i uppdrag att årligen fördela statsbidrag till kvinno- och tjejjourer vars verksamhet riktar sig till våld utsatta kvinnor och deras barn samt våld utsatta flickor för att erbjuda dem stöd och skydd mot mäns våld. År 2020 beviljades 140 lokala jourer statsbidrag, varav 48 jourer bedrev verksamhet riktad till både kvinnor och flickor, 69 jourer bedrev verksamhet riktad till enbart kvinnor och 23 jourer bedrev verksamhet riktad till enbart flickor. Liksom tidigare år visar Socialstyrelsens sammanställning att statsbidraget framför allt har använts till att ge samtals-

stöd och rådgivning till våldsutsatta kvinnor och deras barn och till våldsutsatta flickor. Vidare visar sammanställningen att efterfrågan på samtalsstöd och rådgivning har ökat markant under året vilket flera jourer kopplar ihop med coronapandemin och dess restriktioner som gör att våldsutsatta kvinnor och flickor har varit extra utsatta. Liksom föregående år uppger berörda jourer att de till största del har riktad verksamhet mot kvinnor eller flickor med utländsk bakgrund och kvinnor och flickor som har drabbats av hedersrelaterat våld (A2021/01873). Socialstyrelsen har även fördelat medel till brottsofferverksamhet riktad till hbtqi-personer och till ideella föreningar och stiftelser för arbete mot våld i nära relationer. Socialstyrelsens redovisning av 2020 års utvecklingsmedel och stimulansmedel samt kompetensstöd visar att det område som flest ideella föreningar och stiftelser har arbetat med är att utveckla insatser för våldsutövare, vilket 12 av 18 organisationer har gjort (S2020/01591). Därefter är det flest organisationer som har arbetat med att utveckla och stärka verksamhetens möjligheter att efterleva och tillämpa gällande regelverk.

Under 2022 beslutades om en ny förordning (2022:257), som samlar statsbidragen för kvinno- och tjejjourer och andra ideella organisationer på brottsofferområdet, i syfte att stärka det civila samhällets möjligheter att stödja dem som har utsatts eller riskerar att utsättas för mäns våld mot kvinnor. Vidare har under 2022 ett tillfälligt statsbidrag för att stödja de ideella organisationer som driver skyddade boenden och behöver utveckla kvaliteten i verksamheten beslutats. Statsbidraget har inrättats mot bakgrund av att skyddat boende regleras som ny boendeinsats, blir tillståndspliktigt och förenat med kvalitetskrav. Ett utkast till lagrådsremiss Ett fönster av möjligheter – stärkta rättigheter för barn och vuxna i skyddat boende (S2022/03649) har remitterats. Utkastet innehåller förslag som ska förbättra skyddet och stödet till dem som behöver skyddat boende. Förslagen stärker även barnrättsperspektivet för barn som följer med en vårdnadshavare till ett skyddat boende (se vidare utg.omr 9 avsnitt 6).

Fler regionala resurscentrum för personer som utsatts för hedersrelaterat våld och förtryck

Länsstyrelserna har i uppdrag att på några platser i landet stödja utvecklingen av kommun- och myndighetsgemensamma resurscentrum för barn och vuxna som utsatts för hedersrelaterat våld och förtryck (Fi2022/00421). Utformningen av resurscentrum anpassas efter regionala och lokala förutsättningar. Resurscentrum kan innebära samlokalisering av socialtjänst, hälso- och sjukvård samt polisanställda med flerspråkig kompetens, för att underlätta stöd och skydd. Under 2021 har fyra nya resurscentrum startats upp (Dalarna, Skåne, Västernorrland och Västmanland) (Länsstyrelsen Östergötland, Rapport 2022:11).

Arbete med tillfälligt och stadigvarande boende

I länsstyrelsernas rapport Till stadigvarande boende – Kartläggning av kommuners insatser för att hjälpa våldsutsatta personer med eller utan barn att ordna stadigvarande boende efter vistelse i skyddat boende eller annat tillfälligt boenderapport (A2022/00528) konstateras bl.a. att bostadsmarknaden har en stor påverkan på kommunernas möjligheter att ge stöd. Konsekvenser av ekonomiskt våld är en annan faktor som påverkar möjligheten för våldsutsatta att få bostad efter vistelse i skyddat boende. Länsstyrelserna framför vidare att det är angeläget att förstärka och utveckla de nätverk och strukturer som finns för samverkan över kommungränserna (A2022/01029).

Effektivare brottsbekämpning

Polismyndigheten har tagit fram en nationell metod för arbete riktat mot hotaktörer som nu implementeras i myndigheten. Metoden har utvecklats i polisregion Syd och syftar till att genom proaktiva samtal påverka hotaktörer i skyddsärenden till ett förändrat beteende och förebygga allvarligare brottslighet. Brott i parrelation är den vanligaste ärendetypen men metoden är tillämpbar även i andra situationer. Vidare har Åklagarmyndigheten under 2021 bedrivit ett arbete tillsammans med Polismyndigheten för att förbättra regionala och lokala rutiner för handläggning av kontaktförbud.

Internetrelaterade sexuella övergrepp mot barn är ett brottsområde som har vuxit under lång tid, vilket också har medfört behov av ett utvecklat brottsbekämpande arbete. Inom Polismyndigheten hanteras internetrelaterade sexuella övergrepp mot barn numera av särskilda utredningsgrupper vid myndighetens regionala it-brottscentrum och riktlinjer har tagits fram för hur utredningsarbetet ska bedrivas. Fortsatt arbete pågår med att utveckla samverkan med internetleverantörer samt ta fram it-stöd som ska effektivisera hanteringen av övergreppsmaterial och inkomna tips.

Åklagarmyndigheten har 2021 påbörjat en översyn av befintliga stöddokument i ämnet samt inlett ett arbete med att uppdatera informationen i en ny rättslig vägledning om sexuella övergrepp mot barn och barnpornografibrott.

Den 1 juni 2022 infördes brottet hedersförtryck (prop. 2021/22:138). Vidare har minimistraftet för grov fridskränkning och grov kvinnofridskränkning höjts från fängelse i nio månader till fängelse i ett år och straffet för överträdelse av kontaktförbud har skärpts (prop. 2020/21:217).

Den 1 augusti 2022 utvidgades bestämmelserna om våldtäkt och sexuellt övergrepp och motsvarande brott mot barn så att de träffar fler sexualbrott som begås på distans, t.ex. över internet. Vidare skärptes straffskalorna för ett flertal sexualbrott (prop. 2021/22:231).

Förbättrad kunskap och metodutveckling

Flera myndigheter arbetar med uppdrag för att öka kunskapen och kompetensen bland yrkesverksamma som i sitt yrke kommer i kontakt med personer som utsätts eller riskerar att utsättas för hedersrelaterat våld och förtryck. Det handlar t.ex. om att yrkesverksamma inom skolväsendet, socialtjänst och hälso- och sjukvård ska ha den kunskap och kompetens som krävs för att upptäcka fall av hedersrelaterat våld och förtryck och kunna agera. Länsstyrelsen i Östergötlands län har sedan länge ett nationellt uppdrag att bidra till att stärka statliga och kommunala verksamheters förmåga att förebygga och bekämpa hedersrelaterat våld och förtryck. Under 2021–2022 har länsstyrelsen bl.a. fokuserat på genomförandet av uppdragen att förbereda inrättandet av ett nationellt kompetenscentrum (A2020/02708), framtagandet av en myndighetsgemensam vägledning med informationssatsning (A2020/02649) samt att förebygga och bekämpa könsstymning av flickor och kvinnor (A2021/01029). Jämställdhetsmyndigheten har även haft i uppdrag att verka för kännedom bland kommuner, regioner och berörda statliga myndigheter om Europarådets rekommendationer avseende Sveriges efterlevnad av Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och våld i hemmet (Istanbulkonventionen) (A2021/01856). Jämställdhetsmyndigheten konstaterar att myndighetsgemensamma uppdrag bidrar till efterlevnaden av Istanbulkonventionen.

Linköpings universitet (Barnafrid – Nationellt kunskapscentrum) har i en redovisning till regeringen konstaterat att det fortfarande finns behov av kunskap om hedersrelaterat våld och förtryck, särskilt praktisk kunskap (A2019/00508).

Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd (Forte) har haft i uppdrag att kartlägga forskning om mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck. Kartläggningen visade att det finns evidens för att vissa former av program har en brottsförebyggande effekt, men att de vetenskapliga kunskapsluckorna generellt sett är stora (S2021/05814).

5.3.7 Norden, EU och det övriga internationella samarbetet

Sverige har arbetat för jämställdhet inom Nordiska ministerrådet, EU, Europarådet, OECD, FN och i andra internationella finansiella institutioner och internationella organisationer.

För att skapa en större kontinuitet i EU-arbetet har regeringen i december 2021 arrangerat ett ministermöte för ministrar med ansvar för jämställdhet. Mötet omfattade de sex medlemsländer som tillsammans med Sverige innehar ordförandeposten i EU-ministerråd i triosamarbeten 2022–2023. Regeringen har också, tillsammans med Tjeckien, haft ett delat värdskap för ett EU-seminarium om jämställd hälsa.

I oktober 2021 deltog Sverige i en dialog med kommittén för avskaffande av diskriminering av kvinnor om Sverige efterlever FN:s konvention om avskaffande av diskriminering av kvinnor (CEDAW). Kommittén lämnade drygt 40 rekommendationer till Sverige om olika åtgärder för att stärka jämställdhetsarbetet (se även utg.omr. 1 avsnitt 10.8).

Under 2021 har ett aktivt arbete bedrivits för jämställdhetsintegrering i FN:s verksamhet, samt för mäns och pojkars roll och ansvar i arbetet för jämställdhet. Vidare har Sverige varit aktivt i FN:s olika forum för mänskliga rättigheter för att befästa och, där så är möjligt, förstärka framsteg som har gjorts när det gäller kvinnors och flickors åtnjutande av de mänskliga rättigheterna, inte minst när det gäller sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR). Sverige har aktivt verkat för att öka kvinnors deltagande i fredsprocesser och konfliktförebyggande, uppmärksammat vikten av att skydda kvinnor och flickor från konfliktrelaterat sexuellt våld, samt lyft frågan om hur covid-19 drabbat kvinnor i konfliktsituationer.

Under 2021 har Sverige, som medlem i OECD:s Working Party on Gender Mainstreaming and Governance arbetat för att konsekvenser för jämställdheten och kvinnors och flickors rättigheter ska analyseras och omhändertas i OECD:s analyser och hos medlemsländerna.

Inom ramen för det nordiska samarbetet på jämställdhetsområdet beslutade de nordiska jämställdhetsministrarna vid ett ministermöte i oktober 2021 att föra fram ett nordiskt åtagande om jämställdhet och klimat inom FN:s femåriga initiativ Generation Equality som syftar till att skynda på genomförandet av Pekingplattformen som antogs vid FN:s kvinnokonferens 1995.

Under 2021 genomförde Sverige och Frankrike gemensamma insatser för att bekämpa utsatthet för prostitution och människohandel, bl.a. tillsammans med FN:s organ mot brott och narkotika (UNODC) samt med Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE) under det svenska ordförandeskapet. Sverige representerades av sin ambassadör mot människohandel. Sverige prioriterar också fortsatt samarbetet mot människohandel inom EU samt inom ramen för Östersjöstaternas råds aktionsgrupp mot människohandel (CBSS TF-THB).

5.3.8 Jämställdhetsintegrering – strategin för att uppnå målen

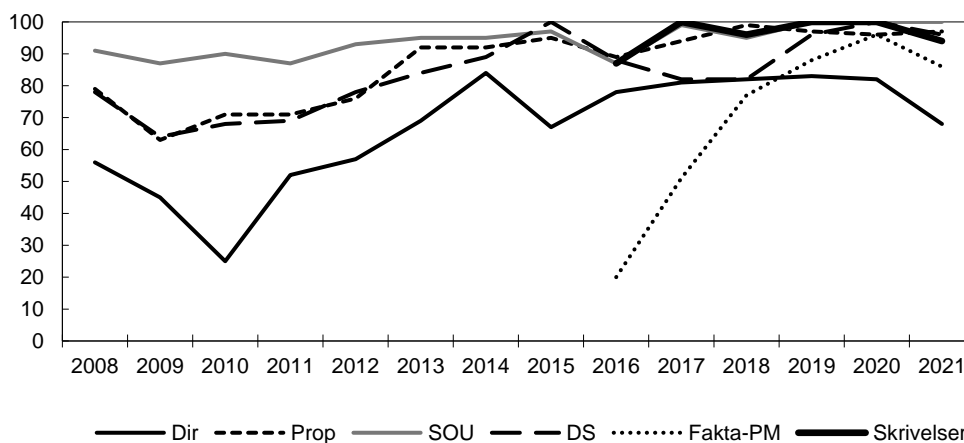
Strategin jämställdhetsintegrering genomförs på internationell, nationell, regional och lokal nivå för att nå de jämställdhetspolitiska målen.

Regeringskansliets arbete fortsätter att utvecklas

Regeringskansliet ska jämställdhetsintegrera sin verksamhet 2021–2025 (A2021/01442). Fyra centrala områden pekas ut: budgetprocessen, lagstiftningsprocessen, myndighetsstyrningen samt EU och övrigt internationellt arbete. Statistiska centralbyråns (SCB) kvantitativa uppföljning av Regeringskansliets arbete med jämställdhetsintegrering under 2021 visar att resultatet är på en fortsatt hög nivå, samtidigt som det finns en viss variation över tid, se diagram 5.8. Andelen skrivningar om jämställdhet i relevanta kommittédirektiv och fakta-PM i EU-ärenden har t.ex. minskat något jämfört med 2020 medan andelen skrivningar i propositioner har ökat något. Samtliga relevanta SOU hade skrivningar om jämställdhet under 2021 (A2022/00645).

Diagram 5.8 Jämställdhetsintegrerade produkter 2008–2021

Procent

Anm.: Diagrammet redovisar jämställdhetsintegrerade produkter inom lagstiftningsprocessen och EU-arbetet. Procentalen är räknade som en andel av det totala antalet publikationer inom resp. område där skrivningar om jämställdhet är relevanta att redovisa. På grund av ändrade riktlinjer är resultaten fr.o.m. 2016 ej direkt jämförbara med tidigare år.

Källa: Statistiska centralbyrån.

Jämställdhetsbudgetering

Jämställdhetsbudgetering är en tillämpning av jämställdhetsintegrering i budgetprocessen vilket innebär att prioriteringar, vägval och tilldelning av resurser i budgeten i största möjliga mån ska främja jämställdhet. SCB:s uppföljning visar att 66 procent av tabellerna och diagrammen i budgetpropositionen för 2022 (prop. 2021/22:1) har kön som övergripande indelningsgrund och är kommenterade efter kön. Detta är en minskning med 3 procentenheter från 2021 (A2022/00645, A2021/00974).

Myndigheter bidrar till att nå de jämställdhetspolitiska målen

Utvecklingsprogrammet för jämställdhetsintegrering i myndigheter (JiM) omfattar 53 statliga myndigheter samt Folkbildningsrådet perioden 2020–2025. Myndigheterna ska både åtgärda jämställdhetsproblem i den egna verksamheten och, i samverkan med relevanta aktörer, bidra till att öka jämställdheten i samhället. Jämställdhetsmyndigheten har i uppdrag att stödja myndigheterna (A2020/02041).

Jämställdhetsmyndighetens åtgärdsrapport 2022 (A2022/00658) visar att myndigheter som har uppgifter om jämställdhetsintegrering uppvisar en större bredd av genomförda åtgärder än andra myndigheter, vilket även har konstaterats tidigare (A2021/00973).

Resultat i relation till samtliga delmål har identifierats hos 42 av 54 JiM-myndigheter, framför allt i form av förändrade rutiner (A2022/00624).

Statskontorets utvärdering av JiM-programmet 2019 visar att även om myndigheterna har nått resultat på många områden kan otillräcklig avgränsning av vilka myndigheter som omfattas samt bristande uppföljning och verksamhetsanpassning i regeringens styrning ha bidragit till att myndigheternas resultat i föregående programperiod hade svag koppling till jämställdhetsproblem i verksamheten och i samhället (A2019/00496). Statskontoret kommer bland annat till liknande slutsatser 2022 (Regeringens styrning i tvärspektoriella frågor – en studie om erfarenheter och utvecklingsmöjligheter, 2022). I enlighet med de slutsatserna har Jämställdhetsmyndigheten i uppdrag att ta fram och sprida ett nytt arbetssätt baserat på erfarenhetsutbyte och lärande (A2020/00442). Arbetet har utvärderats av en extern följeforskare och har bidragit till ökad målfyllelse, särskilt vad gäller jämställdhetsbudgetering (A2022/00534).

Ökad jämställdhet vid universitet och högskolor

Jämställdhetsmyndigheten har även i uppdrag att stödja universitet och högskolor i arbetet med jämställdhetsintegrering. Myndighetens redovisning av uppdraget 2021 visar att lärosätena framför allt har nått resultat när det gäller utbildningsinsatser och kartläggningar samt ändrade rutiner och arbetssätt, till exempel för att motverka och förebygga sexuella trakasserier (A2022/00689). Drygt 90 procent av lärosätena har nått nya resultat av arbetet under 2021. Det är en betydande ökning jämfört med föregående år när drygt 50 procent nådde resultat. I likhet med tidigare år prioriterar lärosätena främst delmålen om makt och inflytande, ekonomisk jämställdhet och jämställd utbildning. Fler lärosäten än tidigare gör kopplingar till delmålet om mäns våld mot kvinnor, primärt i fråga om sexuella trakasserier (A2022/00689).

Könsuppdelad statistik – ett utvecklingsområde

Könsuppdelad statistik är nödvändigt för att kunna urskilja t.ex. hur inkomster, upplevelse av trygghet, utsatthet för våld, skolresultat och hälsa ser ut för kvinnor och män, flickor och pojkar. Många myndigheter brister i hur könsuppdelad statistik redovisas och analyseras i bl.a. resultatredovisningar och vid fördelning av krisstöd (SOU 2022:4) och (A2022/00689). SCB har i uppdrag att ta fram en handledning för arbete med könsuppdelad statistik med ett särskilt fokus på hur kön kan samvariera med andra variabler. SCB ska också utreda förutsättningar för myndigheten att tillhandahålla könsuppdelad statistik till myndigheter i syfte att möjliggöra fördjupade analyser (A2022/00094). Även Ekonomistyrningsverket har i uppdrag att följa upp myndigheters efterlevnad av förordningen (2000:605) om budgetunderlag och årsredovisning, med ett särskilt fokus på könsuppdelad statistik och resultatredovisning ur ett jämställdhetsperspektiv (Fi2021/04004).

Jämställdhetsarbete på regional och lokal nivå

Länsstyrelsernas arbete med att förankra länsstrategierna för jämställdhetsintegrering (S2016/07873) har fortsatt att utvecklas under 2021. Jämställdhet har integrerats i flera av länsstyrelsernas andra sakområden jämfört med tidigare år, bl.a. kulturmiljö, miljöledning, krisberedskap och landsbygdsutveckling, ett arbete som kan utvecklas ytterligare. Dessutom har flera länsstyrelser arbetat med våld i nära relationer som en arbetsgivarfråga. Flera länsstyrelser vittnar om att jämställdhetsarbetet har försenats eller nedprioriterats till följd av pandemin, bl.a. utvecklingen av könsuppdelad statistik (A2022/00196). Länsstyrelserna har tilldelats medel för att stärka arbetet (A2021/02395, A2021/02318).

Sedan januari 2021 har Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) särskilda medel för att stärka arbetet för att motverka hedersrelaterat våld och förtryck samt förstärka

insatser för att jämställdhetsintegrera styrsystem på lokal och regional nivå med särskilt fokus på socialtjänsten 2021–2023 (A2020/002686, A2021/02264). SKR:s arbete har hittills resulterat i att kommuner och regioner har fått bättre förutsättningar för sitt jämställdhets- och kvinnofridsarbete. Tillskottet av resurser har möjliggjort en förstärkning av stödet till jämställdhetsintegrering och har bidragit till utveckling av kvinnofridsarbetet.

5.4 Regeringens bedömning av måluppfyllelsen

Sverige står sig väl i internationella mätningar avseende jämställdhet, bl.a. som nummer ett i Europeiska jämställdhetsinstitutets (EIGE) jämställdhetsindex, men det övergripande målet om att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv är ännu inte uppnått. Den ekonomiska ojämställdheten är ett hinder för möjligheten att forma samhället och sitt eget liv. Mäns våld mot kvinnor har långt ifrån upphört. Kvinnor och män och flickor och pojkar i Sverige utsätts fortfarande för hedersrelaterat våld och förtryck.

Regeringen bedömer att det ännu inte är en jämn fördelning av makt och inflytande. Utvecklingen går mot en mer jämn fördelning av makt och inflytande mellan kvinnor och män men utmaningar kvarstår. Det statliga stödet för kvinnors organisering fortsätter att bidra till kvinnors organisering i sammanslutningar och deltagande i demokratiska processer men bör stärkas för att i ännu större utsträckning bidra till detta.

Regeringen bedömer att det fortfarande råder ekonomisk ojämställdhet även om inkomstskillnaderna mellan kvinnor och män har minskat över tid. Sammanfattningsvis har kvinnor fortfarande i genomsnitt lägre sysselsättningsgrad, kortare arbetstid, högre frånvaro samt lägre lön och kapitalinkomster än män.

Regeringens bedömning är att målet om en jämställd utbildning inte är uppnått. Även om vissa framsteg har gjorts har pojkar alltjämt sämre genomsnittliga betygspoäng än flickor. Det är färre män än kvinnor som studerar vidare efter gymnasieskolan och studiegapet mellan kvinnor och män fortsätter att öka. Könsskillnaderna i studieval leder till en könsuppdelad arbetsmarknad. Att kvinnor och män arbetar i olika yrken och sektorer är även en förklaring till den genomsnittliga löneskillnaden mellan könen och ett hinder för ekonomisk jämställdhet.

Regeringen bedömer att mer återstår att göra innan målet om en jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet är uppnått. Kvinnor lägger mer tid på omsorg om barn än män. Liksom föräldradighet är deltidsarbete ojämnt fördelat. Detta ger lägre arbetsinkomster och livsinkomster för kvinnor än män och bidrar till den ekonomiska ojämställdheten. Den ojämna fördelningen kan också ha negativa konsekvenser för det jämställda föräldraskapet. Pandemin har påverkat delmålet framför allt genom att behovet av att avstå förvärvsarbete för vård av sjuka barn har ökat. Det har resulterat i ett rekordstort uttag av tillfällig föräldrapenning för vård av sjukt barn, där kvinnor har stått för majoriteten av nyttjandet och därmed en större andel av såväl omsorgsarbetet som inkomstbortfallet.

Regeringen bedömer att målet om jämställd hälsa inte är uppnått. Den psykiska ohälsan fortsätter att öka, särskilt bland yngre kvinnor, men även i andra grupper. Psykisk ohälsa leder till stora konsekvenser för den enskilde men också för anhöriga, närstående och för samhället. Det finns ett behov av att öka kunskapen om bakgrunderna till den psykiska ohälsan, inte minst den arbetsrelaterade ohälsan, för att kunna vidta åtgärder för att minska den. Detta har blivit ännu tydligare i och med ökningen av såväl sjukfall som arbetssjukdomar under pandemin (se vidare utg.omr. 9 avsnitt 3 och utg.omr. 14 avsnitt 5.)

Regeringen bedömer att fortsatta insatser krävs för att bekämpa mäns våld mot kvinnor – målet om att det ska upphöra är inte uppnått. Insatser för det förebyggande arbetet mot mäns våld mot kvinnor har genomförts men regeringens bedömning är att det bl.a. saknas evidensbaserade förebyggande metoder. Det är därför motiverat med ytterligare åtgärder för att få fram arbetssätt som fungerar och ger resultat. Regeringen bedömer att det med anledning av kriget i Ukraina finns behov av samordning och insatser inom arbetet mot prostitution och människohandel samt sexuell exploatering av barn, för att se till att de som flyr till Sverige inte utnyttjas i prostitution och människohandel. Utvecklingen som sker inom rättsväsendet när det gäller metoder, kunskap och samverkan för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor går åt rätt håll men fortsatta insatser krävs inom området. Det finns fortfarande ett stort behov av systematisk utvärdering av arbetet inom den nationella strategin, där utvecklingen av indikatorer är en del. Därutöver finns det kunskapsluckor inom området, vilket begränsar utvecklingen av arbetet med att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor. Regeringens sammantagna bedömning är att arbetet för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor går framåt men behöver ske långsiktigt och uthålligt.

Arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck behöver intensifieras. Fler som riskerar att utsättas för hedersrelaterat våld och förtryck behöver nås. Civilsamhället behöver mer förutsägbara och långsiktiga förutsättningar för arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck. Länsstyrelsernas pilotverksamhet med regionala resurscentrum för barn och vuxna som har utsatts för hedersrelaterat våld och förtryck behöver utvecklas. Inrättandet av ett permanent nationellt centrum mot hedersrelaterat våld och förtryck bedöms leda till ökad kunskap, långsiktighet i arbetet och större möjligheter att följa utvecklingen på området hedersrelaterat våld och förtryck. Behovet av beprövade metoder och arbetssätt är fortsatt stort. Kunskapen om omfattningen av och utsatt-heten för hedersrelaterat våld och förtryck är begränsad.

Fortsatt utveckling av jämställdhetsintegrering behövs även om resultatet av arbetet med jämställdhetsintegrering under 2021 som helhet låg på en relativt stabil och hög nivå. Jämställdhetsintegrering är dock ett arbete som behöver bedrivas och utvecklas kontinuerligt. Jämställdhetsintegrering kan ha god potential att nå mer omfattande resultat och effekter på samhällsnivå. Utmaningar kvarstår innan myndigheterna har jämställdhetsintegrerat sina verksamheter. Även det regionala och lokala arbetet har gått framåt. Länsstyrelserna har betydelse för att de jämställdhetspolitiska målen ska få genomslag regionalt och lokalt och deras arbete med jämställdhetsintegrering har gett konkreta resultat.

Det internationella jämställdhetsarbete som Sverige bedriver i Norden, EU och FN har bidragit till att även det arbetet har inriktats på att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv.

5.5 Politikens inriktning

Att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck är prioriterat utifrån det jämställdhetspolitiska målet. Arbetet kräver långsiktighet och uthållighet.

De jämställdhetspolitiska delmålen påverkar varandra och insatser behövs för att det övergripande jämställdhetspolitiska målet ska kunna nås.

Även om utvecklingen mot en jämn fördelning av makt och inflytande i flera avseenden har gått framåt återstår mer att göra. Bland annat är kvinnors och mäns förutsättningar och möjligheter i områden med socioekonomiska utmaningar att vara delaktiga och delta i den lokala demokratins och lokalsamhällets formella och informella

sammanhang ett område som fortsatt behöver utvecklas. Stödet till kvinnors och flickors organisering i utsatta områden ska öka för att stärka jämställdheten. Kvinnors och mäns utsatthet och oro för hot och hat ser fortsatt olika ut och får därmed olika konsekvenser för kvinnor respektive män vilket behöver följas upp och motverkas.

Försörjning genom eget arbete har en direkt påverkan på den ekonomiska jämställdheten. En god arbetsmiljö skapar förutsättningar för ett hållbart arbetsliv med mindre sjukskrivningar. Sysselsättning och ekonomisk trygghet är viktiga aspekter för en god och jämställd hälsa och ger förutsättningar för att minska kvinnors utsatthet för våld och trakasserier. Även att öka utrikes födda kvinnors möjligheter till inträde på arbetsmarknaden är ett viktigt steg mot såväl minskad segregation som att ge alla kvinnor och män samma möjligheter och villkor i fråga om betalt arbete som ger ekonomisk självständighet livet ut, dvs. ökad ekonomisk jämställdhet.

Alla barn ska få det stöd och den stimulans de behöver för att utvecklas i skolan och nå kunskapsmålen, oberoende av kön eller bakgrund. De stora skillnaderna i skolresultaten mellan flickor och pojkar, där pojkar och unga män som grupp har lägre kunskapsresultat, måste motverkas. För att höja kunskapsresultaten behövs ett stärkt fokus på tidigt stöd, stärkt kvalitet i undervisningen och en satsning på ordning, trygghet och studiero. Det är även viktigt att fortsätta motverka könsskillnaderna i studieval om beror på ojämlika förutsättningar och villkor.

Både kvinnor och män ska ha förutsättningar att delta i och dela på det obetalda hem- och omsorgsarbetet och på föräldradedigheten. Regeringen vill se fler verktyg och utrymme för flexibilitet för att kombinera ett högt arbetskraftsdeltagande med familjeliv för såväl kvinnor som män.

Kunskapen om bakgrunderna till skillnader i hälsa hos flickor respektive pojkar och kvinnor respektive män behöver fortsatt öka. Regeringen avser att under mandatperioden agera för en mer jämställd vård samt för forskning om kvinnors sjukdomar och hälsa. Den långsiktiga kompetensförsörjningen i förlossningsvården är en utmaning. Regeringen föreslår fortsatta satsningar på att stärka förlossningsvården och kvinnors hälsa. Även arbete för ökad psykisk hälsa och suicidprevention är viktigt (se vidare utg.omr. 9 avsnitt 3 och 4).

Arbetet med att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor, våld i nära relation, sexuellt våld samt prostitution och människohandel är viktigt. Arbetet inom området inkluderar även hedersrelaterat våld och förtryck samt barn och hbtqi-personers utsatthet. Brottsoffrens skydd och rörelsefrihet ska öka, bl.a. genom att se över skärpta regler för kontaktförbud. En utredare har fått i uppdrag att se över kontaktförbudslagstiftningen i syfte att säkerställa att den i så hög grad som möjligt tillgodoser intresset av att förebygga och ge skydd till främst kvinnor och barn som är utsatta för våld och andra kränkningar i nära relationer. Uppdraget ska redovisas senast den 7 augusti 2023.

Arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck intensifieras genom en kraftigt förstärkt långsiktig satsning. Under mandatperioden bör vidare skyddet mot hedersrelaterat våld och förtryck stärkas och breddas samtidigt som stödet till utsatta förbättras. Bland annat ser en utredning över hur skyddet mot oskuldskontroller och oskuldsoperationer kan stärkas (se vidare utg. omr. 4, avsnitt 3.8.3).

I en omvärld där kvinnors och flickors rättigheter ifrågasätts ska Sverige vara en tydlig förespråkare av jämställdhet. Jämställdhet och kvinnors och flickors rättigheter och möjligheter ska främjas i det internationella samarbetet (se vidare utg.omr. 5 och 7). Regeringen kommer under året att strategiskt främja jämställdhet inom EU-samarbetet.

Arbetet med jämställdhetsintegrering, som sedan 90-talet är regeringens strategi för att uppnå de jämställdhetspolitiska målen, fortsätter.

5.6 Budgetförslag

5.6.1 3:1 Särskilda jämställdhetsåtgärder

Tabell 5.6 Anslagsutveckling 3:1 Särskilda jämställdhetsåtgärder

Tusental kronor

2021	Utfall	502 306	Anslagssparande	71 732
2022	Anslag	640 039 ¹	Utgiftsprognos	607 597
2023	Förslag	705 039		
2024	Beräknat	625 039		
2025	Beräknat	582 039		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2022 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för särskilda jämställdhetsåtgärder och för utgifter för statsbidrag för att stödja projekt och insatser som främjar jämställdhet mellan kvinnor och män. Anslaget får även användas för administrativa utgifter som är en förutsättning för genomförandet hos berörda myndigheter.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 5.7 Förändringar av anslagsnivån 2023–2025 för 3:1 Särskilda jämställdhetsåtgärder

Tusental kronor

	2023	2024	2025
Anvisat 2022¹	640 039	640 039	640 039
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	65 000	-15 000	-58 000
varav BP23	50 000	50 000	50 000
– Tillskott arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck	50 000	50 000	50 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	705 039	625 039	582 039

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2021 (bet. 2021/22:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Det förebyggande arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck förstärks permanent med 50 000 000 kronor per år. I övrigt ligger anslaget kvar på en stabil nivå för att ge möjligheter till långsiktiga åtgärder som ger kvinnor och män, flickor och pojkar möjlighet att forma samhället och sina egna liv. Anslagets permanenta del avser framför allt satsningar mot mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck.

Regeringen föreslår att 705 039 000 kronor anvisas under anslaget 3:1 *Särskilda jämställdhetsåtgärder* för 2023. För 2024 och 2025 beräknas anslaget till 625 039 000 kronor respektive 582 039 000 kronor.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2023 för anslaget 3:1 *Särskilda jämställdhetsåtgärder* besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 40 000 000 kronor 2024.

Skälen för regeringens förslag

Regeringen har beslutat att avsätta 40 000 000 kronor årligen för att stärka det våldsförebyggande arbetet mot mäns våld mot kvinnor. Pengarna betalas ut genom ett nytt statsbidrag för förebyggande arbete mot mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer, sexuellt våld, hedersrelaterat våld och förtryck, och prostitution och människohandel för sexuella ändamål. Bidraget ska fördelas enligt förordningen (2022:722) om statsbidrag för visst våldsförebyggande arbete, efter ansökan till Jämställdhetsmyndigheten. Målgruppen är kommuner, regioner och ideella organisationer. Medlen får fördelas som fleråriga bidrag. Bemyndigandet behövs för att möjliggöra tvååriga bidrag. Tvååriga bidrag bidrar till ökad långsiktighet och bättre planeringsförutsättningar för den verksamhet som berörs. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2023 för anslaget 3:1 *Särskilda jämställdhetsåtgärder* besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 40 000 000 kronor år 2024.

Tabell 5.8 Beställningsbemyndigande för anslaget 3:1 Särskilda jämställdhetsåtgärder

Tusental kronor

	Prognos 2022	Förslag 2023	Beräknat 2024
Ingående åtaganden		150 000	
Nya åtaganden	150 000	40 000	
Infriade åtaganden		-150 000	-40 000
Utestående åtaganden	150 000	40 000	
Erhållet/förslaget bemyndigande	150 000	40 000	

5.6.2 3:2 Jämställdhetsmyndigheten

Tabell 5.9 Anslagsutveckling 3:2 Jämställdhetsmyndigheten

Tusental kronor

2021	Utfall	75 618	Anslagssparande	2 205
2022	Anslag	76 280 ¹	Utgiftsprognos	79 956
2023	Förslag	72 365		
2024	Beräknat	73 741 ²		
2025	Beräknat	74 987 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2022 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 72 365 tkr i 2023 års prisnivå.

³ Motsvarar 72 365 tkr i 2023 års prisnivå. 1 Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2022 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för Jämställdhetsmyndighetens förvaltningsutgifter.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 5.10 Förändringar av anslagsnivån 2023–2025 för 3:2 Jämställdhetsmyndigheten

Tusental kronor

	2023	2024	2025
Anvisat 2022¹	76 280	76 280	76 280
Pris- och löneomräkning ²	1 281	2 756	4 091
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	-5 131	-5 229	-5 317
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt	-65	-66	-67
Förslag/beräknat anslag	72 365	73 741	74 987

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2021 (bet. 2021/22:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2022. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2024–2025 är preliminär.

Jämställdhetsmyndigheten bidrar till en strategisk, sammanhållen och hållbar styrning och ett effektivt genomförande av jämställdhetspolitiken och har en nyckelroll för att det jämställdhetspolitiska målet ska uppnås, eftersom myndigheten ansvarar för uppföljning, analys, samordning och stöd utifrån de jämställdhetspolitiska delmålen.

Det tillfälliga tillskottet för arbetet med jämställdhetsintegrering i högskolor och universitet (JiHu) upphör. Regeringen föreslår att 72 365 000 kronor anvisas under anslaget 3:2 *Jämställdhetsmyndigheten* för 2023. För 2024 och 2025 beräknas anslaget till 73 741 000 kronor respektive 74 987 000 kronor.

5.6.3 3:3 Bidrag för kvinnors organisering

Tabell 5.11 Anslagsutveckling 3:3 Bidrag för kvinnors organisering

Tusental kronor

2021	Utfall	26 991	Anslagssparande	1 172
2022	Anslag	28 163 ¹	Utgiftsprognos	27 892
2023	Förslag	48 163		
2024	Beräknat	48 163		
2025	Beräknat	48 163		

¹ Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2022 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag för kvinnors organisering.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 5.12 Förändringar av anslagsnivån 2023–2025 för 3:3 Bidrag för kvinnors organisering

Tusental kronor

	2023	2024	2025
Anvisat 2022¹	28 163	28 163	28 163
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	20 000	20 000	20 000
<i>varav BP23</i>	<i>20 000</i>	<i>20 000</i>	<i>20 000</i>
– <i>Bidrag för kvinnors och flickors organisering</i>	<i>20 000</i>	<i>20 000</i>	<i>20 000</i>
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	48 163	48 163	48 163

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2021 (bet. 2021/22:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Civilsamhällets aktörer får fortsatt möjlighet till offentligt stöd för kvinnors organisering. För att stärka kvinnors och flickors organisering i utsatta områden förstärks anslaget med 20 000 000 kronor. Regeringen föreslår att 48 163 000 kronor anvisas under anslaget 3:3 *Bidrag för kvinnors organisering* för 2023. För 2024 och 2025 beräknas anslaget till 48 163 000 kronor respektive 48 163 000 kronor.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2023 för anslaget 3:3 *Bidrag för kvinnors organisering* besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 48 163 000 kronor 2024.

Skälen för regeringens förslag

Jämställdhetsmyndigheten kommer att bereda och besluta om stödet för kvinnors organisering 2024 under 2023, för att upprätthålla en förutsägbarhet och effektivitet i medelstillelningen. Detta innebär att åtaganden om bidrag för kvinnors organisering beslutas under 2023 för kommande år och därmed medför behov om framtida anslag. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2023 för anslaget 3:3 *Bidrag för kvinnors organisering* besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 48 163 000 kronor 2024.

Tabell 5.13 Beställningsbemyndigande för anslaget 3:3 Bidrag för kvinnors organisering

Tusental kronor

	Utfall 2021	Prognos 2022	Förslag 2023	Beräknat 2024
Ingående åtaganden	28 135	28 163	28 163	
Nya åtaganden	28 163	28 163	48 163	
Infriade åtaganden	- 28 135	-28 163	-28 163	-48 163
Utestående åtaganden	28 163	28 163	48 163	
Erhållet/föreslaget bemyndigande	28 163	28 163	48 163	

6 Segregation

6.1 Mål för området

Målet för regeringens politik mot segregation är minskad segregation, jämlika och jämställda uppväxt- och levnadsvillkor samt goda livschanser för alla (prop. 2019/20:1, bet. 2019/20:AU1, rskr. 2019/20:114).

6.2 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

Resultat för arbetet mot socioekonomisk segregation påverkas av faktorer inom flera olika områden, exempelvis boende, utbildning, arbetsmarknad, demokrati och civilsamhälle samt brottslighet. Även hälsa och folkhälsa är viktiga faktorer i arbetet för att minska och motverka segregation, liksom frågor som rör socialtjänst och socialförsäkringar.

Målet är bredare än de insatser som finansieras inom utgiftsområdet och uppnås främst genom generella åtgärder för hela samhället. För att nå målet behöver de generella åtgärderna kompletteras med riktade åtgärder som bl.a. finansieras inom utgiftsområde 13 Segregation.

Redovisningen tar sin huvudsakliga utgångspunkt i de fem områdestyper som definierats utifrån socioekonomiskt index, framtaget av Statistiska centralbyrån (SCB) och Delegationen mot segregation (Delmos).

- Områdestyp 1 – områden med stora socioekonomiska utmaningar.
- Områdestyp 2 – områden med socioekonomiska utmaningar.
- Områdestyp 3 – socioekonomiskt blandade områden.
- Områdestyp 4 – områden med goda socioekonomiska förutsättningar.
- Områdestyp 5 – områden med mycket goda socioekonomiska förutsättningar.

Resultatredovisningen omfattar åtta centrala indikatorer som redovisas för de fem områdestyperna. Som områden med socioekonomiska utmaningar avses om inget annat anges områdestyp 1 och 2. Resultatredovisningen utgår ifrån följande centrala indikatorer:

- Grad av segregation: segregationsindex.
- Arbetsmarknad och inkomst: andel förvärvsarbetande, andel med låg ekonomisk standard.
- Utbildning: andel behöriga till gymnasieskolans nationella program, andel unga som varken förvärvsarbetar eller studerar.
- Hälsa: andel med bra hälsotillstånd.
- Boende: bostadsarea per person.

Jämfört med föregående års redovisning har vissa förändringar gjorts vad gäller de centrala indikatorerna. Graden av segregation har tillkommit medan demokratiskt deltagande mätt som valdeltagande utgår i avsaknad av nya uppgifter.

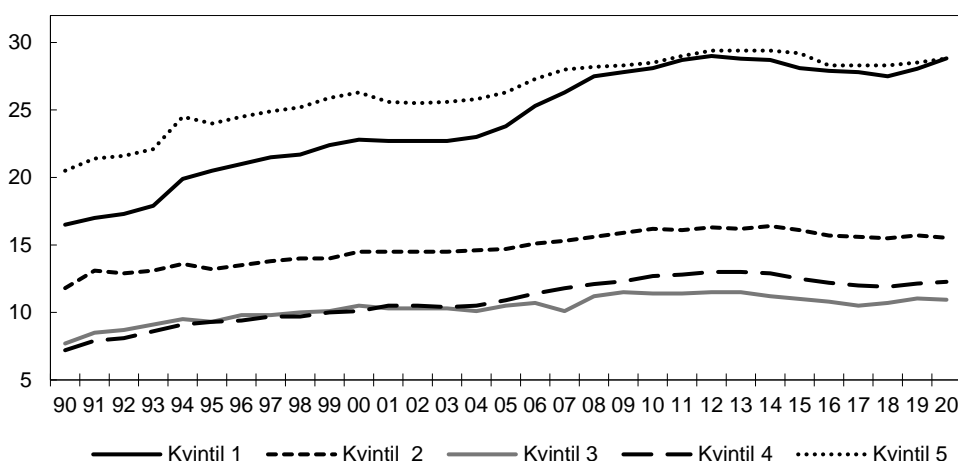
6.3 Resultatredovisning

Den socioekonomiska segregationen fortsätter att öka

Den socioekonomiska boendesegregationen kan bl.a. mätas med hjälp av ett s.k. segregationsindex (Delmos, 2022). Segregationsindex anger hur olika inkomstgrupper fördelar sig över bostadsområden och visar vilka inkomstgrupper som bor mest åtskilt från andra inkomstgrupper. Segregationen har ökat betydligt under perioden 1990–2020 (se diagram 6.1). Ökningen har mattats av något under 2010-talet men åter ökat efter 2018, särskilt gällande gruppen med de lägsta inkomsterna. Segregationens utveckling påverkas framför allt av grupperna med högst respektive lägst inkomster. Under hela tidsperioden är det gruppen med de högsta inkomsterna som lever mest åtskild från andra inkomstgrupper. Förändringen under perioden är dock störst för den femtedel av befolkningen som har lägst inkomster och gruppen lever lika segregerat som gruppen som har de högsta inkomsterna år 2020.

Diagram 6.1 Segregationsindex per inkomstgrupp

Indexvärde

Anm.: Diagrammet visar den vuxna befolkningen, 20 år och äldre, enligt folkbokföringen den 31 december varje givet år. Befolkningen har delats in i inkomstkvintiler, där kvintil 1 utgör den femtedel som har de lägsta inkomsterna och kvintil 5 den femtedel som har de högsta inkomsterna.

Källa: Delmos rapport Platsens betydelse – årsrapport 2022 om den socioekonomiska boendesegregationens utveckling i Sverige.

Boendesegregationens konsekvenser är mer påtagliga för barn och unga än för vuxna eftersom barn och unga tillbringar en större del av sin tid i närområdet. Mycket tyder på att de socioekonomiska förutsättningarna i området där en person växer upp har betydelse för utfall senare i livet vad gäller såväl utbildning som arbete och inkomstnivå, även när skillnader i individ- och familjeegenskaper beaktats (Delmos 2022, Platsens betydelse).

Områdestyperna anger vilka socioekonomiska förutsättningar som invånarna i olika områden lever under. År 2020 bodde över hälften av Sveriges befolkning (54 procent) i områden med goda socioekonomiska förutsättningar (områdestyp 4). Ungefär 1,4 miljoner människor (13 procent av befolkningen) bodde i områden med socioekonomiska utmaningar varav 556 000 personer i områdestyp 1. Detta är i stort sett oförändrat sedan föregående år. Vad gäller områdestyp 5, områden med mycket goda socioekonomiska förutsättningar, minskade antalet områden från 328 till 306 och därmed antalet personer som bodde i dessa områden från 1,2 till 1 miljon människor (11,3 till 10,2 procent). Förändringarna beror på att socioekonomiskt index uppdateras årligen vilket påverkar respektive områdestyp vad gäller antal, andel och sammansättning.

Det finns en hög andel utrikes födda i områden med socioekonomiska utmaningar (områdestyp 1 och 2) och samtidigt en hög andel inrikes födda i områden med goda eller mycket goda socioekonomiska förutsättningar (områdestyp 4 och 5). År 2020 fanns inga större skillnader mellan områdestyper vad gäller andel kvinnor respektive män och inte heller vad gäller andelen personer i arbetsför ålder. Andelen barn och unga (0–19 år) var något högre än riksnittet både i områdestyp 1 och områdestyp 5.

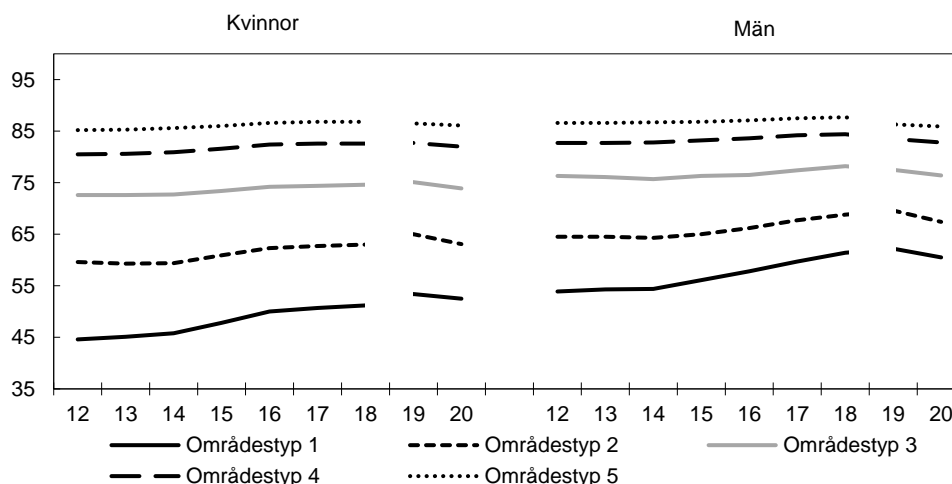
6.3.1 Fortsatt stora skillnader mellan olika områdestyper

Skillnader i arbetsmarknadsanknytning och inkomster

Det är stora skillnader i förvärvsfrekvens och långtidsarbetslöshet mellan de fem områdestyperna, och förändringarna är små över tid. Andelen förvärvsarbetande är betydligt lägre och könsskillnaderna är större i områden med socioekonomiska utmaningar än i andra områden (se diagram 6.2). År 2020 var förvärvsfrekvensen i områdestyp 1 i genomsnitt 53 procent bland kvinnorna och 61 procent bland männen. I områdestyp 5 förvärvsarbetade 86 procent av både kvinnorna och männen.

Diagram 6.2 Andel förvärvsarbetande i åldern 20–64 år

Procent

Anm.: Ny datakälla och metod för RAMS fr.o.m. 2019 innebär ett tidseriebrott. Tolkningen av förändringar i statistiken för 2019 och senare i jämförelse med tidigare år bör därför ske med stor försiktighet. Uppgifter avser genomgående genomsnittet för de regionala statistikområden (RegSO) som ingår i respektive områdestyp. Index uppdateras årligen, vilket innebär att tidsserierna för respektive områdestyp visar utvecklingen för de områden som ingår för respektive år. Källa: Statistiska centralbyrån, särskild beställning RAMS och Registerdata för integration.

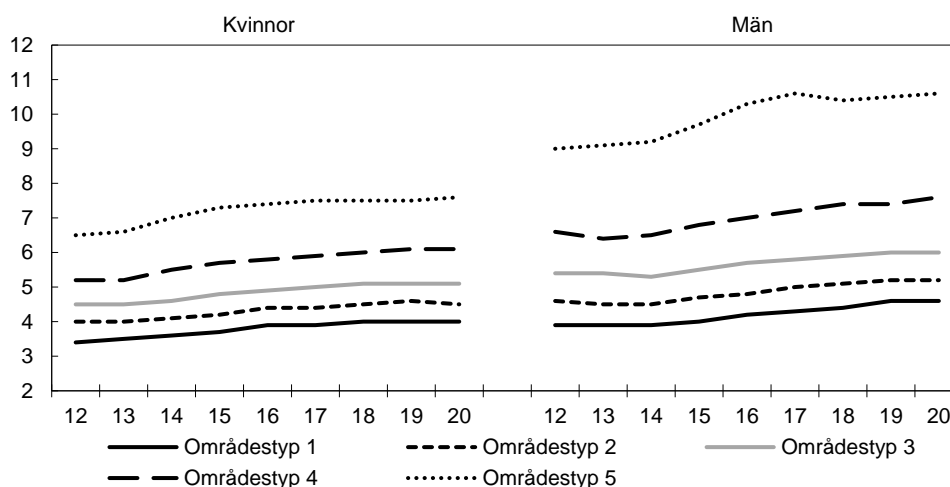
Andelen långtidsarbetslösa kvinnor och män, här definierat som personer som varit inskrivna som öppet arbetslösa på Arbetsförmedlingen i minst 100 dagar för de under 25 år, eller minst 6 månader för de över 25 år, var i områdestyp 1 fyra gånger så hög som i områdestyp 5. Långtidsarbetslösheten var drygt 6 procent i områdestyp 1, något högre bland män än bland kvinnor, jämfört med knappt 2 procent bland både kvinnor och män i områdestyp 5. Andelen långtidsarbetslösa kvinnor var i samtliga områdestyper något lägre än andelen långtidsarbetslösa män.

Sedan 2012 har den disponibla inkomsten i åldern 20–64 år ökat bland både kvinnor och män och i alla områdestyper (se diagram 6.3). Skillnaderna har dock i stort sett bestått, såväl mellan olika områdestyper som mellan kvinnor och män. Genomgående är könsskillnaderna större i områden med bättre socioekonomiska förutsättningar. År 2020 uppgick den genomsnittliga disponibla inkomsten bland kvinnor i områdestyp 1 till 189 200 kronor och bland män till 217 600 kronor. Kvinnors disponibla inkomst utgjorde 87 procent av mäns disponibla inkomst. I områdestyp 5 utgjorde kvinnors

genomsnittliga disponibla inkomst 72 procent av mäns disponibla inkomst, 359 500 kronor respektive 501 400 kronor.

Diagram 6.3 Genomsnittlig disponibel inkomst i åldern 20–64 år

Antal prisbasbelopp

Anm.: Ett prisbasbelopp uppgick 2020 till 47 300 kronor. Uppgifter avser genomgående genomsnittet för de regionala statistikområden (RegSO) som ingår i respektive områdestyp. Index uppdateras årligen, vilket innebär att tidsserierna för respektive områdestyp visar utvecklingen för de områden som ingår för respektive år.

Källa: Statistiska centralbyrån, särskild beställning Inkomst- och taxeringsregistret.

I områdestyp 1 lever nästan hälften av alla vuxna och barn i hushåll med låg ekonomisk standard, 46 procent av kvinnorna/flickorna och 43 procent av männen/pojkarna. Låg ekonomisk standard innebär att hushållets disponibla inkomst, med hänsyn tagen till hushållets sammansättning, är lägre än 60 procent av medianvärdet för riket. I områdestyp 5 lever 5 procent av kvinnorna/flickorna och 4 procent av männen/pojkarna med låg ekonomisk standard. Från 2012 till 2020 har andelen med låg ekonomisk standard ökat, mest i områdestyp 2 och 3 (2 procentenheter). Genomgående i alla områdestyper lever kvinnor/flickor i större utsträckning med låg ekonomisk standard än män/pojkar.

Under 2020 mottog 16 procent av kvinnorna och 13 procent av männen i åldrarna 20–64 år ekonomiskt bistånd i områdestyp 1, jämfört med knappt 1 procent för både kvinnor och män i områdestyp 5. Andelen mottagare av ekonomiskt bistånd har minskat 2012–2020, i synnerhet i områdestyp 1 där andelen kvinnor som år 2012 mottog ekonomiskt bistånd uppgick till 21 procent och andelen män till 18 procent.

Stor skillnad i utbildningsnivå mellan områdestyper

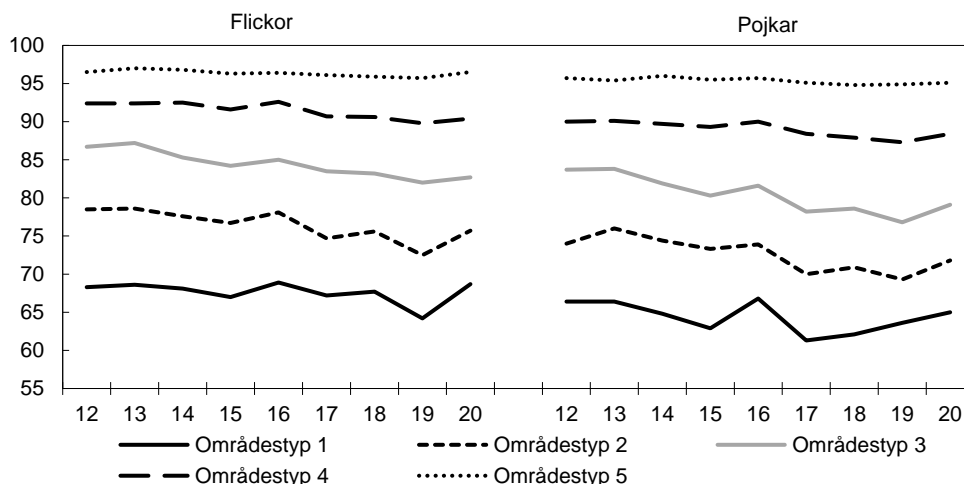
Det finns stora skillnader mellan områdestyperna vad gäller utbildningsnivån hos den vuxna befolkningen. I områdestyp 1 var andelen i åldern 20–64 år med högst förgymnasial utbildning 26 procent 2020, jämfört med 4 procent i områdestyp 5 och 11 procent i riksgenomsnitt. Utbildningsnivån bland vuxna är relevant även för barns och ungas förutsättningar, eftersom föräldrarnas utbildningsnivå är en av de viktigaste faktorerna för barnens kunskapsresultat i skolan.

Andelen behöriga till gymnasieskolans nationella program skiljer sig mellan områdestyperna (se diagram 6.4). Andelen behöriga är över lag något högre bland flickor jämfört med pojkar. År 2020 var 69 procent av flickorna och 65 procent av pojkarna i områdestyp 1 behöriga till något av gymnasieskolans nationella program, att jämföra med 96 procent av flickorna och 95 procent av pojkarna i områdestyp 5. Från 2013 och framåt har den övergripande tendensen varit att andelen behöriga flickor och pojkar minskat i alla områdestyper. Mellan 2019 och 2020 ökade i stället andelen

behöriga flickor och pojkar i alla områdestyper. Det är ännu för tidigt att säga om ökningen är tillfällig eller av mer bestående karaktär.

Diagram 6.4 Behörighet till något av gymnasieskolans nationella program

Procent

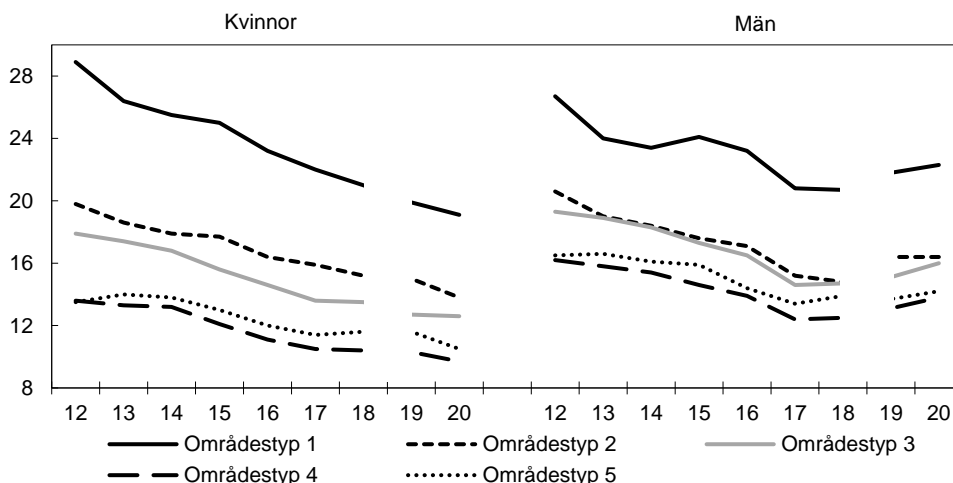
Anm.: Uppgifter avser genomgående genomsnittet för de regionala statistikområden (RegSO) som ingår i respektive områdestyp. Index uppdateras årligen, vilket innebär att tidsserierna för respektive områdestyp visar utvecklingen för de områden som ingår för respektive år.

Källa: Statistiska centralbyrån, särskild beställning från databasen STATIV.

Andelen unga kvinnor och män i åldern 20–25 år som varken förvärvsarbetar eller studerar minskade under perioden 2011–2018 (se diagram 6.5). Mellan 2019 och 2020 fortsatte andelen att minska bland kvinnorna, medan den ökade bland männen i fyra av fem områdestyper. Andelen unga som varken arbetar eller studerar är markant högre i områden med svaga socioekonomiska förutsättningar. År 2020 var det 19 procent av kvinnorna och 22 procent av männen i områdestyp 1 som varken förvärvsarbetade eller studerade. Andelen var lägst i områdestyp 4 (10 procent av kvinnorna och 14 procent av männen) (se även utg.omr. 17 avsnitt 15).

Diagram 6.5 Andel unga vuxna 20–25 år som varken arbetar eller studerar

Procent

Anm.: Ny datakälla och metod för RAMS fr.o.m. 2019 innebär ett tidseriebrott. Tolkningen av förändringar i statistiken för 2019 och senare i jämförelse med tidigare år bör därför ske med stor försiktighet. Uppgifter avser genomgående genomsnittet för de regionala statistikområden (RegSO) som ingår i respektive områdestyp. Index uppdateras årligen, vilket innebär att tidsserierna för respektive områdestyp visar utvecklingen för de områden som ingår för respektive år.

Källa: Statistiska centralbyrån, särskild beställning från RAMS och Befolkningens studiedeltagande.

Socioekonomiska faktorer påverkar människors hälsa

I riket som helhet uppger 74 procent av kvinnorna och 78 procent av männen att de har en god hälsa, enligt SCB:s enkätundersökning om levnadsförhållanden för 2020. Genomgående finns tydliga skillnader mellan de fem områdestyperna, där andelen av befolkningen som skattar sin hälsa som god ökar med bättre socioekonomiska förutsättningar när det gäller t.ex. arbete och utbildningsnivå. Över tid syns en tendens till minskande skillnader, men på grund av tidsseriebrott och osäkerhet i statistiken är det svårt att dra säkra slutsatser kring utvecklingen. Generellt uppger män att de har något bättre hälsa än kvinnor.

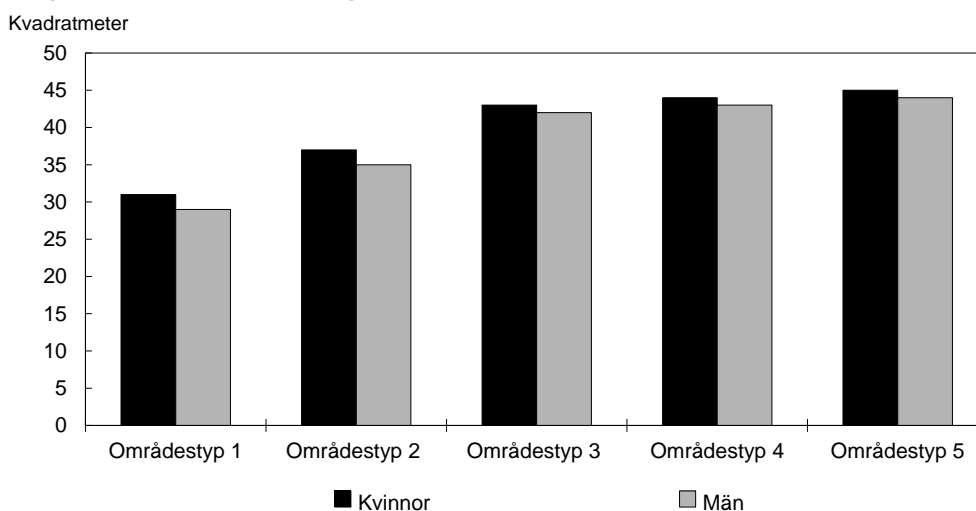
Den socioekonomiska ojämlikheten återspeglas även i konsekvenserna av pandemin. År 2021 avled färre personer i covid-19 än år 2020, men precis som föregående år var dödligheten högre i områden med socioekonomiska utmaningar jämfört med socioekonomiskt mer välbeställda områden samt högre bland män jämfört med kvinnor. I områdestyp 1 avled 137 män och 69 kvinnor per 100 000 invånare i covid-19, jämfört med 50 män och 26 kvinnor per 100 000 invånare i områdestyp 5.

Boendesituationen påverkar uppväxtvillkor och livsförutsättningar.

Bostadsarean per person är mindre i områden med socioekonomiska utmaningar jämfört med övriga områdestyper (se diagram 6.6). Trångboddhet kan t.ex. påverka barns och ungas möjlighet att bedriva studier i hemmet och i kombination med låg bostadsstandard kan trångboddhet även leda till negativa hälsoeffekter.

Boende i områdestyp 1 och områdestyp 2 har i genomsnitt 30 respektive 36 kvadratmeter per person. I övriga områdestyper är bostadsarean per person större och mellan övriga tre områdestyper finns endast små skillnader. Statistiken uppvisar över lag små förändringar över tid sedan år 2012, och skillnaderna mellan kvinnor och män är små.

Diagram 6.6 Genomsnittlig bostadsarea per person, år 2020

Anm.: Uppgifter avser genomgående genomsnittet för de regionala statistikområden (RegSO) som ingår i respektive områdestyp. Index uppdateras årligen, vilket innebär att tidsserierna för respektive områdestyp visar utvecklingen för de områden som ingår för respektive år.

Källa: Statistiska centralbyrån, särskild beställning.

Otrygghet och utsatthet för brott är vanligare i utsatta områden

Det saknas idag registerbaserad statistik om brottslighet som kan analyseras på regionala statistikområden (RegSO) eller områdestyper. Den föregående regeringen gav i september 2021 Brottsförebyggande rådet (Brå) i uppdrag att ta fram statistik över bl.a. utsatthet för brott och otrygghet både utifrån indelningen av områden med

socioekonomiska utmaningar som Delmos tagit fram och utifrån Polismyndighetens lägesbild över utsatta områden (se vidare utg.omr. 4 avsnitt 3.5.1). Uppdraget redovisades den 27 oktober 2022. Brå har i tidigare rapporter konstaterat att otryggheten och andelen utsatta för brott mot enskild person är större bland personer som bor i områden som enligt Brås definition är socialt utsatta, jämfört med personer som bor i övriga urbana områden (Brå 2018:9). I rapporten Skillnader och likheter mellan polisens lista och områdestyperna (Delmos 2022) konstateras att de områden som av Polismyndigheten definieras som utsatta överlappar samtliga fem områdestyper. Indelningarna skiljer sig åt bl.a. genom att de har olika syften och användningsområden.

6.3.2 Övergripande åtgärder för att motverka segregation

Övergripande åtgärder för att minska och motverka segregation avser verksamhet och insatser som finansieras via anslag 4:1 *Åtgärder mot segregation* och anslag 4:2 *Delegationen mot segregation*.

Förbättrade förutsättningar för att mäta och följa socioekonomisk segregation

I enlighet med en serie av regeringsuppdrag har Statistiska Centralbyrån och Delmos bidragit till att det i dag finns ändamålsenliga mått och verktyg för uppföljning och analys av segregation och en tydlig definition av såväl områden med socioekonomiska utmaningar som områden med andra socioekonomiska förutsättningar (Segregation i Sverige, Delmos 2021). Dessa mått och verktyg återfinns i det digitala analys- och uppföljningsverktyget, Segregationsbarometern, som lanserats under 2021. Denna öppna platsdatabas gör det möjligt att mäta och följa upp utvecklingen inom olika samhällsområden, t.ex. arbetslöshet, skolresultat eller mottagandet av försörjningsstöd, och för olika områden inom en kommun eller inom ett län. Dessa verktyg är viktiga för kommuners, myndigheters och civilsamhällets förutsättningar att åstadkomma ökad träffsäkerhet och effektivitet i arbetet. Regeringen gav i april 2022 åtta myndigheter i uppdrag att analysera platsdataverktygen och hur de kan användas inom respektive ordinarie uppdrag i syfte att i högre utsträckning bidra till att minska och motverka segregation. Uppdragen omfattar Arbetsförmedlingen, Folkhälsomyndigheten, Försäkringskassan, Polismyndigheten, Socialstyrelsen, Statens skolverk, Statens servicecenter och Trafikverket.

Delmos verksamhet och förberedelser för avveckling

Delmos var under 2021 delaktiga i ett flertal uppdrag till andra myndigheter, bl.a. Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF), Socialstyrelsen och Statens skolverk. Av återrapporteringen av uppdraget till MUCF om att utveckla ett nationellt samordnat stöd för de aktörer som bidrar till etablering av unga som varken arbetar eller studerar framgår det att uppdraget har bidragit till ytterligare kunskap och förståelse kring de medverkande aktörernas förutsättningar och insatser, men att samverkansbehovet fortsatt är stort på såväl nationell som regional och lokal nivå (Ku2022/00745) (se vidare utg.omr. 17 avsnitt 15). Uppdraget till Socialstyrelsen och Statens skolverk om tidiga samordnade insatser för barn och unga ska slutredovisas senast den 16 juni 2023. Under 2022 har Delmos även redovisat det arbete som genomförts inom uppdraget om att analysera den socioekonomiska segregationens konsekvenser knutet till bl.a. hedersrelaterat våld och förtryck (Ju2022/01730).

Riksdagen beslutade 2021 att Delmos ska upphöra som myndighet den 31 december 2022 (prop. 2021/22:1 utg.omr. 13, bet. 2021/22:AU1, rskr. 2021/22:106). Regeringen har gett Delmos i uppdrag att förbereda avvecklingen (A2021/02363). I oktober 2022 redovisade Boverket och Delmos uppdraget om att analysera konsekvenserna av samt

förbereda för en överföring av uppgifter mellan myndigheterna. Uppgifterna avser bl.a. förvaltning och utveckling av analysverktyget Segregationsbarometern och de mått som verktyget grundar sig på samt en årlig rapportering om utvecklingen av den socioekonomiska segregationen (Ju2022/01503).

Regeringen gav i juni 2022 Statskontoret i uppdrag att utreda arbetet för att minska och motverka segregation med särskilt fokus på hur arbetet på lokal och regional nivå är organiserat. Statskontoret ska även lämna rekommendationer för regeringens fortsatta arbete för att minska och motverka segregation. Statskontorets uppdrag ska redovisas i februari 2023.

Statsbidrag för att minska och motverka segregation

Statsbidrag via Delegationen mot segregation

Under 2021 fördelades 245 miljoner kronor i statsbidrag enligt tre förordningar. Totalt 160 miljoner kronor fördelades enligt förordningen (2018:151) om statsbidrag till kommuner med socioekonomiskt eftersatta områden. Samtliga 32 kommuner som omfattas av förordningen ansökte om medel, som fördelades i enlighet med tidigare framtagen fördelningsnyckel.

Totalt 85 miljoner kronor fördelades under 2021 till kommuner, regioner och organisationer i det civila samhället enligt förordningen (2018:118) om statsbidrag till kommuner och regioner för att minska och motverka segregation och förordningen (2018:119) om statsbidrag till vissa ideella organisationer för att minska och motverka segregation. Av 200 inkomna ansökningar om totalt 465 miljoner kronor beviljades sammanlagt 27,7 miljoner kronor till 28 kommuner och regioner, och sammanlagt 71,9 miljoner kronor till 32 organisationer i det civila samhället. Av beslutade medel avsåg 14,6 miljoner kronor verksamhet under 2022 och 2023, enligt bemyndigande att fördela fleråriga bidrag (1 miljon kronor till kommuner och regioner respektive 13,6 miljoner kronor till ideella organisationer). Beviljade ansökningar om fleråriga medel har haft fokus på kunskap- och metodutveckling eller samverkan. Av dessa var tre ansökningar från kommuner och regioner respektive nio från ideella organisationer.

Satsning på sociala insatser har utvecklat och förstärkt det brottsförebyggande arbetet i utsatta områden

Socialstyrelsen har i uppdrag att under 2021–2023 administrera, fördela och följa upp statsbidrag till kommuner för sociala insatser i utsatta områden (A2020/02651). Samtliga 26 kommuner som omfattades av uppdraget 2021 rekviderade hela sitt tilldelade statsbidrag och Socialstyrelsen betalade under året ut totalt 243,5 miljoner kronor. Av utbetalade medel 2021 har omkring 20 procent inte kunnat förbrukas under innevarande år, bl.a. då det tagit tid för kommunerna att rekrytera personal och få i gång aktiviteter. Medlen har framför allt använts till utökad närvaro av fältarbetare eller motsvarande, stärkt strukturerad samverkan mellan olika aktörer kring barn och unga som riskerar att hamna kriminalitet samt inom föräldraskapsstöd. Socialstyrelsen bedömer sammantaget att statsbidraget har bidragit till att utveckla det arbete kommunerna bedriver inom ramen för det brottsförebyggande arbete, särskilt avseende strukturerad samverkan och förutsättningar att upptäcka barn och unga i riskzon och behov av stöd (Redovisning av 2021 års uppdrag om sociala insatser i utsatta områden, Socialstyrelsen 2022).

Uppdraget till Socialstyrelsen omfattar även att, i genomförandet av satsningen, stödja kommuner och andra huvudmän som utför insatser enligt socialtjänstlagen (2001:453). Detta har Socialstyrelsen under 2021 gjort i enlighet med uppdraget liksom att de samlat in och spridit kunskap och exempel på arbetssätt och metoder som rör det brottsförebyggande arbetet. I arbetet var kommuner med utsatta områden i fokus,

men kunskapsmaterialet är relevant och tillgängligt för samtliga kommuner i hela landet. I rapporten Socialt fältarbete med barn och unga – Kartläggning av uppsökande och förebyggande socialt fältarbete i kommunal regi (Socialstyrelsen, januari 2022) konstateras bl.a. att socialt fältarbete bedrivs i en majoritet av landets kommuner – ju större kommun desto vanligare – och i nästintill samtliga kommuner med utsatta områden. Socialstyrelsen identifierar bl.a. behov av att tydligare definiera fältverksamhetens uppdrag och roll, behov av metodstöd i det sociala fältarbetet och vikten av en samlad plats för kunskapsstöd.

6.4 Regeringens bedömning av måluppfyllelsen

Utvecklingen för de fem områdestyperna visar vissa positiva tendenser under perioden 2012–2020. Under samma period syns dock små eller inga förändringar vad gäller segregationsgraden. Klyftan kvarstår mellan dem med högst respektive lägst inkomst. Regeringen bedömer dock att pågående satsning på sociala insatser i utsatta områden har bidragit till att förstärka det brottsförebyggande arbetet i kommuner med utsatta områden. Genom Socialstyrelsens arbete med att stödja kommunerna samt att samla in och sprida kunskap och ge exempel på arbetssätt och metoder har samtliga kommuner i hela landet fått möjlighet att utveckla arbetet som bedrivs inom ramen för det brottsförebyggande arbetet.

Det övergripande målet för politikområdet om minskad segregation, jämlika och jämställda uppväxt- och levnadsvillkor samt goda livschanser för alla bedöms sammantaget inte vara uppnått.

Regeringen bedömer att de mått och verktyg som tagits fram av bl.a. SCB är viktiga för det fortsatta arbetet i enlighet med målet för området. Det är viktigt att utvecklingen i olika områden kan följas över tid om bl.a. arbetslöshet, försörjningsstöd och skolresultat.

6.5 Politikens inriktning

Segregationens konsekvenser påverkar hela samhället men drabbar särskilt de människor som lever i områden med socioekonomiska utmaningar och vars liv och frihet begränsas. Det handlar bl.a. om arbetslöshet och bidragsberoende, dåliga skolresultat, hälsoproblem, otrygghet och utsatthet på grund av brottslighet liksom hedersrelaterat våld och förtryck, samt bostadssegregation och trångboddhet. Dagens utanförskap riskerar att upprätthålla och återskapa segregation och ojämlikhet över generationer.

Det krävs många åtgärder för att minska utanförskap och segregation. I denna proposition föreslår regeringen flera sådana satsningar.

- Utbildning
Insatser för likvärdighet och kvalitet bl.a. genom ökad tillgång till läromedel, tidiga och samordnade insatser, stärkt trygghet och studiero samt bättre förutsättningar för barns och elevers kunskapsutveckling genom stärkt stöd. Vuxenutbildningen stärks för att motverka arbetslöshet. Se vidare utgiftsområde 16 avsnitt 3.6 och 4.5.
- Arbete
Fler praktikplatser som en bra väg in på arbetsmarknaden. Se vidare utgiftsområde 14 avsnitt 4.5.
- Civilsamhälle/demokrati
En permanent förstärkning för att stödja kvinnors och flickors organisering i utsatta områden, se vidare utgiftsområde 13 avsnitt 5.5. Medel för att möjliggöra

för idrottsrörelsen att kraftsamla för ökat idrottande i utsatta områden, se vidare utgiftsområde 17 avsnitt 16.6.

- **Brottslighet**
I juni 2022 beslutades en lagrådsremiss med förslag som innebär att kommunerna får ett lagstadgat ansvar för brottsförebyggande arbete. För en effektiv implementering av lagen och ett stärkt lokalt brottsförebyggande arbete tillför regeringen medel till Brottsförebyggande rådet (Brå) för att utveckla stödet till kommunerna. Se vidare utgiftsområde 4 avsnitt 3.8.2.
- **Socialtjänst**
Förstärkning av föräldraskapsstödet och socialtjänstens arbete mot ungas brottslighet samt subvention av kommuners LVU-placeringar på Statens institutionsstyrelse, se vidare utgiftsområde 9 avsnitt 6.5.
- **Boende**
Sverige ska ha en långsiktig och hållbar bostadspolitik för alla. Fler ska kunna förverkliga sina boendedrömmar och människor ska kunna flytta dit arbeten finns. Det behöver därför byggas fler bostäder över hela landet, som möter människors behov och efterfrågan. Se vidare utgiftsområde 18 avsnitt 3.5.

För att minska och motverka segregation krävs ett gemensamt arbete på nationell, regional och lokal nivå. Sveriges goda tillgång till individdata behöver kombineras med en god tillgång till platsdata. Regeringen avsätter därför 5 miljoner kronor till Boverket 2023 för att säkra fortsatt tillgång till analys- och uppföljningsverktyg med platsdata.

6.6 Den årliga revisionens iakttagelser

Riksrevisionen har i revisionsberättelse för Delegationen mot segregation (Delmos) 2021 lämnat ett uttalande med reservation. Grunden för uttalandet är att Delmos för 2021 har överskridit den av regeringen beslutade anslagskrediten för utgiftsområde 13 anslag 4:2 *Delegationen mot segregation* med 2,3 miljoner kronor och i och med detta inte följt villkoren i 6 § anslagsförordningen (2011:223). Överskridandet framgår av Delmos årsredovisning för 2021, och är en konsekvens av myndighetens uppdrag att förbereda för avveckling senast den 31 december 2022. Regeringen har inte för avsikt att vidta några åtgärder med anledning av Riksrevisionens uttalande.

6.7 Budgetförslag

6.7.1 4:1 Åtgärder mot segregation

Tabell 6.1 Anslagsutveckling 4:1 Åtgärder mot segregation

Tusental kronor

2021	Utfall	499 418	Anslagssparande	582
2022	Anslag	489 500 ¹	Utgiftsprognos	434 846
2023	Förslag	260 000		
2024	Beräknat	0		
2025	Beräknat	0		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2022 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för att minska och motverka segregation och för utgifter för statsbidrag som har detta syfte. Vidare får anslaget användas för viss administration samt uppföljning och utvärdering.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 6.2 Förändringar av anslagsnivån 2023–2025 för 4:1 Åtgärder mot segregation

Tusental kronor

	2023	2024	2025
Anvisat 2022¹	500 000	500 000	500 000
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	-240 000	-500 000	-500 000
<i>varav BP23</i>	-240 000		
– Omfördelning ej använda medel Delmos	-245 000		
– Nya uppgifter för Boverket - Platsdata	5 000		
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	260 000	0	0

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2021 (bet. 2021/22:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Myndigheten Delegationen mot segregation har haft uppdrag att fördela statsbidrag. Eftersom myndigheten avvecklas den 31 december 2022 minskas anslaget med 245 miljoner kronor för 2023.

Anslaget utökas med 5 miljoner kronor 2023 till Boverket för fortsatt tillgång till platsdata.

Regeringen föreslår att 260 000 000 kronor anvisas under anslaget 4:1 *Åtgärder mot segregation* för 2023. För 2024 och 2025 beräknas anslaget till 0 kronor.